

PORADNIK SPOŁECZNY

Nr 25 (78)

1—15. XI. 1948 R.

ROK IV

W A R S Z A W A

WYDAWCA: MINISTERSTWO KULTURY I SZTUKI

Redaktor naczelny: mgr ADAM KULIK

Redaktor naczelny przyjmuje codziennie od godz. 10 — 11.

REDAKCJA RĘKOPISÓW NIE ZWRACA

OGŁOSZENIA PRZYJMUJĄ:

Polska Agencja Prasowa—Biuro Reklam i Ogłoszeń, Warszawa, ul. Pierackiego 11
Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik” — Biuro Ogłoszeń, Warszawa ul. Wejska 14
Polska Agencja Reklamy „PAR” — Poznań, ul. Franciszka Ratajczaka 7
Spółdzielnia Wydawnicza „Wydawnictwo Ludowe” — Warszawa ul. Bagatela 10
Biuro „Orbis” — Warszawa, Al. Jerozolimskie 49 i ul. Targowa 70
„Wolność” — Warszawa, ul. Marszałkowska 95
Spółdzielcza Agencja Prasowa „Glob” — Warszawa, ul. Złota 4
Biuro Ogłoszeń Teofil Pietraszek — Warszawa, ul. Wilcza 59

Należność za prenumeratę prosimy wpłacać na konto czekowe PKO Ministerstwo Kultury i Sztuki, administracja dwutygodnika „Poradnik Społeczny” — Warszawa nr I-6938.

PRENUMERATA KWARTALNA:	zł 100	CENY OGŁOSZEŃ:	
		cała kolumna	zł 50 000
PRENUMERATA PÓLROCZNA:	zł 180	pół kolumny	zł 30 000
		ćwierć kolumny	zł 15 000
PRENUMERATA ROCZNA:	zł 300	na okładce 100% drożej	

Adres redakcji i administracji: WARSZAWA, al. Niepodległości 164.

Telefon redakcji: 423-07.

Treść numeru:

z dnia 1—15.XI 1948 r.

I. W OBLCZU NOWYCH ZADAŃ W PRACY KULTURALNO-OŚWIATOWEJ — Wl. Sokorski , wicem kultury i sztuki	5
REZOLUCJA ZJAZDU ZWIĄZKU INWALIDÓW WOJENNYCH R. P.	17
O PLAKATOWANIU I UŻYTKOWANIU GAZETKI SCIENCZYNEJ „Z KRAJU I ZE ŚWIATA“ — A. Bowbelski	21
ZWIĄZKI ZAWODOWE A PAŃSTWOWA AKCJA SPOŁECZNA — J. Mar	24
WSZECHNICA RADIOWA	27
II. W 30-TĄ ROCZNICĘ POWSTANIA REPUBLIKI CZECHOSŁOWACKIEJ — M. Minkowski	31
TRZYDZIEŚCI LAT PRACY I WALKI — E. Konopka	39
KOREA — J. Starec	46
III. NOWA FAZA ROZWOJU STOSUNKÓW POLSKO-RADZIECKICH — St. Polaczek	51
SAMORZĄD TERYTORIALNY W PLANIE 1949 R. — mgr J. Marzec	86
IV. NARODOWY PLAN GOSPODARCZY W WYKONANIU— k. a.	64
KRONIKA POLITYCZNA	66
KRONIKA GOSPODARCZA	79
KRONIKA KULTURALNO-OŚWIATOWA	88
KRONIKA ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH I ORGANIZACJI SPOŁECZNYCH	96
ODPOWIEDZI NA PYTANIA CZYTELNIKÓW	107

Treść numeru poprzedniego:

- I. HASŁA NA OKRES MIESIĄCA POGŁĘBIENIA PRZY-
JAŹNI POLSKO-RADZIECKIEJ
NA WYŻSZYM POZIOMIE — poseł M. Wągrowski
DEKLARACJA IDEOWA ZWIĄZKU BOJOWNIKÓW Z FA-
SZYZMEM I NAJAZDEM HITLEROWSKIM O NIEPOD-
LEGŁOŚĆ I DEMOKRACJĘ
HASŁA NA KRAJOWY ZJAZD POŁĄCZENIOWY ZWIĄZ-
KU UCZESTNIKÓW WALKI ZBROJNEJ O NIEPOD-
LEGŁOŚĆ I DEMOKRACJĘ ORAZ ZWIĄZKU OSAD-
NIKÓW WOJSKOWYCH
WYCHOWYWANIE CZŁONKÓW I OCZYSZCZENIE KIE-
ROWNICTW — J. Welykanowicz
Z TEGOROCZNYCH OBCHODÓW POŹNIWNYCH — H.
Misura
DOŻYNKI JAKICH JESZCZE NIE BYŁO — W. Jeżowska
- II. ZWIĄZEK SOCJALISTYCZNYCH REPUBLIK RADZIEC-
KICH — E. Konopka
ZSRR — OSTOJĄ POKOJU — F. Strumińska
SOCJALISTYCZNE ROLNICTWO RADZIECKIE — W. Wu-
del
NOWE OSIĄGNIĘCIA GOSPODARKI SOCJALISTYCZ-
NEJ — M. Minkowski
REWOLUCJA LISTOPADOWA — Br. Żuławski
- III. MATERIAŁY:
Z PRZEMÓWIENIA MINISTRA MODZELEWSKIEGO WY-
GŁOSZONEGO W KOMISJI SPOŁECZNEJ ONZ W
DNIU 2 PAŹDZIERNIKA BR.
ODPOWIEDŹ RADZIECKA NA NOTĘ TRZECH MO-
CARSTW
REZOLUCJA RADY NACZELNEJ PPS, UCHWALONA DN.
22 IX 1948 R.
DEKLARACJA CENTRALNEGO KOMITETU WYKONAW-
CZEGO POLSKIEJ PARTII SOCJALISTYCZNEJ
NARODOWY PLAN GOSPODARCZY W WYKONIU —
k. a.
- IV. KRONIKA POLITYCZNA
KRONIKA GOSPODARCZA
KRONIKA KULTURALNO-OŚWIATOWA
KRONIKA ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH I ORGANIZACJI
SPOŁECZNYCH
ODPOWIEDZI NA PYTANIA CZYTELNIKÓW

WŁODZIMIERZ SOKORSKI
wiceminister kultury i sztuki

W OBLICZU NOWYCH ZADAŃ W PRACY KULTURALNO-OŚWIATOWEJ

W działalności kulturalno-oświatowej organizacji społecznych możemy rozróżnić wyraźne dwa okresy. Okres odbudowy, który w pierwszym rządzie sprowadzał się do podnoszenia z ruin i zniszczenia naszych instytucji kulturalno-oświatowych, do pierwszych rozstrzygnięć w dziedzinie ideologicznej, do pierwszych prób wypracowania samej koncepcji upowszechnienia kultury oraz do zmontowania w oparciu o organizacje społeczne pracy świetlicowej.

Okres, w który wkroczyliśmy obecnie, możemy w przeciwieństwie do poprzedniego nazwać okresem przebudowy prac kulturalno-oświatowych, przebudowy zasadniczych naszych pojęć w zakresie pracy oświatowej, artystycznej i świetlicowej oraz uporządkowania strony organizacyjnej w duchu koordynacji pracy poszczególnych organizacji społecznych z czynnikiem państwowym. Przechodząca obecnie przez kraj rewolucja kulturalna postawiła przed nami konieczność wypracowania nowych zadań, nowych celów i nowych metod pracy.

Przede wszystkim musimy więc przewartościować, w oparciu o naukową metodę dialektycznego myślenia, nasze podstawowe pojęcia ideologiczne, naukowe, kulturalne, estetyczne i moralne.

Po drugie — klasa robotnicza w sojuszu z biedotą chłopską musi stać się, w pełnym tego słowa znaczeniu **bezpośrednim twórcą i budowniczym** nowej socjalistycznej kultury w Polsce.

Po trzecie — musimy dać masom pracującym ich własne książki, ich pieśni, ich repertuar oraz ich sztukę artystyczną.

Po czwarte — musimy wychować nowe kadry pracowników kulturalno-oświatowych i wypracować nowe metody pracy świetlicowej.

Po piąte — musimy skoordynować w oparciu o najwyższy czynnik władzy państwowej pracę wszystkich organizacji kulturalno-oświatowych zarówno o charakterze społecznym jak i państwowym, przez powołanie do życia Głównej Komisji dla Spraw Kultury i Oświaty przy Radzie Ministrów.

„Ludzkość — pisał Karol Marks — podejmuje zawsze tylko te problemy, które może rozwiązać, ponieważ problemy wyrastają dopiero wówczas, gdy istnieją materialne siły dla ich rozwiązania lub gdy siły te są w stanie narastania“.

Nawiązując do tej myśli, Józef Stalin pisał: „Nowe idee i teorie socjalne wyrastają dlatego, że są potrzebne społeczeństwu, dlatego że nie można przeprowadzić prac, niezbędnych do materialnego rozwoju życia społeczeństwa, bez ich organizującej, mobilizującej i przeobrażającej siły“.

Nasze idee pracy kulturalno-oświatowej wyrosły z naszej pracy, naszej walki i naszych doświadczeń. Wyrosły w pierwszym rzędzie z głębokiego przeświadczenia, potwierdzonego przez cały dotychczasowy rozwój społeczeństw, że każda nowa klasa, wyzwalająca nowe siły produkcyjne, stanowi dalszy krok naprzód ku poznaniu prawdy obiektywnej, dalszy krok naprzód w zbudowaniu doskonalszego społeczeństwa, opartego o doskonalsze i sprawiedliwsze warunki pracy.

W tych warunkach musi nami kierować pełna świadomość, że tylko walka i prawda klasy robotniczej jest dzisiaj wykładnią walki i prawdy obiektywnej rozwoju społeczeństw ludzkich. I dlatego tylko klasa robotnicza i oręż ideologiczny — marksizm-leninizm, niesie wyzwolenie nie tylko dla proletariatu, lecz również i dla szerokich rzesz chłopstwa, narodu i całej wielkiej rodziny ludzi pracy, ludzi walczących o pokój między narodami, o wolność.

„Teoria staje się materialną siłą — pisał K. Marks — jak tylko porywa tłum, a porywa tłum wówczas, gdy dotrze do istoty rzeczy“.

Potwierdzeniem „istoty rzeczy“ naszej pracy i naszej klasowej walki są miliony ludzi, budujących siłę i szczęście swoich narodów na drogach realizacji socjalistycznego ustroju, ustroju pozbawionego wyzysku, nędzy, ucisku i ustawicznego strachu przed wojną.

Budując w tych warunkach nową kulturę naszego kraju, **narodową kulturę Polski Ludowej**, której wykładnikiem jest **świat pracy**, zdajemy sobie w pełni z tego sprawę, że nie możemy iść naprzód w rozwoju kulturalnym bez przejęcia całego wielkiego dziedzictwa minionych pokoleń. To przejęcie, to twórcze wchłonięcie cywilizacyjnego dorobku przeszłości nie może jednak nastąpić bez przeanalizowania i bez przewartościowania naszym spojrzeniem naszej nowej epoki.

Co jest wszakże sprawdzianem, określającym wartości kulturalne minionych epok? Sprawdzianem tym są wartości kulturalnej, idące równolegle do postępowych sił danej epoki, ich rozwojowego tempa, ich prężności gospodarczej i kulturalnej.

Uczymy się **na tej epoce** i bierzemy w pierwszym rzędzie **z tej epoki**, która była dla ludzkości etapem rewolucji i rozkwitu, etapem widzenia realnego życia, etapem rozwoju idei humanistycznych.

Natomiast przewyciężamy z całą świadomością okresy nawrotu do mistycyzmu i religianctwa, okresy tchórzliwej ucieczki od realnego życia i jego problemów, abstrakcjonizmu i formalizmu w sztuce epok schyłkowych, epok, w których klasy posiadające, w obronie swoich kastowych przywilejów, terrorem i mordem usiłują zahamować procesy rozwojowe, ograniczając w dziedzinie kultury sztukę i oświatę do wąskiej elity własnej klasy.

Wielki rosyjski demokrat i realista Czernyszewski pisał jeszcze w 1853 r.:

„Rzeczywistość jest donioślejsza niż sny, a istotne znaczenie realnego świata ważniejsze od fantastycznych urojeń. Stąd piękno istnieje nie w jakiejś sferze odległej od rzeczywistości i sprzecznej z nią, lecz w rdzeniu samej rzeczywistości“.

Procesy kulturalne są jednak znacznie bardziej złożone od zjawisk ekonomicznych i nie dają się tak łatwo planować jak życie gospodarcze. Wymaga to od nas i większej czujności, i większego wysiłku i większego zrozumienia dla samej istoty zjawisk kulturalnych, kształtujących w ramach określonego ustroju gospodarczego i politycznego psychikę człowieka, a więc i psychikę klasy robotniczej.

Przejęcie naszego ustroju w ustrój socjalistyczny odbywać się więc będzie nie w abstrakcji i nie w próżni historycznej, a w ogniu ostrej, bezkompromisowej walki klasowej. Dopiero w toku tej walki proletariat nie tylko musi zdobyć ideologicz-

nie i organizacyjnie inteligencję, która znajdowała się pod naciskiem mentalności mieszczańskiej, lecz musi również i sam, zwłaszcza w swoich poszczególnych zacofanych grupach, przewyciężyć wiele nawyków kulturalnych, estetycznych i moralnych drobnomieszczaństwa.

„Nie należy sobie wyobrażać — pisał Marks — że teoretycznie wszyscy przedstawiciele klasy średniej są sklepikarzami lub entuzjastycznymi szermierzami sklepikarstwa. Zależnie od wykształcenia i swego indywidualnego stanowiska mogą oni być od sklepikarstwa równie dalecy jak niebo od ziemi. Co czyni z nich jednak przedstawiciele drobnomieszczaństwa? Czyni z nich ten fakt, że w myśli swojej nie posuwają się poza granice, których mieszczaństwo w życiu nie przekracza.“

Stąd też Lenin dodawał:

„Świadomość mas robotniczych nie może być prawdziwie klasową, dopóki robotnicy nie nauczą się obserwować konkretnych politycznych faktów i zdarzeń wszystkich innych klas i wszystkich przejawów intelektualnego, etycznego i politycznego życia, dopóki nie nauczą się stosować praktycznie analizę materialistyczną i materialistyczną ocenę do wszystkich dziedzin życia do czynności wszystkich klas, warstw i grup ludzkości“.

Bez jasnego więc widzenia procesów rozwojowych, bez przezwyciężenia w sobie drobnomieszczańskiego horyzontu, bez perspektywy rozwojowej naszych dziejów, bez realistycznej postawy w stosunku do siły i piękna życia, ujmowanego w walce i twórczości i wreszcie bez artystycznej wizji życia i walki w jego twórczym rzucie na obraz przyszłości klasa robotnicza nie potrafi stworzyć własnej kultury i własnej sztuki o własnym profilu i własnym spojrzeniu.

Od tego więc zagadnienia musimy zacząć wszelkie nasze rozważania.

Od zagadnienia marksistowskiej postawy pracownika kulturalno-oświatowego.

Jeżeli jednak zajrzemy do naszych bibliotek, do naszych teatrów, do naszych chórów i orkiestr, do naszej pracy samokształceniowej, nie mówiąc już o ozdobie wnętrza świetlicowych, to mimo niewątpliwego postępu i niewątpliwych sukcesów ciągle jeszcze dostrzegamy silny nalot mentalności drobnomieszczańskiej i to zarówno w nawykach artystycznych jak i metodach pracy.

Nie chodzi mi nawet w danym wypadku o repertuar. Pod tym względem teatry amatorskie uczyniły poważny krok naprzód. Powstaje biblioteka repertuarowa, wydawana przez KCZZ, czynione są próby adaptacji naszych i zagranicznych klasyków. Z coraz większym skutkiem walczy się z wulgarnymi skeczami i farsydłami, oraz z coraz większym zamięłowaniem teatry amatorskie wystawiają sztuki i montaże, mówiące o naszym życiu.

Wprawdzie wiele jeszcze mamy zwykłego grafomaństwa w doborze tekstów, wiele przeróbek mieszczańskich autorów nie było najszcześniejszych, chociażby nawet Pristley'a „Pan Inspektor przyszedł“, wprawdzie sztuki Czenerli były typowym przykładem schematyzmu i sekciarstwa ideologicznego i anty-artystycznego, wprawdzie pozycje klasyczne nie zawsze były trafne („Lilia Weneda“ Słowackiego), lecz w ostatecznym rachunku każdy dzień pracy naszych świetlic świadczy o poprawie i o rzetelnym wysiłku zarówno kierownictwa jak i organizacji dołowych.

Natomiast powstało nowe, poważne niebezpieczeństwo, niebezpieczeństwo polegające na wyradzaniu się zespołów amatorskich i to nawet najlepszych zespołów amatorskich w złe teatry półzawodowe.

Poszczególne kolektywy, tracąc z oczu zespołowość w metodach pracy, aktualny montaż polityczny jako zasadniczą formę widowiska amatorskiego i swoje powiązanie z miejscem pracy, zapomniały o tym, że powyższe dane stanowią elementarne warunki istnienia ruchu amatorskiego na zdrowych i słusznych zasadach. Ewentualne przechodzenie na zawodowość poszczególnych, specjalnie uzdolnionych odtwórców wymaga szkolenia, długiego mozolnego szkolenia, które winno im być jak najszerszej udostępnione, lecz tylko w wydziałach dla instruktorów zespołów amatorskich, specjalnie w tym celu powołanych do życia przy szkołach dramatycznych. Ten jednak fakt, że poszczególne zespoły amatorskie wybrały złą drogę teatru półzawodowego, nie dopuszczając do siebie nowego narybku i zamykając się w swoim własnym środowisku, a więc tym samym przejmując wszystkie złe cechy ekskluzywności teatru zawodowego, ten fakt, powtarzamy, jest wysoce niepokojący i wymaga od nas poważnych środków zaradczych. Zwłaszcza nie wolno nam nie widzieć i tego, że powyższemu stanowi rzeczy sprzyjają ciągłe, coroczne eliminacje, urządzone przez KCZZ, ciągły stan podniecenia konkursowego bez jasnej i do

końca przemyślanej koncepcji czym ma być, w istocie rzeczy, amatorski ruch zespołowy.

Bo trzeba to sobie jasno i wyraźnie tutaj powiedzieć, że największym niebezpieczeństwem dla ruchu amatorskiego, i to w każdej postaci, czy to teatru, czy tańca, czy pieśni jest z jednej strony uciekanie od własnych form pracy to jest od montażu dramatycznego, inscenizacji zespołowej pieśni i tańca, umiejętności adaptacji sztuk poważnych, zwłaszcza klasycznych, a z drugiej strony przerastanie w zawodowość, odrywanie się od własnego miejsca pracy, zawodowa ekskluzywność środowiska artystycznego i pogarda dla nauki i prawidłowego szkolenia, które jest dzisiaj warunkiem elementarnym każdego adepta sztuki teatralnej i każdego pracownika kulturalnego.

Uleganie tym nastrojom jest typowym przykładem ulegania mentalności drobnomieszczańskiej, która z kolei prowadzi do niechęci wystawiania montażu oraz inscenizacji politycznych i aktualnych, ilustrowania w artystycznym przeżyciu własnej walki i własnego życia, a w konsekwencji do formalizowania w sztuce z całym tak dobrze znanym bagażem „czystej sztuki“.

Olbrzymi rozmach ruchu amatorskiego, ciążenie do niego co raz to szerszych warstw klasy robotniczej, oraz wspaniałe jego poszczególne osiągnięcia, muszą nas zmobilizować do walki z tymi objawami wyrażania się pojedynczych, cennych nieraz zespołów, ulegania nastrojom drobnomieszczaństwa, nastrojom tak zwanej bohemy, rozkładu, beznadziejności i półzawodowości.

Od teatru amatorskiego do dzieła sztuki jest jeden krok. Od pseudoteatru półzawodowego nie ma żadnej drogi naprzód, jest to ślepa uliczka, uliczka bez wyjścia. To jest najgorsza szkoła dyletantów i wykolejeńców artystycznych.

Nie ma upowszechnienia teatru i sztuki bez wielkiej sieci amatorsko-widowskiej, pod warunkiem jednak, że mamy im własny repertuar i własną inscenizację, że utrzymamy zasadę zespołowości w pracy, że utrzymamy więź zespołu z fabryką i zakładem pracy.

„Dzieło sztuki — jak i każdy inny produkt, stwarza publiczność świadomą jego specyficznego piękna i zdolną do cieszenia się nim“ — pisał Karol Marks. Teatry i zespoły amatorskie posiadają już własną publiczność i stwarzają własne dzieła sztuki. Nie dajmy się zepchnąć z tej drogi, nie dajmy

się uwieść fałszywym teoriom, że ruch amatorski otworzy nowe perspektywy dla teatru zawodowego.

Drogi rozwojowe teatru zawodowego i amatorskiego są równoległe i wzajemnie się uzupełniają, nie przecinają się natomiast nigdy ani w czasie ani w przestrzeni.

Ruch amatorski nie wyczerpuje jednak całości pracy świetlicowej. Przeciwnie, tam gdzie staje się on centrum życia świetlicowego, a ten stan mamy w olbrzymiej większości wypadków, tam praca świetlic musi ulec ideologicznemu i organizacyjnemu skażeniu.

Świetlica to miejsce odpoczynku i samokształcenia. A więc świetlica to jednocześnie dobra biblioteka, czytelnia, to ośrodek kulturalnego sportu, to systematyczne odczyty, to kółka samokształceniowe i przy tym nie koniecznie polityczne czy humanistyczne, a poprostu związane z rodzajem fabryki, z pogłębianiem wiedzy fachowej i wiedzy ścisłej, podnoszącej poziom robotników i ich realne kwalifikacje.

Czy świetlice istotnie żyją jednak takim życiem? Czy istnieje sieć poradni świetlicowych i poradni samokształceniowych? Czy biblioteki są politycznie przejrzane i posiadają fachowych pracowników? Czy akcja odczytów jest systematyczna, czy pracują regularnie koła samokształceniowe? Na te pytania w olbrzymiej większości wypadków musimy sobie odpowiedzieć przecząco. I to jest wina i KCZZ i TUR-u i Ministerstwa Kultury i Sztuki. Krytyka jednak o tyle tylko będzie słuszna i zdrowa, o ile nie utraci z oczu olbrzymiego faktycznego dorobku KCZZ, oraz świetlic innych organizacji kulturalno-społecznych i o ile wskaże jednocześnie środki naprawy.

Co jest więc źródłem braków i błędów? W pierwszym rzędzie rozstrzelanie naszych wysiłków, rozstrzelanie i pod względem finansowym i organizacyjnym i materiału ludzkiego.

Państwo daje w postaci określonego procentu od funduszu płac i w postaci przeróżnych dotacji olbrzymie sumy, sięgające miliardów złotych, na cele kulturalno-oświatowe. Te pieniądze rozprawdane są przez najrozmaitsze organizacje społeczne, krzyżujące się częstokroć wzajemnie w pracy w ten sposób, że topnieją przeważnie jeszcze w ogniwach administracyjnych. Rozdrabniane są poza tym na poszczególne związki zbyt małe, żeby mogły prowadzić samodzielną pracę kulturalno-oświatową i w konsekwencji nie zawsze i nie wszędzie docierają do właściwego przeznaczenia.

Podobnie przedstawia się sprawa z wysiłkami organizacyjnymi. Wszystkie pokrewne sobie organizacje kulturalne

montują bez porozumienia się z sobą imprezy, turnieje, festi-
vale, kursy, odczyty i w rezultacie poszczególne akcje są bar-
dzo często jałowe. kursy kształcą wszystkich tylko nie tych,
którzy pracują w aparacie kulturalno-oświatowym, odczyty są
imprezami dorywczymi, biblioteki są często zaśmiecone niepo-
trzebną makulaturą.

Podobne położenie mamy w tak cennych i tak szczupłych
kadrach pracowników oświatowych, których nikt sensownie
i odgórnie nie ustawi, nie rozplanuje i tym samym nie wyko-
rzysta się w pełni ich sił i możliwości.

I wreszcie kapitalny problem domów kultury i świetlic,
zamkniętych eksluzywnie w zasięgu swojej branży i swojej
fabryki, niedostępnych dla szerokich rzesz pracowniczych. Przy-
kładem niech będzie wspaniały Dom Kultury Górników w So-
snowcu, z którego nie mogą korzystać, mimo braku własnych
lokali, ani metalowcy, ani pracownicy włókienniczy, ani pra-
cownicy chemiczni. Przykładem niech będą dziesiątki pustują-
cych po czasie pracy lokali świetlicowych, ponieważ robotnicy
danej fabryki mieszkają daleko od miejsca pracy, a równocześ-
nie tysiące robotników oraz ich rodzin danej dzielnicy nie ma-
ją żadnego ośrodka pracy kulturalnej.

W tych warunkach musimy śmiało i po męsku uporząd-
kować to wielkie zagadnienie, przewyciężając syndykalistycz-
ne i sekciarskie zamykanie się w swoich pionach branżowych
i organizacyjnych, koordynując odgórnie pracę nie według
schematów organizacyjnych, a według schematu tematycznego
to jest według zakresu i przeznaczenia danej pracy.

Trzy są takie podstawowe piony, którym muszą być pod-
porządkowane systemy organizacyjne wszystkich placówek
kulturalno-oświatowych.

Pion czytelniczy, obejmujący upowszechnienie czytelnic-
twa, sieć bibliotek ruchomych, sieć bibliotek stałych, walke
z analfabetyzmem, odczyty popularyzujące.

Pion uczelniany, obejmujący szkolenie kadr oświatowych,
pedagogicznych, instytutu oświaty dla dorosłych, uniwersyte-
ty powszechne i ludowe, kursy korespondencyjne, szkoły i uni-
wersytety pracy społecznej.

I wreszcie pion artystyczno-widowiskowy, obejmujący ca-
łokształt pracy zespołów amatorskich, chórów, orkiestr, filmu
i teatru, krzewienia sztuki ludowej i wypracowywania włas-
nych form artystycznych zespołów świetlicowych i amatorskich.

Myślą przewodnią kierowania tymi sprawami musi być
postępująca stopniowo centralizacja prac na odcinku kultural-

no-oświatowym, a więc w ramach KCZZ, stopniowe przełamywanie dwutorowości KCZZ i OKZZ z jednej strony, a zarządów głównych z drugiej, nie mówiąc już o referatach społecznych Ministerstwa Przemysłu i Handlu, które częstokroć uważają pracowników świetlicowych za swoich 'bezpośrednich urzędników.

Koordynacja tych wszystkich pionów u góry będzie miała miejsce w Głównej Komisji przy Komitecie Ministrów dla Spraw Kultury, do której wejdą obok zainteresowanych ministrów przedstawiciele podstawowych organizacji społecznych, a więc KCZZ, Związku Samopomocy Chłopskiej, ZMP i innych. Powyższa Komisja będzie nie tylko czynnikiem koordynacji lecz i ostatecznej decyzji w sprawach polityki kulturalnej i polityki finansowej na odcinku spraw kultury wszystkich organizacji społecznych. W tych warunkach ustala się również formę współpracy Ministerstwa Oświaty, Ministerstwa Kultury i Sztuki jako organów państwowej kontroli i państwowej polityki kulturalnej.

Sądę, że zatwierdzony przez Radę Ministrów powyższy schemat jest pierwszą poważną próbą uporządkowania wielkiej dziedziny pracy kulturalno-oświatowej i pierwszą poważną próbą przewyciężenia dotychczasowych błędów i braków w naszej pracy.

Chcę jeszcze zwrócić uwagę na ogniwo najbardziej decydujące w pracach organizacji społecznych, to jest na pracownika kulturalno-oświatowego, a w pierwszym rzędzie na kierownika świetlicowego.

Czytając w tej materii tak liczne okólniki KCZZ dochodzimy do wniosku, że musi to być człowiek zgoła osobliwy. Jednocześnie wychowawca i ideolog. I organizator i znawca pracy artystycznej. I amator zespołowiec i nauczyciel oświatowiec. W pierwszym rzędzie musi to być jednak człowiek, który potrafi uczyć ludzi widzieć i rozumieć nasze życie nie w aspekcie przypadkowych odczuwań, urazów, uprzedzeń i katastroficznego korzenia się przed okrucieństwem losu, lecz w aspekcie naukowego widzenia zjawisk oraz ich praw rozwojowych. Walczymy o świadome zrozumienie praw tego życia i tego świata, którego jesteśmy częścią składową, nie po to, jak pisał Karol Marks, żeby go tylko poznać, lecz żeby go zmienić i udoskonalić, żeby uczynić człowieka wolnym i świadomym twórcą sił przyrody, sił społecznych, sił kierujących własną psychiką i na tej podstawie świadomie wbudować własne życie w łańcuch rozwoju naszego społeczeństwa.

Pracownik kulturalno-oświatowy musi być ze swojej postawy ideologicznej marksistą, chociaż nie koniecznie musi być członkiem partii — może to być również człowiek bezpartyjny, ale jako wychowawca musi kształtować świadomość i poznanie innych ludzi, zgodnie z założeniami teorii i praktyki nauki marksistowskiej.

„Poznanie ludzkie — pisał Lenin — nie jest linią prostą lecz krzywą. Każdy odcinek, strzęp, kawałek tej krzywej linii może być zamieniony przy jednostronnym oddziaływaniu zjawisk życia, w samodzielną, całą prostą linię, która bez perspektywy (gdy za drzewami nie widzi się lasu) wiedzie w błoto“.

„Bo podejście rozumu człowieka — kontynuuje Lenin — do odrębnego przedmiotu, zdjęcie z niego odcisku (pojęcia) nie jest prostym, bezpośrednim, martwym aktem odbicia lecz procesem skomplikowanym, zawiłym, dopuszczającym możliwość rozbieżności między fantazją i życiem“.

Większość naszych pracowników kulturalno-oświatowych odbiega jeszcze od wymogów jakie stawiamy przed nimi i musi jeszcze wiele, bardzo wiele pracować, żeby tym zadaniom i obowiązkom sprostać. Wprawdzie świetliczanie są ludźmi niezwykle ofiarnymi, harującymi za grosze, harującymi w trudnej atmosferze sprzecznych nieraz okólników dyrekcji, zakładów pracy, KCZZ i zarządów głównych, lecz jednocześnie, powiedzmy to sobie otwarcie, wielu z nich znalazło się na tej pracy często na skutek przypadku, nie tylko bez przygotowania marksistowskiego lecz nawet oświatowego, w ogóle. Na szczęście, w ogromnej większości pracownicy kulturalno-oświatowi są na tyle ideowi, że praca wzięła ich za serce bez reszty, że w pracy pokochali własną, trudną twórczość, własne modelarstwo w psychice człowieka, że pracy tej bez reszty się poświęcili, rezygnując często z domu, wolnych wieczorów i zawodowej działalności. Lecz to nie zmienia jeszcze tego stanu rzeczy, że żadne poświęcenie nie wyrównuje braku wiedzy. I dlatego musimy sobie powiedzieć że to, że ciągle jeszcze nie przeszliśmy do planowego, systematycznego szkolenia kadr i do planowego, systematycznego otaczania tych kadr opieką już po posłaniu ich na właściwe miejsce pracy, jest jednym z największych braków w naszej pracy.

Wprawdzie było sporo kursów, wprawdzie znałem ludzi, którzy niejako zawodowo jeżdżą z kursu na kurs niemal trzeci rok, nie mogąc zresztą otrzymać pracy w aparacie kulturalno-oświatowym, lecz żadne kursy nie mogą zastąpić długofa-

lowego szkolenia, stwarzając potrzebę powołania do życia wyższej, narazie przynajmniej rocznej szkoły dla instruktorów i kierowników świetlicowych i artystycznych, wyższej szkoły dającej świadectwa, uprawnienia i określony zasób wiedzy.

Szkoła ta, winna być szkołą o charakterze ogólnym, to jest winna być szkołą kształcąca działaczy kulturalno-oświatowych zarówno wsi jak i miasta, zarówno dla KCZZ jak i dla Związku Samopomocy Chłopskiej, zarówno dla młodzieży jak dla Ligii Kobiet. A więc szkoła winna być zorganizowana i sędzę, że będzie zorganizowana jeszcze w tym roku przez Ministerstwo Kultury i Sztuki, które niesłusznie zajmowało się dotąd niemal wyłącznie sztuką, że tak powiem zawodową.

To było nasze, powiedzmy to sobie otwarcie, biurokratyczno-ministerialne skrzywienie, które na obecnym etapie, między innymi przez powołanie do życia Departamentu Twórczości Amatorskiej, usiłujemy wyprostować.

Ministerstwo Kultury i Sztuki nie ma zresztą zamiaru i nie ma ambicji kierować bezpośrednio pracą kulturalno-oświatową organizacji koordynowanych od góry przez Główną Komisję przy Radzie Ministrów. Ministerstwo Kultury i Sztuki winno jednak z całą świadomością swoich obowiązków pomóc KCZZ, oraz innym organizacjom społecznym wypracować słuszne metody pracy kulturalno-oświatowej, uchronić je od skrzywień wąsko-syndykalistycznych i, co najważniejsze, pomóc im w wychowaniu nowego pracownika kulturalno-oświatowego, podnieść jego znaczenie, jego rolę w społeczeństwie, jego warunki materialne, uczynić z pracy kulturalnej specjalny zawód, zawód ceniony i szanowany, uczynić z pracownika oświatowego węzłową postać na froncie kulturalnym, na froncie walki o nowego człowieka, człowieka świadomie budującego życie swojej własnej klasy, swojego narodu i całej ludzkości, walczącej o pokój i sprawiedliwość społeczną.

Oto jest, sędzę, podstawowa platforma współpracy i wspólnej walki na froncie kulturalnym KCZZ, Związku Samopomocy Chłopskiej i Ministerstwa Kultury i Sztuki, wspólnej walki o kulturę nowej, socjalistycznej epoki, kultury głęboko humanistycznej, a więc tym samym przepojonej duchem braterstwa międzynarodowego i miłości do kultury własnego narodu.

Bo, jak słusznie pisał w swoim czasie zmarły niedawno jeden z wybitniejszych teoretyków narodów Związku Radzieckiego, Andrzej Żdanow:

„Internacjonalizm w sztuce rodzi się nie na gruncie pomniejszania i zubożenia sztuki narodowej, przeciwnie interna-

cyjnalizm powstaje tam, gdzie rozkwita sztuka narodowa. Zapomnieć o tej prawdzie — znaczy się utracić linię kierunkową, utracić własne oblicze, stać się kosmopolitycznym znajdą“.

Budując więc kulturę narodową naszej nowej socjalistycznej epoki, a więc narodową kulturę o socjalistycznej treści, budując ją walką, życiem i sercem klasy robotniczej, biedoty chłopskiej oraz inteligencji pracującej, musimy pamiętać jeszcze o jednej ważnej i niewątpliwej prawdzie.

Naszą sztukę i naszą kulturę musimy rozwijać w kierunku świadomie programowym, zgodnym z tendencją rozwojową procesów społecznych, reprezentowanych dzisiaj przez drogę historyczną klasy robotniczej.

Nie będzie to jednak proces ani mechaniczny, ani narzucony lecz wypływający organicznie i stopniowo z przemian społecznych i gospodarczych naszego kraju.

I właśnie ten znak równania, istniejący dzisiaj między prawdą obiektywną, a prawdą klasy robotniczej pozwala nam unikać łatwizn i uproszczeń.

Musimy bowiem zawsze pamiętać, że każdy papierowy fałsz, który jest fałszem życia, wypacza wielką drogę historyczną proletariatu, a więc nie zbliża nas do celu, a przeciwnie oddala nas od niego, utrudniając ludziom zrozumienie naszej prawdy, która jest przecież ich własną prawdą.

Jako dewizę naszej działalności stawiamy sobie proste i jednocześnie wielkie hasło naszego frontu kulturalnego „W rozkwicie kultury wldzimy jedno z głównych zadań socjalizmu“.

I to jest istota naszej rewolucji kulturalnej i naszego zwycięstwa.

REZOLUCJA ZJAZDU ZWIĄZKU INWALIDÓW WOJENNYCH RP

Pierwszy powojenny zjazd delegatów Związku Inwalidów Wojennych RP, obradujący w dniach 11, 12 i 13 października 1948 r. we Wrocławiu, stwierdza co następuje:

„Na arenie międzynarodowej z każdym dniem coraz wyraźniej zarysowuje się linia podziału świata na dwa obozy: obóz imperialistyczny podżegaczy wojennych i obóz obrońców pokoju i wolności narodów.

Imperializm amerykański nie przebiera w środkach. Jawnie i cynicznie atakuje suwerenność narodów. Poprzez marszallowskich agentów przeprowadza atak za atakiem na prawa i byt klasy robotniczej Francji, Włoch i innych zależnych od niego państw, skazuje ją na głód, bezrobocie, stosuje terror policyjny.

W Grecji, Hiszpanii, Chinach, Viet-Namie, na Malajach, w Indiach i Palestynie topi we krwi walkę narodów o wolność, postęp i pokój.

Jawnie odbudowuje militarną i gospodarczą siłę Niemiec zachodnich. Wskrzesza zbrodnicze tradycje junkierskich, kapitalistycznych i zaborczych Niemiec, podsyca rewizjonistyczne instynkty hitlerowskich podpalaczy świata.

Moblizuje całą międzynarodową reakcję przeciw krajom demokracji ludowej, przeciw Związkowi Radzieckiemu, najpotężniejszemu bojownikowi o pokój i wolność narodów.

My, inwalidzi wojenni, żołnierze walk o wolność i postęp społeczny, piętnujemy antyludową i prowojenną politykę imperializmu amerykańskiego.

Na wszystkie prowokacje i ataki wroga, wymierzone przeciwko obozowi pokoju i postępu, odpowiemy zacieśnieniem

więzów łączących Polskę ze Związkiem Radzieckim i krajami demokracji ludowej.

Sojusz ze Związkiem Radzieckim jest dla nas gwarancją nienaruszalności naszych granic na Odrze, Nysie i Bałtyku, jest gwarancją postępu i pokoju.

Związek Radziecki zdecydował o zwycięstwie nad faszyzmem hitlerowskim. Dziś Związek Radziecki, państwo zwycięskiego socjalizmu, stoi na czele sił walczących o pokój i postęp, które są potężniejsze od sił reakcji, wstecznictwa i wojny.

My, inwalidzi wojenni, widzimy w Związku Radzieckim nie tylko kraj, który w następstwie zwycięstwa Rewolucji Listopadowej umożliwił nam odzyskanie niepodległości w 1918 roku, nie tylko oswobodziciela Polski z jarzma hitlerowskiego, ale również kraj, który dał przykład światu jak budować ustrój sprawiedliwości społecznej, ustrój znoszący wyzysk człowieka przez człowieka. Widzimy w nim przodujące państwo na świecie, ostoję postępu, obrońcę wolności i niepodległości narodów.

Witamy z uznaniem i radością plan rozbrojenia, wysunięty przez Związek Radziecki w Organizacji Narodów Zjednoczonych. W obliczu prowokacji anglo-amerykańskich podlegaczy wojennych przedstawiciel radziecki, wiceminister Wyszyński, raz jeszcze podkreślił niezłomną wolę ZSRR walki o pokój.

Przesyłamy płomienne pozdrowienia bohaterskiej Armii Radzieckiej, oswobodzicielce Polski. Wiemy o tym i nie zapomnimy nigdy, że gdyby nie potęga i wysiłek Armii Radzieckiej, krew przelana przez bojowników Polski pozostałaby tylko symbolem męczeństwa i ułochania wolności przez naród polski. Zwycięski pochód Armii Radzieckiej, braterstwo broni polsko - radzieckie wyzwoliły Polskę z najstraszliwszej niewoli.

Przesyłamy wyrazy solidarności i podziwu klasie robotniczej Francji, Włoch, walczącej o wyzwolenie społeczne, o godność i suwerenność swych krajów.

Przesyłamy płomienne pozdrowienia dla bohaterskich narodów Grecji, Hiszpanii, Chin, Viet-Namu, Izraela, bojowników o niepodległość, postęp i pokój.

Zwracamy się z apelem do inwalidów wojennych całego świata, aby wzmacniali i cementowali front obrońców pokoju i postępu, by nie dopuścili do nowej rzezi, w której nie podlegacze wojenni, a masy ludowe znów płacić musiałyby krwią i cierpieniem.

Walczylismy o Polskę wolną, niepodległą i ludową. Walczylismy o sprawiedliwy ustrój społeczny bez krzywdy i nę-

dzy. Z dumą i radością stwierdzamy, że ofiara krwi żołnierza polskiego nie poszła na marne. Z gruzów i zniszczeń wojennych powstała Polska Niepodległa, Demokratyczna, Polska mas pracujących, Polska złączona nierozzerwalnym węzłem przyjaźni ze Związkiem Radzieckim i państwami demokracji ludowej, z obozem pokoju i postępu.

Odbudowa i przebudowa naszego kraju dokonała się pod przewodnictwem polskiej klasy robotniczej, która stanęła na czele walki z okupantem i stoi obecnie na czele mas pracujących naszego kraju w walce o pokój, suwerenność i postęp społeczny.

Pod jej przewodnictwem dokonano u nas przełomowych reform społecznych, zagospodarowano Ziemie Odzyskane, złamano siły reakcji faszystowskiej, agenturę anglo-amerykańskiego imperializmu.

Dotychczasowe osiągnięcia polityczne i gospodarcze naszego kraju zostały dokonane dzięki ścisłej współpracy partii robotniczych, niosących na sobie brzemień odpowiedzialności za losy kraju. W przededniu zjednoczenia tych partii w jedną partię klasy robotniczej Polski, Związek Inwalidów Wojennych wyraża tę pewność, że jedność robotnicza jest gwarancją dalszego postępu, jest gwarancją umocnienia sojuszu robotników i chłopów, jest rękojmią poprawy bytu mas pracujących Polski, poprawy bytu rzesz inwalidzkich.

Winowajcy klęski wrześniowej, ci sami, którzy pchnęli Naród Polski do najstraszliwszej katastrofy, uciekli z pola walki przy pierwszych wystrzałach wroga na naszej ziemi. Ich przedstawiciele, którzy kierowali Związkiem Inwalidów Wojennych do 1939 roku, starali się skierować masy inwalidzkie przeciw ludowi polskiemu w jego walce o sprawiedliwość społeczną, o zerwanie „przyjaźni“ z Niemcami hitlerowskimi, o sojusz i współpracę ze Związkiem Radzieckim. Pod maską rzekomej apolityczności starali się uspić czujność inwalidów wobec niebezpieczeństwa wojny z Niemcami, starali się wszczepić w nich nienawiść do Państwa Socjalistycznego — Związku Radzieckiego. Ta „apolityczność“ sanacyjnego kierownictwa przedwrześniowego Związku Inwalidów Wojennych maskowała antypolską i antyludową politykę, skierowaną przeciwko najżywotniejszym interesom mas ludowych i mas inwalidzkich.

Związek Inwalidów Wojennych, powołany do życia przez obóz demokracji, zerwał z apolitycznością. Naszą platformą ideologiczną jest ideologia obozu demokracji. Wypełnienie naszych postulatów zależy od realizowania podstawowych zadań

demokracji. Stąd wypływa dla Związku bezwzględny nakaz włączenia mas inwalidzkich w proces budowy kraju, produktywizacji jaknajszerszych mas inwalidzkich, nakaz wychowania obywatelskiego inwalidów wojennych, podnoszenia ich poziomu świadomości politycznej, aby jak najskuteczniej mogli współuczestniczyć w budowie Polski, w jej rozwoju i walce o ustrój sprawiedliwości społecznej.

W głębokiej trosce o byt inwalidów z miast i wsi dołożymy wszelkich starań, aby skutecznie bronić podstawowe rzesze inwalidzkie przed wyzyskiem kapitalistów. Jesteśmy świadomi tego, że rozwój spółdzielczości na wsi jest najlepszą obroną biednych i średnich chłopów przed wyzyskiwaczem wiejskim, że spółdzielczość prowadzi do likwidacji nędzy i ciemnoty wsi, prowadzi wieś polską na drogę dobrobytu i kultury.

Dla pełnego zrealizowania swych celów i żądań musimy wyrugować z aktywu związkowego elementy kapitalistyczne, niedobitki reakcji, nosicieli piłsudczyzny, kontynuatorów sanacyjnej polityki przedwrześniowej, których działalność godzi w interesy mas inwalidzkich. Związek musi oprzeć się tylko na działaczach złączonych nierozdzielnie z masami pracującymi.

My, inwalidzi wojenni, stoczymy na swym odcinku walkę z chwastami faszyzmu, z wrogami mas pracujących. Stoczymy walkę z rasizmem i antysemityzmem, z wszelkimi przejawami obskurantyzmu i ciemnoty, z wykorzystywaniem wierzeń religijnych dla celów reakcyjnych i antypolskich, z wszelkimi usłowianiami dywersji i sabotażu gospodarczego ze strony czynników kapitalistycznych, stoczymy walkę która rozgrywa się w całej Polsce, od której wyniku zależy utrwalenie demokracji w Polsce i dalszy jej rozwój ku ustrojowi pełnej sprawiedliwości społecznej.“

ADAM BOWBELSKI

O PLAKATOWANIU I UŻYTKOWANIU GAZETKI ŚCIENNEJ „Z KRAJU I ZE ŚWIATA“

Rozprowadzenie każdego druku, a więc również i fotogazetki „Z Kraju i ze Świata“, wśród jak najszerszego kręgu odbiorców jest rzeczą niemniej ważną jak dobra redakcja pisma i dobre opracowanie graficzne.

Prasa codzienna i inne wydawnictwa wędrują zazwyczaj do rąk poszczególnych odbiorców i rola kolportażu na tym się kończy. Gazetka ścienna uzależniona jest nie tylko od kolportażu ale również od odpowiedniego rozplakatowania.

Gazetkę ścienną należy rozplakatowywać przede wszystkim w lokalach zamkniętych: w świetlicach, w salach zebrań, poczekalniach itp., w wyjątkowych wypadkach na zewnątrz.

Dlaczego nie należy rozplakatowywać gazetki na zewnątrz? Zdjęcia fotograficzne i teksty słowne są za małe, aby były z dalszej odległości (ponad 3 metry) widoczne i czytelne.

Każdy na ogół plakat czy afisz uliczny działa na widza wtedy tylko, gdy jest odpowiednio widoczny i zwraca uwagę przechodnia, lub przejeżdżającego tzn. jest bardzo barwny i ma duże litery gdy można go spostrzec mimochodem. Na ulicach miejsc do zatrzymania się jest niewiele, a poza tym przechodzień zazwyczaj nie lubi zatrzymywać się, zwłaszcza na dłużej. Toteż jedynym miejscem na zewnątrz, gdzie gazetkę można rozplakatowywać, są **witryny uliczne czy sklepowe.**

Stwierdzono mniejszą frekwencję czytających ogłoszenia rozplakatowane pojedynczo, niż czytających takie same ogłoszenia umieszczone wspólnie z innymi. Dlatego też rozplakatowy-

wując gazetkę, należy umieszczać ją na ścianach lub tablicach obok innych ogłoszeń i plakatów, tak jednak aby nie konkurowały z nią barwnością i rozmiarem.

Ściany, na których rozplakatowuje się gazetkę, muszą być dobrze oświetlone, nie należy nigdy rozplakatowywać jej na ścianach przyokiennych. Wysokość umieszczenia dolnej krawędzi gazetki od podłogi powinna wynosić przeciętnie 125 cm. Na wysokości ponad 150 cm gazetka staje się nieczytelna.

Gazetkę należy rozwieszać i rozlepiać starannie. Jeśli nie ma do tego celu odpowiednich tablic, należy gazetkę umocować na dwu listwach u góry i u dołu (najlepiej podwójne listewki, pomiędzy które wsuwa się i zamocowuje papier) i zawiesić na ścianie. W braku takich listewek można gazetkę obramować paskami kartonu i przybić do ściany. Wszystko to zapobiega niszczeniu rogów i krawędzi gazetki.

Nieaktualną już gazetkę należy bezwzględnie usunąć. Jeśli przedwcześnie została uszkodzona lepiej ją również usunąć, niżby miała wisieć podarta na widoku publicznym. Zniechęca to bowiem do czytania następnego numeru.

W poczekalniach wszelkiego rodzaju należy rozplakatowywać gazetkę tak, aby ją łatwo można było obejrzeć i przeczytać. Izby przejściowe, korytarze itp. nie są najlepszym miejscem rozplakatowywania gazetki. Z miejsc, gdzie warto byłoby gazetkę umieścić, a gdzie jej dotychczas nie ma, wymienimy **sklepy spółdzielcze, domy towarowe** (klienci, którzy chodzą od działu do działu i oglądają wszystko, obejrzą także odpowiednio rozplakatowaną gazetkę).

Szczególne znaczenie ma rozpowszechnienie fotogazetki „Z Kraju i ze Świata“ na wsi: w budynkach gminnych, w lokalach Związku Samopomocy Chłopskiej, na posterunkach MO, w szkołach itp.

W świetlicach, klubach, czytelnich można podnieść atrakcyjność gazetki przez obramowanie jej np. ramką z kolorowego kartonu, lub podkreślenie najbardziej interesujących zagadnień. Takie uzupełnienie gazetki zwraca uwagę, a przede wszystkim zaciekawia.

Wskazane jest organizowanie stałych dyskusji (w świetlicach, w szkołach itp.) na najbardziej aktualne i interesujące tematy, podane w gazetkach.

Po zdjęciu nieaktualnego już numeru gazetki, nie należy go niszczyć lecz założyć coś w rodzaju kartoteki tematów i wydażeń, gdzie w odpowiednich teczkach można umieścić oraz poszegregować i ponumerować nalepione na arkusze papieru po-

szczególne tematy. Taka podręczna kartoteka może służyć w pracy świetlicowej, a samo jej segregowanie byłoby pracą pouczającą w dziedzinie różnych zagadnień politycznych, społecznych i innych.

Dopiero przez wypełnienie tych wszystkich warunków treść gazетки zostanie całkowicie i odpowiednio wyzyskana.

Uwaga: Fotogazetkę „Z Kraju i ze Świata“ można zamawiać w redakcji „Poradnika Społecznego“.

JAN MAR

ZWIĄZKI ZAWODOWE A PAŃSTWOWA AKCJA SPOŁECZNA

Już w początkach 1945 roku Ministerstwo Przemysłu i Handlu przystąpiło do przeprowadzenia akcji społecznej w podległych mu zakładach pracy. Akcja ta zarówno w 1945 r., jak i w dwóch następnych latach, mimo licznych niedociągnięć, dała poważne wyniki. I tak np. w dziedzinie opieki nad matką i dzieckiem zwiększono ośmiokrotnie liczbę dzieci, objętych żłobkami przyfabrycznymi, 57-krotnie liczbę dzieci, korzystających ze stacyj opieki, pięciokrotnie liczbę dzieci, uczęszczających do przedszkoli fabrycznych, i ponad dziesięciokrotnie liczbę dzieci, wyjeżdżających na kolonie i półkolonie.

Do głównych przyczyn niedociągnięć w tym okresie należy zaliczyć niewątpliwie brak należytej współpracy między zarządami głównymi związków zawodowych i radami zakładowymi — z jednej strony, a centralnymi zarządami przemysłów i referentami socjalnymi w zakładach pracy — z drugiej. Do przyczyn tych należy także zaliczyć płynność bazy finansowej i brak zasadniczych wytycznych dla podziału subwencji na akcję socjalną.

Rok 1948 stał się rokiem przełomowym. Akcja socjalna Ministerstwa Przemysłu i Handlu otrzymała bowiem podstawy prawne, plan działania i określony fundusz. Ponadto zostały wciągnięte do współpracy odpowiednie ogniwa związków zawodowych. Powoływane wydziały i referaty socjalne w instancjach ruchu zawodowego nawiązują ścisły kontakt z odpowiednimi instancjami przemysłowymi, co zadecyduje o racjonalnym rozwoju akcji społecznej.

O wielkich możliwościach tej akcji w 1948 roku świadczy najlepiej wysokość sum wydzielonych w budżetach osobowych na potrzeby socjalne pracowników. Według obliczeń działu ekonomicznego KCZZ, budżety na tę akcję w 14 gałęziach przemysłu państwowego wyrażają się globalną kwotą 6 424 813 000 zł. Kwota ta wzrosnie po opracowaniu budżetów trzech jeszcze przemysłów, które włączono ostatnio do Ministerstwa Przemysłu i Handlu (przemysły: spożywczy, fermentacyjny i konserwowy).

Z funduszu tego subwencjonowane są w 1948 roku bezpośrednio przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu następujące działy akcji socjalnej: 1) opieka nad matką i dzieckiem, 2) wczasy pracownicze, 3) opieka nad zdrowiem pracowników, 4) konsumy, 5) stołówki, 6) zapomogi i kasy samopomocowe, 7) ogródki działkowe. Natomiast na dział kulturalno-oświatowy oraz na dział wychowania fizycznego i sportu Ministerstwo Przemysłu i Handlu przekazało odpowiednie kwoty Komisji Centralnej Związków Zawodowych, z tym że obowiązek prowadzenia tych akcji należy wyłącznie do związków zawodowych.

Jak wynika z tego, poważna część funduszu na akcję socjalną pozostaje w zarządzie administracji przemysłowej. Tym niemniej uprawnienia związków zawodowych w tym względzie dają im dostateczną podstawę do kontrolowania gospodarki funduszem socjalnym. Zarówno bowiem statuty związków zawodowych, jak i art. 3 dekretu o utworzeniu rad zakładowych nakładają na ogniwa ruchu zawodowego obowiązek nadzoru nad urządzeniami społecznymi i kulturalnymi zakładu pracy. Toteż szczególnie na rady zakładowe spadnie obowiązek dopilnowania zasady:

1) celowości wydatków, 2) ograniczania kosztów administracyjnych i personalnych, 3) wydatkowania sum wyłącznie na cele określone w preliminarzach budżetowych, 4) wykorzystywania wszystkich funduszy, które przeznaczone są na cele socjalne, 5) zwalczania fałszywej ambicji bezużytecznego gromadzenia rezerw gotówkowych.

Nie dość na tym. Fundusz socjalny Ministerstwa Przemysłu i Handlu nie rozwiązuje zagadnienia w skali krajowej. We wszystkich bowiem resortach administracji państwowej istnieją podobne pozycje budżetowe. I chociaż gospodarka tymi funduszami — podobnie jak to się działo w latach 1945 — 1947 w Ministerstwie Przemysłu i Handlu nie jest jeszcze planowo i jednolicie unormowana, to obowiązkiem związków zawo-

wych jest wywieranie wpływu na dotowanie sum z tych funduszków i na racjonalne ich użytkowanie.

Dla zrealizowania jednak tych postulatów, konieczne jest, aby zarządy główne związków zawodowych miały pełny wgląd w plany i budżety akcji socjalnej przemysłów, którego pracowników zrzeszają, aby wgląd taki w zakresie zjednoczeń przemysłowych miały niższe ogniwa ruchu zawodowego i wreszcie — aby rady zakładowe znały dokładnie plan i budżet akcji swego zakładu pracy.

Ponadto konieczne jest uświadomienie wszystkich pracowników o zasięgu akcji socjalnej i korzyściach z niej płynących. O powodzeniu bowiem tej akcji zadecyduje w dużej mierze współpraca klasy pracującej i kontrola społeczna przez nią wykonywana.

WSZECHNICA RADIOWA

„Aby wyrównać wielką krzywdę społeczną mas ludowych, czynimy wysiłki, aby podnieść ich stopę życiową, aby z kraju zacofanego gospodarczo uczynić kraj przodujący w dziedzinie przemysłowej i technicznej. Nie można tego osiągnąć bez równoczesnego podniesienia poziomu oświaty, nauki i kultury mas ludowych, bez równoczesnego kształtowania nowego typu człowieka, człowieka — pioniera, który potrafi świadomie budować, który potrafi opanować technicznie swoją pracę, który potrafi zrozumieć i docenić cele i drogi naszego ogólnonarodowego rozwoju“.

Te słowa Prezydenta Bieruta, znajdują pełny wyraz, pełne odzwierciedlenie w ogólnej postawie społeczeństwa polskiego, w istniejącym, powszechnym dążeniu do samokształcenia i dokształcania. Stare instytucje oświatowe nie mogą wystarczyć ciągle rosnącym potrzebom społeczeństwa. Powstają więc nowe ośrodki nauczania nowe instytucje, szkoły i kursy wszelkiego rodzaju.

Dla udostępnienia szerokim rzeszom możliwości korzystania z najnowszych zdobyczy wiedzy, wykorzystane są wszelkie istniejące formy organizacyjne i środki techniczne; mamy więc kursy korespondencyjne, wędrowne biblioteczki, tanie popularne wydawnictwa broszurowe, wreszcie pisma i tygodniki.

W tej wielkiej akcji uspołeczniania oświaty i kultury, poważne zadanie ma do spełnienia radio. Właściwości radia wpływające z jego struktury technicznej, a więc zasięg oddziaływania, możliwość kontaktu z wielką ilością odbiorców, szybkość przekazywana informacji stwarzają niezmiernie sprzyjające warunki dla dostarczania wiadomości szerokim rzeszom słuchaczy.

Z tych założeń wychodząc, Polskie Radio w ścisłym porozumieniu z Ministerstwem Oświaty, przystąpiło do zorganizowania nowego typu uczelni, a mianowicie Wszechnicy Radiowej.

Celem zasadniczym Wszechnicy jest przekazywanie słuchaczom tych wiadomości, których przyswojenie pozwoli im na zapoznanie się z podstawowymi zagadnieniami światopoglądu naukowego, pozwoli im tym samym na zrozumienie logiki toczących się wydarzeń, ułatwi im świadomą pracę w społeczeństwie.

Wszechnica Radiowa obejmuje 5 cykli wykładów, prowadzonych przez wybitnych socjologów, ekonomistów, historyków i przyrodników.

20 wykładów cyklu pierwszego, zapozna ogół słuchaczy z zasadniczymi prawami, rządzącymi rozwojem społecznym na podstawie analizy poszczególnych etapów dziejów ludzkości.

W wykładach tych usłyszymy o ustroju wspólnoty pierwotnej, o formowaniu się niewolnictwa i jego istocie, o pierwotnych formach akumulacji kapitału, następnie o powstaniu ustroju burżuazyjnego na skutek rewolucji społecznych XVII i XVIII wieku i jego imperialistycznej odmianie oraz o rozwoju socjalizmu. Trzy ostatnie wykłady będą poświęcone omówieniu podstaw materializmu historycznego.

Cykl „O podstawowych zagadnieniach Polski“, obejmujący też 20 wykładów, zapozna nas z zagadnieniami dotychczasowej realizacji wielkich reform społecznych, produkcji przemysłowej i towarowej, przebudowy wsi polskiej oraz z zagadnieniami upowszechnienia oświaty i kultury i z nowymi metodami wychowania obywatelskiego. W cyklu tym będzie omówiony tak istotny i głęboki problem jakim jest zagadnienie patriotyzmu ludowego, internacjonalizmu i nacjonalizmu.

Cykl, poświęcony dziejom ruchów społecznych, obejmuje 30 wykładów, które zaznajomią słuchaczy z ruchami społecznymi w Europie, z dziejami walki narodu polskiego o demokrację i socjalizm, z historią walki klasy robotniczej o wyzwolenie społeczne i narodowe, pokażą wreszcie narodziny nowego świata.

Cykl wykładów pod tytułem „Podstawy naukowego poglądu na świat“ zapozna słuchaczy z najnowszymi metodami badań naukowych, z zasadniczymi faktami, teoriami i wnioskami naukowymi, wyprowadzonymi przez wielkich myślicieli z dziedziny wiedzy przyrodniczej.

Cykl ten omówi definicje materii, współczesne poglądy na jej budowę, budowę wszechświata i powstanie ziemi, świat pierwiastków i związków chemicznych ze szczególnym podkreśleniem wiedzy o związkach węgla, stanowiącej podstawę dzisiejszej nauki o powstaniu żywych istot i życia na ziemi.

Następne odczyty poświęcone będą zagadnieniom dziezdziczności, rozwinięciu teorii ewolucji i rozwoju świata organicznego oraz powstawaniu nowych gatunków. Specjalne wykłady poświęcone będą problematyce powstania i ewolucji człowieka oraz omówieniu porównania psychiki człowieka i psychiki zwierząt, następnie biologii, jako sile przekształcającej przyrodę żywą. Dalsze wykłady mówić będą o materializmie dziezjowym, jako podstawie nauk ścisłych.

Z najważniejszymi zagadnieniami polityki międzynarodowej ma zaznajomić słuchaczy cykl 20 wykładów.

W polityce międzynarodowej obserwujemy w okresie wojennym istnienie dwóch obozów; jeden — to obóz imperialistyczny i antydemokratyczny, skupiający wszystkie państwa, w których u władzy stoją kapitaliści, zupełnie podporządkujący się interesom kapitalizmu amerykańskiego. Jest to obóz przygotowania nowej wojny światowej. Na straży pokoju i jego obrony stoi drugi obóz — antyimperialistyczny i demokratyczny ze Związkiem Radzieckim na czele. W skład tego obozu wchodzi państwa, w których u steru władzy stoją przedstawiciele ludu, państwa które strzegą swej suwerenności i wolności, państwa demokracji ludowej. Przoduje temu obozowi Związek Socjalistycznych Republik Rad, który dzięki ustrojowi socjalistycznemu, dzięki swej potędze, dzięki przezornej polityce jego awangardy — Wszechzwiązkowej Komunistycznej Partii Bolszewików — stał się najpotężniejszą ostoją pokoju światowego, wokół której skupiają się wszystkie siły postępowe całego świata. Te właśnie zagadnienia zanalizują wykłady pod tytułem „Nauka o świecie“.

Wykłady Wszechnicy Radiowej odbywać się będą codziennie oprócz piątków i sobót, o godzinie 19.40. Wyjątek stanowi niedziela, kiedy wykłady odbywać się będą o godzinie 11,00.

Każdy wykład będzie powtórzony następnego dnia o godz. 9,30.

Wszechnica Radiowa jest instytucją bezpłatną i przeznaczoną dla wszystkich słuchaczy radia. Wykłady opracowywane będą tak, że każdy z nich dostarczy słuchaczom konkretnych wiadomości.

Ale słuchaczem zorganizowanym, członkiem Wszechnicy, uprawnionym do składania egzaminów, zostać może tylko ten, kto zarejestrował się w Biurach Wszechnicy, kto osobiście lub drogą korespondencyjną zgłosił się albo do Wszechnicy Radiowej, Koszykowa 8, albo do powiatowych oddziałów ZNP. Zapisy odbywają się bez wszelkich formalności — aby zostać słuchaczem Wszechnicy, wystarczy podać nazwisko i imię, adres, wiek, zawód oraz wykształcenie.

Dla ułatwienia zapisów, „Poradnik Społeczny“ załącza specjalne karty pocztowe. Kurs Wszechnicy trwać będzie przez cały rok akademicki. Przewidywane jest również, podobnie jak na wyższych uczelniach, zachowanie ferii i przerw świątecznych. Na zakończenie, w czerwcu odbędą się egzaminy przed Komisją Ministerstwa Oświaty. Komisja ta wydawać będzie świadectwa ukończenia Wszechnicy. Świadectwa te będą równoważne ze świadectwami otrzymywanymi przez nauczycieli po odbyciu kursów z „Nauki o Polsce i świecie współczesnym“.

Dla ułatwienia słuchaczom nauki, Polskie Radio przewiduje dostarczenie różnego rodzaju dodatkowych pomocy. Przede wszystkim więc, do każdego egzemplarza „Radio i Świat“ załączone będą omówienia mających się odbyć wykładów, wykresy, tablice ułatwiające zrozumienie wykładów oraz podana będzie bibliografia, której opanowanie ułatwi słuchaczowi dokładne i wszechstronne zorientowanie się w temacie wykładu.

Poza tym co miesiąc wydawana będzie drukiem całość wygłoszonych w danym miesiącu wykładów.

Skrypty z wykładów Wszechnicy Radiowej otrzymać można po wpłaceniu 60 zł miesięcznie na konto PKO I-330 Administracja „Radio i Świat“, Warszawa, ul. Noakowskiego 20 (z zaznaczeniem: na skrypty z wykładów Wszechnicy Radiowej).

MAKSYMILIAN MINKOWSKI

W 30-TĄ ROCZNICĘ POWSTANIA REPUBLIKI CZECHOSŁOWACKIEJ

W dniu 28 października br. bratnia Republika Czechosłowacka, z którą połączeni jesteśmy nie tylko wspólnotą ideałów i dążeń, lecz również więzami sojuszu i szeroko zakrojonej, zacieśniającej się coraz bardziej współpracy gospodarczej, obchodzi swe święto narodowe.

28 październik 1918 r. był dniem powołania do życia Republiki Czechosłowackiej po pierwszej wojnie światowej, dniem odzyskania niepodległości przez bratnie narody po wieloletniej niewoli, jaka była również i ich udziałem.

W roku bieżącym przypada zatem 30-ta rocznica istnienia Republiki Czechosłowackiej — nie licząc sześcioletniego wyłomu, jakiego w jej życiu i rozwoju dokonali najeźdźcy hitlerowscy.

Zbiegiem okoliczności, przed miesiącem, 30 września br., minęło 10 lat od dnia podpisania ugody monachijskiej. Sąsiedztwo tych dwóch rocznic posiada szczególną wymowę i ułatwia narodom Czechosłowacji wyciągnięcie z nich właściwych nauk i doświadczeń. Lapidarnie lud czechosłowacki formułuje swe doświadczenia w następujących słowach: „strzeż się sprawców 30 września, broń zdobyczy 28 października“.

W dziesiątą rocznicę tragedii i hańby monachijskiej „Rude Pravo“ przypomniało Czechom i Słowakom o tym, że jedynie Partia Komunistyczna z całą siłą przeciwstawiała się kapitulacji przed Hitlerem; że jedynie JÓZEF STALIN zachęcał prezydenta Benesza do oporu zbrojnego, wyrażając pełną gotowość ZSRR do poparcia w tym wypadku Czechosłowacji.

Centralny organ Komunistycznej Partii Czechosłowacji wskazał jednocześnie, że dziś obowiązkiem każdego uczciwego Czecha i Słowaka jest zdanie sobie sprawy, czy czyni on rzeczywiście wszystko, ażeby Monachium nie mogło już nigdy wrócić w żadnej formie i postaci, czy wyciągnął wszystkie nauki z doświadczenia monachijskiego?

„Nauki te — stwierdza „Rude Pravo“ — sprowadzają się przede wszystkim do tego:

że interesy imperialistów światowych pozostają w najbardziej jaskrawej sprzeczności z interesami naszych narodów i że kierownicza rola burżuazji w naszej polityce narodowej i państwowej była i byłaby znów przekreśleniem wolności, demokracji i suwerenności Czechosłowacji. że najściślejszy sojusz ze Związkiem Radzieckim jest niczym nie zastąpioną gwarancją naszej wolności, naszego narodowego i państwowego bezpieczeństwa;

że bez jedności klasy robotniczej, bez kierowniczej roli klasy robotniczej w czechosłowackim życiu państwowym niemożliwym byłoby udaremnienie reakcyjnych — rodzimej i zagranicznej reakcji — planów powtórzenia Monachium;

że ten, kto nie uznaje tych nauk, przygotowuje nowe cierpienia naszym narodom, popełnia zdradę interesów narodowych“.

„Rude Pravo“ podkreśla w dalszym ciągu, że lud pracujący Czechosłowacji w całej rozciągłości przyswoił sobie powyższe nauki, czego nieodpartym dowodem były wydarzenia lutowe.

Fakty mówią jednak o tym, że notoryczni sprzedawczycy i zdrajcy spod wszelkich czeskich i słowackich reakcyjnych znaków, mimo klęski, jaką ponieśli, ze swych zamiarów nie zrezygnowali. Jest to zrozumiałe w warunkach, kiedy elementy kapitalistyczne posiadają jeszcze wewnątrz kraju pewne pozycje gospodarcze, a ich ośrodki zagraniczne przeszły całkowicie pod rozkazy i na żołąd anglosaskich imperialistów.

Jakimi osiągnięciami wita odrodzona Republika Czechosłowacka, należąca do najbardziej uprzemysłowionych krajów Europy, 30-tą rocznicę swego istnienia?

Odpowiedzią będą tutaj w pierwszym rządzie dane o wykonaniu, dobiegającego końca, planu dwuletniego. Będą nią również wytyczne, szeroko zakrojonego i odpowiadającego realnym możliwościom Czechosłowacji, nowego 5-letniego planu.

który stanowić będzie poważny etap w rozwoju bratniej nam Republiki ku socjalizmowi.

Według danych za okres półtoraroczny podstawowy dla Czechosłowacji plan przemysłowy wykonany został w 101%. Nieco wyższe jest wykonanie tegoż planu w okresie styczeń — sierpień 1948 r., bo w 101,9%. Rezultaty dalszych miesięcy i notowane obecnie codziennie przez prasę fakty przedterminowego wykonania planów rocznych przez poszczególne zakłady przemysłowe i całe gałęzie przemysłu republiki — utrwalają przeświadczenie, że plan dwuletni w przemyśle czechosłowackim zostanie wykonany z pewną nadwyżką. Oznaczać to będzie wzrost globalnej produkcji przemysłu o przeszło 10% w porównaniu z jej poziomem przedwojennym.

Poważne osiągnięcia posiadają przemysły: węglowy i hutniczy. Wydobycie węgla brunatnego wzrosło o przeszło 33% w stosunku do okresu przedwojennego. Wytop żelaza zwiększył się w porównaniu z r. 1945 dwukrotnie, stali — o 70%, co oznacza 20-procentowy wzrost w stosunku do 1937 r., na który przypada najwyższy przed wojną poziom czechosłowackiej produkcji. Przemysł energetyczny, wykonywujący stale zadania nakreślone planem, z końcem br. produkować będzie o 80% więcej elektryczności, niż w 1937 r.

Wykonanie planu w przemyśle metalowym (i tu przewidywana jest nadwyżka) oznaczać będzie również poważny wzrost produkcji. Dla przykładu weźmy parowozy. Zniszczony całkowicie na skutek działań wojennych i odbudowany w 1945 r. oddział parowozowy zakładów „Skoda“ wyprodukował po odbudowie już 300-ny parowóz. Cały przemysł czechosłowacki w ciągu I półrocza br. zbudował 182 lokomotywy tj. o 60% więcej, niż w roku ubiegłym. Produkcja samochodów wyniosła w I półroczu br. przeszło 9 000 szt., dwukrotnie więcej, niż w r. ub.; traktorów — w tym samym okresie — 4 500 szt., co oznacza również w ciągu roku wzrost prawie dwukrotny.

Produkcja obuwia daje wzrost o 33% w stosunku do r. 1947 i o 10% w porównaniu z okresem przedwojennym. Przemysł włókienniczy — z przyczyn od niego niezależnych — wykonał plan tylko na 96,6% (co stanowi 86% produkcji przedwojennej). Uwzględniając jednak, że liczebność ludności w Czechosłowacji po wysiedleniu Niemców zmniejszyła się o 20% — można stwierdzić, że produkcja włókiennicza na głowę ludności nie jest niższa, niż przed wojną.

Transport kolejowy Czechosłowacji, rozporządzający dziś znacznie mniejszą liczbą parowozów i wagonów, przekroczył również wszystkie wskaźniki przedwojenne. W rezultacie więc przemysł i transport, reprezentujące łącznie $\frac{2}{3}$ dochodu narodowego Czechosłowacji, spełniają w całości zadania planowej gospodarki państwa ludowego.

Nie wykonały natomiast zadań planu gospodarczego rolnictwo i przemysł budownictwa mieszkaniowego, od których bezpośrednio uzależniony jest poziom życia mas ludowych. Stąd pochodzą trudności aprowizacyjne oraz konieczność poważnego importu zboża i produktów żywnościowych, stąd konieczność wyrzeczenia się na rzecz eksportu części dóbr konsumcyjnych; stąd wreszcie trwający wciąż kryzys mieszkaniowy. I jeśli mimo to, w tych niepomyślnych warunkach, plan 2-letni w przemyśle i transporcie został wykonany, to ten doniósł w swych skutkach fakt, umożliwiający wytyczenie dalszych śmiałych planów na przyszłość, zawdzięcza państwo ludowe świadomemu i ofiarnemu wysiłkowi czołowego oddziału narodu, klasy robotniczej i jej przeszło 2-milionowej Partii Komunistycznej.

A oto bliższe dane odnośnie rolnictwa i przemysłu budowlanego.

Obiektywną przyczyną niewykonania planu 2-letniego przez rolnictwo jest katastrofalna posucha zeszłoroczna, która obniżyła roczny dochód narodowy Czechosłowacji o 10% — sumarycznie o przeszło 15 miliardów koron czeskich. W jej rezultacie — nie tylko jednak z tej przyczyny — plan dostaw pszenicy wykonany został w 58%, żyta w 78%. Ziemniaków dostarczono na składy zaledwie połowę ilości zaplanowanej i niezbędnej. W takim samym stosunku wykonane zostały dostawy produktów hodowlanych: mięsa wołowego, wieprzowego, mleka itd. Jednocześnie jednak ustalono, że w rezultacie niedoboru paszy pogłowie bydła rogatego zmniejszyło się jedynie o 14%, a nierogacizny — o 24%.

Tutaj wchodzi już w grę przyczyny tzw. subiektywne. Są to, mówiąc prościej, skutki szkodnictwa wroga klasowego — elementów kapitalistycznych w gospodarce czechosłowackiej.

Dla tych, którzy pragną zorientować się bliżej w poruszonej tutaj sprawie, wielce pomocną okaże się znana szeroko w Czechosłowacji „Cerna Kniha“ („Czarna Księga“). Jest to zbiór dokumentów, materiałów sądowych itp., które odsłaniają w całej rozciągłości ponury obraz szkodnictwa i sabotażu gospodar-

czego, uprawnionego przez „koalicyjno-rządowych“ reakcjonistów, których dopiero po lutym br. pozbawiono możliwości legalnego działania i szkodenia państwu.

Taki np. filar „narodowo-socjalistyczny“, wielki obszarnik i „minister rolnictwa“ za czasów okupacji, Ladislav Feierabend, występując w czerwcu 1947 r. na naradzie funkcjonariuszy rolniczych partii narodowo-socjalistycznej, oświadczył bez osłonek: „Musimy umiejętnie wykorzystać następstwa posuchy dla naszych celów“. Kolega partyjny tego monachijczyka, poseł C. Torn oraz poseł J. Nermut („ludowiec“) otwarcie nawoływali chłopów na wiecach, ażeby zasiewali tylko na swoje własne potrzeby. Kapitalistyczne elementy w rolnictwie, którym przewodzili obszarnicy, władający powyżej 50 ha ziemi, panoszyły się jeszcze do niedawna w rolniczych organach zakupu i rozdziału, wywierając wpływ na pozostałe masy chłopskie.

★

Czechosłowacka prasa robotnicza poświęca wiele uwagi i miejsca analizie nauk i doświadczeń, wynikających z rezultatów wykonania planu 2-letniego. Znany tygodnik praski „TVORBA“ („Twórczość“) w artykule „Nauki z planu dwuletniego“ (Nr 39 z dnia 29.IX.48) reasumuje swe rozważania w sposób następujący:

„Nauki z doświadczeń dwulatki są dla nas szczególnie ważne i pouczające w chwili, gdy przystąpić mamy do pięcioletki

Tak więc plan dwuletni wykonany został tam, gdzie produkcja jest w rękach społeczeństwa — natomiast w tych dziedzinach, w których istnieją dotąd resztki kapitalizmu i pozostała drobna produkcja, narażeni zostaliśmy na trudności..“

W konkluzji „Tvorba“ i inne pisma robotnicze dają zgodnie wyraz przeświadczeniu, że jeśli demokracja czechosłowacka chce osiągnąć wyższy poziom życiowy, jeśli zdecydowana jest kroczyć dalej zwycięsko po drodze ku socjalizmowi, to musi wzmóc swą czujność polityczną, musi walczyć o dalsze wyrugowanie polityczne i gospodarcze elementów kapitalistycznych, zmierzając jednocześnie do stopniowego przekształcenia drobnotowarowej gospodarki w mieście i na wsi w gospodarke społeczną.

Ne ulega najmniejszej wątpliwości, że demokracja czechosłowacka kroczyć będzie właśnie po tej drodze.

Potwierdzenie tego znajdujemy przede wszystkim w wytycznych i liczbach przejętych przez rząd czechosłowacki w dniu 30 września br. — jakby w odpowiedzi monarchijczykom — nowego planu 5-letniego. Plan ten, po uroczystości podpisania go w dniu święta narodowego przez Prezydenta Klemensa Gottwalda, uzyskał już moc obowiązującą. Postanowienia jego są rzeczywiście śmiałe i doniosłe.

Plan 5-letni przewiduje zwiększenie dochodu narodowego Czechosłowacji z 210 miliardów koron czeskich w 1948 r. do 310 miliardów koron w 1953 r., a więc prawie o 50% w ciągu pięciu zaledwie lat. Oznacza to blisko 10-procentowy wzrost dochodu narodowego w skali rocznej, co przekracza kilkakrotnie przyrost dochodu w przedwojennym państwie czechosłowackim i w krajach kapitalistycznych. W większym jeszcze stosunku wzrośnie globalna produkcja przemysłowa: z 288 miliardów koron do 454 miliardów, tzn. o 57%. Łączna wartość produkcji rolniczej i leśnej wzrosnąć ma o 15% — z 94 miliardów koron do 108 miliardów; wartość budownictwa mieszkaniowego — z 20 miliardów do 46 miliardów, a więc o 130%; przewozy i przeladunki transportu — o 40%.

Poważne zmiany przewidywane są w stanie zatrudnienia ludności. Tak więc liczba zatrudnionych w przemyśle (bez rzemiosła) do 1953 r. zwiększyć się ma o 18% — do 1.616 000 osób. Jednocześnie przewidziane jest zmniejszenie stanu zatrudnienia w rolnictwie i gospodarstwie leśnym — o 5%, co osiągnięte zostanie na drodze dalszej mechanizacji pracy. Liczba zatrudnionych w budownictwie wzrośnie o 50% (z 210 000 do 315 000). W dziedzinie wzrostu wydajności pracy plan ustala następujące wytyczne: w przemyśle — wzrost o 32%, w rolnictwie i leśnictwie — o 20%, w przemyśle budowlanym — o 53%, w transporcie — o 35%.

Doniosłe znaczenie posiadać będzie ustalony przez plan wzrost (w ciągu pięciu lat) spożycia na głowę ludności o 35% w porównaniu z poziomem obecnym. Ten wskaźnik wzrostu — uwzględniając ustalony przez plan stosunkowo niewielki przyrost procentowy produkcji rolnej — jest niewątpliwie realny i może zostać przekroczony. Łączna suma przewidzianych w planie inwestycji sięga 336,2 miliarda Kczs, z czego na inwestycje w dziedzinie kultury i opieki społecznej przeznaczono poważną sumę 28,6 miliarda Kczs.

Uchwalenie planu 5-letniego przebiega w warunkach szczerego zapału i wzmożonej aktywności politycznej najszerszych

mas ludowych Czechosłowacji. Klasa robotnicza zwiększa wydajność i usprawnia metody swej pracy. Z inicjatywy kolektywu redakcyjnego „Rude Pravo“ i przy licznych udziale aktywu robotniczego podjęto kroki w kierunku szeroko zakrojonej racjonalizacji i nowoczesnej organizacji pracy w licznych gałęziach przemysłu, dla których wzorem są osiągnięcia znacjonalizowanych Zakładów „Bata“.

Z inicjatywy młodocianych przodowników pracy z m. Libczyce szerzy się w całym kraju i pogłębia tzw. „libcicke hnutí“ („ruch libczycki“), który wypowiedział walkę takim pozostałościom czasów kapitalistycznych w pracy, jak brak punktualności i dyscypliny w pracy, opuszczanie dni roboczych, częsta zmiana miejsca zatrudnienia itp.

Polutowa, dodatkowa reforma rolna, przepędzenie ze wsi niedobitków obszarnictwa i wytrwała polityka obrony interesów pracującego chłopstwa przez rząd ludowy — wszystko to decyduje o poważnych zmianach na wsi czeskiej i słowackiej. Częstym zjawiskiem staje się dziś przedterminowe uskutecznienie dostaw zbożowych i ziemniaków przez całe wsie i powiaty. Chłopi składają dobrowolne zobowiązania odnośnie zwiększenia kontygentów zbożowych (pow. Kolin, Kutna Hora, Havlickuv Brod i in.), dostaw mięsa, mleka itd. W tych poczynaniach wysuwają się, oczywiście, na czoło chłopi mało- i średniorolni. Przeciwno opornym i coraz bardziej izolowanym dziś na wsi kapitalistom wiejskim rząd ludowy, zgodnie ze swą zapowiedzią, podejmuje środki przymusu.

Do rzędu trwałych i cennych osiągnięć, jakimi powitała Republika Czechosłowacka 30-tą rocznicę swego istnienia, należą wprowadzone ostatnio ustawy o jednolitym i powszechnym ubezpieczeniu obywateli na wypadek choroby oraz ustawy o rencie społecznej. Wszechstronnym ubezpieczeniem objęto wszystkich robotników i pracowników, zatrudnionych w mieście i na wsi — najemnie lub we własnym gospodarstwie — oraz ich rodziny, co składa się łącznie na przeszło 95% ludności. Rentę społeczną w wysokości od 750 do 1 050 Kczs. otrzymywać będzie 400 000 osób: starcy powyżej 65 lat, inwalidzi, wdowy obciążone dziećmi, sieroty itp. Obciąży to budżet państwowy poważną sumą 3 miliardów Kczs. rocznie i dowodzi usilnej troski państwa ludowego o byt swych obywateli.

★

Podany wyżej krótki obraz świadomego i twórczego wysiłku ludowo demokratycznej Czechosłowacji, obraz osiągnię-

nięć, rezultatów i trudności jej 3¹/₂-letniej pracy byłby nieściśle, a nawet spaczony, gdybyśmy pominęli zagadnienie stosunków między Republiką Czechosłowacką a Związkiem Radzieckim. Czesi i Słowacy żywią głębokie i trwałe uczucia zaufania, przyjaźni i wdzięczności dla ZSRR, doceniając należycie jego rolę jako niezwykłego obrońcy pokoju, demokracji i wolności narodów. Świadomi są oni, jak cenne i decydujące jest poparcie polityczne i moralne, udzielane przez ZSRR ich młodej władzy ludowej, jak daleko idąca jest pomoc materialna, udzielana im przez państwo socjalistyczne. W roku ubiegłym prawie połowa każdego bochenka chleba, spożywanego przez Czechów i Słowaków, dostarczona została przez Związek Radziecki. Wobec lepszych, ale również niewystarczających zbiorów tegorocznych rząd radziecki zobowiązał się ostatnio dostarczyć Czechosłowacji 300 000 ton pszenicy, 25 000 ton mięsa i 25 000 ton tłuszczów roślinnych.

W zakończeniu chcę przypomnieć słowa prezydenta KLEMENSA GOTTWALDA, wypowiedziane przed rokiem (28.IX 47 r.) wobec sprawozdawcy „Rude Pravo“:

“...jest naszym najświętszym obowiązkiem strzec i umacniać sojusz ze Związkiem Radzieckim i pozostałymi państwami słowiańskimi. Osłabiać i zdradzać ten sojusz — oznaczałoby to popełnić zdradę wobec samych siebie, wobec potomności, wobec całej przyszłości naszych narodów, oznaczałoby to spowodowanie nowego Monachium...”

EUGENIA KONOPKA

TRZYDZIEŚCI LAT PRACY I WALKI

Losy narodów zależne są w poważnej mierze od tego jaką jest ich młodzież, w co wierzy i jakim ideałom hołduje młode pokolenie. Ono bowiem kształtować będzie przyszłość kraju.

Nic też dziwnego, że w Związku Radzieckim, młodym państwie socjalistycznym, sprawy młodzieży należą do zagadnień pierwszorzędnej wagi.

Już w rewolucji 1905 roku bierze czynny udział młodzież nie tylko robotnicza lecz i studencka.

W gorących miesiącach drugiej połowy 1917 roku, roku Rewolucji Listopadowej, powstają pierwsze związki młodzieży w Piotrogradzie, w Moskwie, w Charkowie, Odessie i Rostowie.

Opracowując plan powstania zbrojnego, wódz rewolucji proletariackiej, Lenin, polecił: „Wydzielić najbardziej zdecydowane elementy (naszych szturmowców i młodzież robotniczą a także najlepszych marynarzy) w niewielkie oddziały dla zajęcia przez nich wszystkich ważniejszych punktów i udziału ich wszędzie we wszystkich ważnych działaniach“.

W lipcu 1918 r. powstało w Moskwie organizacyjne biuro dla zwołania I Ogólnorosyjskiego zjazdu związków młodzieży robotniczej i chłopskiej.

I zjazd rozpoczął swe prace 29 października 1918 r. Honorowym przewodniczącym został wybrany Włodzimierz Lenin. Wkrótce potem podobne związki młodzieży powstały na Ukrainie, Białorusi itd.

W tym okresie została zapoczątkowana ofiarna, trudna droga Wszechzwiązkowego Komunistycznego Związku Młodzieży (Komunistycznej Sojuz Mołodzioży — Komsomol).

Historia Komsomołu to historia trudności i zwycięstw Związku Radzieckiego.

Pierwszy chrzest bojowy otrzymali komsomolcy w czasie wojny domowej, gdy dziesiątki tysięcy młodych ludzi walczyło w szeregach Czerwonej Armii przeciw „białym“ i wojskom zagranicznych interwentów.

Po zakończeniu wojny domowej rozpoczął się w ZSRR okres pokojowego budownictwa, okres rekonstrukcji gospodarki narodowej. Komsomolcy byli zawsze pierwsi na trudnych odcinkach budownictwa.

Wkrótce po śmierci Lenina (21.I.1924 r.) zebrał się VI zjazd Komsomołu, który podówczas liczył już 630 000 członków. Zjazd postanowił przyjąć nazwę Leninowskiego, obiecując nauczyć się „po leninowsku żyć, pracować i walczyć, wprowadzać w życie wskazania jakie zostawił Lenin“.

Po zakończeniu rekonstrukcji gospodarki narodowej, zniszczonej w czasie wojny imperialistycznej i domowej, przystąpiono w ZSRR do szybkiego uprzemysłowienia zacofanego jeszcze podówczas kraju.

Pierwsza brygada „udarników“ (szturmowców — przodowników pracy) została stworzona w 1926 roku przez komsomolców leningradzkich zakładów „Krasnyj Treugolnik“ („Czerwony Trójkąt“). Takie brygady powstały wkrótce i w innych miastach.

Równocześnie WLKSM*) organizuje naukę młodzieży. Związkowi Radzieckiemu brak jest specjalistów. Tysiące młodych dziewcząt i chłopców idzie na naukę do wieczorowych szkół tzw. rabfaków (robotnicze fakultety), do szkół technicznych i do uniwersytetów.

1928 rok — początek pierwszej pięcioletki.

Wszędzie, gdzie w budowie są fabryki i zakłady przemysłowe — pracują komsomolcy: 7 000 przy budowie zakładów traktorowych w Stalingradzie, 66 000 na Uralu i Syberii, 36 000 — w kopalniach zagłębia Donieckiego. Przy budowie słynnego Dnieprogesu 70% robotników stanowili komsomolcy; z górą 200 000 swych członków posłał WLKSM do pracy w budownictwie przemysłowym.

Poważną rolę odegrali komsomolcy w przeprowadzeniu kolektywizacji wsi radzieckiej.

---

*) Wszechzwiązkowy Leninowski Komunistyczny Związek Młodzieży.

Gdy na wschodzie ZSRR powstaje z inicjatywy Stalina nowa baza węglowo-hutnicza, Uralo-Kuzbas, szefostwo nad tym budownictwem bierze w swe ręce Komsomol.

Głęboko w tajdze Dalekiego Wschodu radzieckiego młodzież buduje nowy ośrodek przemysłowy. Miasto to, ku jej czci, nazwano Komsomolskiem.

Na początku 1933 roku wykonany jest przedterminowo pierwszy pięcioletni plan, po upływie czterech lat i trzech miesięcy zakończona jest druga pięcioletka. Związek Radziecki z zacoфанego, rolniczego państwa caratu staje się potężnym mocarstwem o dobrze rozwiniętym, zaopatrzoną w nowoczesne środki techniki, przemyśle i socjalistycznym wielkim rolnictwie.

Do kierowania maszynami i agregatami maszyn, traktorami i kombajnami potrzeba ZSRR ludzi wyszkolonych technicznie. W 1934 r. zdało egzaminy techniczne 170 000 komsomolców i 860 000 młodzieży niezwiązkowej tj. ponad połowę młodzieży, zatrudnionej podówczas w przemyśle radzieckim.

Stalin w tym okresie sformułował główne zadania młodego pokolenia radzieckiego: „Młodzież powinna opanować naukę. Żeby budować, trzeba wiedzieć, trzeba opanować naukę, a żeby wiedzieć, trzeba się uczyć. Uczyć uporczywie, cierpliwie“.

W ciągu pierwszych dwóch pięcioletek 118 000 komsomolców otrzymało dyplomy inżynierów i techników, 9 000 — lekarzy, 91 000 — nauczycieli, 69 000 ukończyło szkoły rolnicze różnego stopnia. Na wsi radzieckiej, w okresie 1931-1934, przeszkolono 2 500 000 traktorzystów, kombajnerów, mechaników i szoferów z czego 80% stanowiła młodzież.

Rośnie i zwiększa się w tym czasie w ZSRR rozmach socjalistycznego współzawodnictwa — komsomolcy są przodownikami pracy, oni też stają w pierwszych szeregach ruchu stachanowskiego. Wrębacz Aleksy Stachanow ustalił swój pierwszy rekord ku czci Międzynarodowego Dnia Młodzieży. Na czele ruchu stachanowskiego w transporcie stanął komsomolec J. Kriwonos, wśród traktorzystów — komsomolka Pasza Angelina.

Rosną szeregi Leninowskiego Związku Młodzieży. W 1938 r. wstępuje do WLKSM 3 345 000 młodzieży.

W okresie trzeciej pięcioletki WLKSM organizuje udział całej młodzieży we wszechzwiązkowym współzawodnictwie socjalistycznym, obejmuje szefostwo nad poszczególnymi obiektami budownictwa tych lat (zagłębnie naftowe „Drugie Baku“, kolej Akmolińsk — Kartaly itd.).

Pracę i naukę — pokojowy bieg życia młodzieży radzieckiej przerywa brutalnie napad hitlerowskich Niemiec. Postawa wielomilionowych mas młodych chłopców i dziewcząt w tym ciężkim okresie, dowiodła jeszcze raz ich wysokiej moralności, oddania i gorącej miłości ojczyzny. Komendy wojskowe otrzymały od razu w pierwszych dniach wojny setki tysięcy zgłoszeń ochotniczych młodzieży.

Bohaterstwo i odwaga młodych bojowników na wszystkich frontach wojny, czynny udział w oddziałach partyzanckich na tyłach wroga, wydajna, przekraczająca zdawałoby się nieraz siły ludzkie praca na zapleczu, w fabrykach, zakładach przemysłowych, w rolnictwie i całej gospodarce radzieckiej — taki jest konkretny wkład młodzieży tego kraju w dzieło zwycięstwa.

Gdy hitlerowskie wojska podchodziły pod Moskwę, 100 000 młodych mieszkańców stolicy ZSRR wyszło na budowę urządzeń obronnych. 260 000 komsomolców Moskwy poszło wówczas na front i do formujących się oddziałów partyzanckich. W jednym z tych oddziałów walczyła i poniosła bohaterską śmierć uczenica jednej ze szkół moskiewskich, Zoja Kosmodiemianskaja, imię której stało się symbolem odwagi i wierności.

Niezapomniany, legendarny jest czyn 28 gwardzistów z dywizji gen. Panfilowa, którzy kosztem własnego życia zatrzymali pod Moskwą niemieckie kolumny czołgowe.

Obrona Odessy, Sewastopola, Leningradu, Stalingradu podnosiła ducha i napawała nadzieją miliony ludzi, pozostających w różnych krajach Europy w niewoli hitlerowskiej.

Historia obrony tych miast — bohaterów zawiera niemało cudnych kart heroizmu i poświęcenia, zapisanych przez młodych ich mieszkańców.

W warunkach całkowitej blokady Leningradu, gdy wściekle ostrzeliwane, niemal bez zapasów żywności, opału miasto zdawało się ginąć, komsomolcy leningradzcy byli, zgodnie z wezwaniem organizatora obrony Leningradu, zmarłego niedawno A. Zdanowa, tymi, którzy „dodają otuchy“, tymi, którzy „byli natchnieniem i opiekunami cierpiących“. 9 na 10 spośród nich walczyło na froncie leningradzkim. Pozostali stworzyli młodzieżowe brygady bytowe — kontrolowali sieć handlową, gasili pożary, opiekowali się dziećmi i chorymi, nie przerywając oczywiście swej pracy zawodowej.

W mającej decydujące znaczenie dla dalszych losów wojny bitwie stalingradzkiej, odznaczyło się tysiące żołnierzy i oficerów radzieckich. Dużą pomoc okazała walczącym młodzież

miasta, budując pod ogniem wroga umocnienia strategiczne, obsługując przeprawy przez rzekę, organizując wywiad na terenie zajęтым przez hitlerowców.

Kilkuset młodych uczestników bitwy stalingradzkiej otrzymało najbardziej zaszczytne miano Bohatera Związku Radzieckiego.

Na terenach ZSRR okupowanych przez hitlerowców, działały liczne oddziały partyzantów, w których obok starszych wiekiem obywateli radzieckich, walczyły dziesiątki tysięcy komsomolców.

O szerokim rozmachu tego ruchu świadczy chociażby taki fakt, że liczba nagrodzonych po wojnie młodych patriotów wyniosła 50 000, zarówno chłopców jak i dziewcząt.

Naród radziecki, rząd ZSRR wysoko ocenił bohaterstwo swej młodzieży. Na ogólną liczbę 11 000 osób, odznaczonych mianem Bohatera Związku Radzieckiego, 7 000 jest w wieku do lat 30.

Wielki był również wkład młodzieży radzieckiej w latach wojny w pracy na zapleczu ZSRR.

Na miejscu dorosłych robotników, powołanych na front, stawała do pracy młodzież i kobiety. I młodzież ta pokazała, że umie pracować nie gorzej niż dorośli, że potrafi podołać surowym wymogom wojny.

Hasło pracy „po frontowemu“ stało się zawołaniem mas młodzieży radzieckiej. Zapoczątkował ją młody majster Uralskich zakładów budowy maszyn, komsomolec Popow. Kierowana przezeń brygada skróciła czas produkcji wyrabianych przez nią części maszyn z 32 do 1¹/₂ godziny. Była to pierwsza młodzieżowa brygada frontowa. W kwietniu 1945 r. tysiące takich zespołów obejmowały już z górą milion młodych robotników i robotnic.

Olbrzymia większość mężczyzn na wsi była w szeregach armii. Z inicjatywy komsomolskich organizacji powstały tzw. zespoły wysokich urodzajów. W 1944 r. w socjalistycznym współzawodnictwie w rolnictwie radzieckim wzięło udział 64 000 takich młodzieżowych zespołów, obejmujących prawie 500 000 osób.

Wzrost wydajności pracy, szeroko stosowana racjonalizacja i wynalazczość — oto, o co walczyli, co propagowali i wprowadzali w życie komsomolcy we wszystkich dziedzinach socjalistycznej gospodarki narodowej.

Wojna zakończyła się zwycięstwem Związku Radzieckiego, rozpoczęła się pokojowa, twórcza praca.

Powojenny plan pięcioletni, realizowany obecnie w tym kraju, to nie tylko likwidacja zniszczeń powojennych, to zarazem nowy skok naprzód socjalistycznej gospodarki radzieckiej. I znów aktywny udział w jego wykonaniu bierze młodzież radziecka.

Wysłannicy Komsomołu dźwigają z ruin zburzone przez hitlerowców miasta radzieckie. 23 000 młodzieży pojechało odbudowywać Stalingrad, 200 000 — zniszczone zagłębie Donieckie.

W ZSRR rozwija się obecnie socjalistyczne współzawodnictwo pracy, stawiające sobie za cel przedterminowe wykonanie powojennego planu. Przeszło 500 000 młodych robotników przemysłu moskiewskiego stanęło do stachanowskiego wyścigu pracy ku czci 30-lecia WLKSM. Z tej liczby przeszło 200 000 wykonało już swe indywidualne normy całoroczne. Na terenie republiki Ukraińskiej do współzawodnictwa stanęło ponad 600 000 młodzieży robotniczej. 12 000 młodych mieszkańców Moskwy, 8 000 młodzieży Leningradu, 4 000 Komsomolców na Ukrainie wykonało już swe pięcioletnie normy.

Wśród znanych w całym Związku Radzieckim ludzi, torujących drogę nowym metodom pracy w produkcji, ludzi — nowatorów, widnieją również nazwiska komsomolców: górnik Donbasu, Mikołaja Łukiczewa, włóknianki — Marii Wołkowej, leningradzkiego tokarza — Bortkiewicza itd. A iluż młodych rolników nagrodzono najwyższymi orderami radzieckimi za uzyskanie wysokich urodzajów? Tylko na samej Ukrainie jest ich z górą 4 100 osób.

Nie ma bodajże dziedziny w pozostającej w odbudowie czy też rozbudowującej się gospodarce radzieckiej, gdzie w pierwszych szeregach nie kroczyliby młodzi.

Pamiętając dobrze słowa Lenina, że młodzież powinna uczyć się, uczyć się i jeszcze raz uczyć się, WLKSM organizuje tę naukę milionów. W szkołach rzemieślniczych różnego typu uczy się w ZSRR milion młodzieży. Na 709 000 studentów wyższych uczelni radzieckich — 330 000 to komsomolcy.

Komsomoł stawia sobie wielkie zadanie wychowania przodującej młodzieży, młodzieży wolnej od przeżytków kapitalistycznej świadomości, od przesądów rasowych i religijnych, od poglądów poprzednich formacji klasowych — wychowania nosicieli postępu społecznego i socjalistycznego humanizmu.

Komsomoł wychowuje młodzież rosyjską, białoruską, ukraińską — młodzież wszystkich narodów Związku Radzieckiego w duchu nowej moralności, moralności wielkiej epoki socjalizmu, epoki, w której praca stała się sprawą sławy i honoru. Komsomoł wychowuje tę młodzież nie tylko drogą szkolenia i propagandy, Komsomoł kształtuje ją w ogniu wielkich zmagañ budownictwa socjalistycznego, w ogniu pracy i walki. Komsomoł uczy tę młodzież przewodzić i dawać przykład młodemu pokoleniu innych krajów, przewodzić swoją pracą, ofiarnością, wysiłkiem i nauką.

KOREA

Półwysep koreański ma 220 000 km² powierzchni i około 26 mln ludności; odgrywał on na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat wielką rolę polityczną na Dalekim Wschodzie, ze względu na swe położenie geograficzne między Japonią a kontynentem azjatyckim. Gdy Japonia wkroczyła na drogę ekspansji imperialistycznej z końcem ubiegłego stulecia, upatrzyła sobie jako pierwszy cel — zawładnięcie Koreą. W r. 1905 Japończykom udało się wreszcie objąć „protektorat“ nad Koreą i od tego czasu używali jej jako bazy wypadowej przeciwko Chinom i Rosji.

Z baz koreańskich prowadzona była interwencja przeciwko dalekowschodnim obszarom młodego państwa radzieckiego w latach 1918 — 1922, napaść na Mandżurię w roku 1931, następnie inwazja Chin w latach 1932 — 37 i 1937 — 45. Zakończona klęską Japończyków próba wtargnięcia na terytorium radzieckie w okolicach jeziora Chasan opierała się na bazach w Korei. Wielką rolę dla imperializmu japońskiego odegrał ten półwysep podczas drugiej wojny światowej.

Wojska radzieckie w 1945 roku wyzwoliły północną część Korei, na południu natomiast wylądowali bez oporu Amerykanie, którzy wzorując się na imperialistach japońskich, dążą do przekształcenia południowej części tego kraju w bazę wypadową na kontynencie azjatyckim. Z tego też powodu nie przyjęli oni propozycji radzieckiej w sprawie jednoczesnego wycofania wojsk z Korei. Jednakże osiągnięcia gospodarcze i społeczne władzy ludowej w północnej Korei odbiły się głośnym echem

wśród całej ludności, a rząd demokratyczny, który wyłoniony został w wyborach odbytych w sierpniu br., cieszy się ogólnym uznaniem również na południu, mimo, że Amerykanie nie pozwalają mu funkcjonować na tamtym terenie.

Gospodarka

Korea jest krajem rolniczym. Japończycy starali się trzymać kraj w zacofaniu, tak że w 1939 r. 70% ludności pracowało w rolnictwie, a zaledwie 7% w przemyśle. Udział rolnictwa w ogólnym dochodzie narodowym wynosił 57%. Podczas wojny Japończycy zaczęli jednak rozbudowywać przemysł koreański w szybkim tempie, celem zaopatrzenia rosnących potrzeb armii. Liczba robotników przemysłowych w Korei wzrosła z 120 000 w r. 1933 do 400 000 w r. 1943. Wartość produkcji przemysłowej wzrosła w tym okresie siedmiokrotnie. Ważne miejsce w gospodarce narodowej zajmuje górnictwo, które już w roku 1936 zatrudniało 220 000 robotników.

Rolnictwo. Głównym produktem rolnym Korei (połowa całej produkcji rolniczej) jest ryż; poza tym — pszenica, jęczmień, fasola. Wielki rozwój osiągnęła uprawa roślin technicznych, a szczególnie bawełny, forsowana przez Japonię dla zaopatrzenia przemysłu włókienniczego w metropolii. W Korei uprawiany jest również tytoń, len, konopie i drzewa morwowe.

Około 40% rodzin chłopskich uprawiało gospodarstwa karłowate, których wielkość nie przekraczała $\frac{1}{2}$ hektara. Żywe były silne pozostałości feudalizmu. $\frac{2}{3}$ gruntów ornych należało do 100 000 właścicieli ziemskich. Natomiast około $52\frac{1}{2}$ gospodarstw rolnych przypadało na rolników dzierżawców, a dalszych 24% pracowało na warunkach półdzierżawy. Opłaty za dzierżawę wynosiły 50-80% urodzaju. Wynikiem tego stanu rzeczy był fakt, że w okresie 1918 — 38 spożycie ryżu na osobę spadło w Korei dwukrotnie, a tysiące chłopów rok rocznie umierało z głodu.

Górnictwo i przemysł. Korea obfituje w bogactwa kopalniane nie dość jeszcze wykorzystane. Wydobycie węgla wynosiło w 1936 roku $6\frac{1}{2}$ miliona ton; rudy żelaznej — 6,3 mln ton. Dość znaczna jest produkcja aluminium, molibdenu, wolframu, rud magnezytowych, grafitu, cynku, złota, ołowiu i srebra. Ważnym czynnikiem, sprzyjającym rozwojowi przemysłu, jest tani prąd elektryczny dzięki licznym strumieniom górskim.

Produkcja surówki wynosiła w 1944 roku 1 milion ton, a stali — 300 000 ton. Na bogactwach kopalnianych opiera się

również przemysł chemiczny, zajmujący pierwsze miejsce w Korei. Dalsze miejsca zajmują: przemysł spożywczy, włókienniczy oraz metalowy (m. in. produkcja urządzeń kopalnianych, motorów i budownictwo okrętów). Do końca wojny wszystkie większe zakłady należały do monopolistycznych koncernów japońskich.

Warto zaznaczyć, że podczas gdy większa część ludności zamieszkuje w Korei południowej, przeważająca większość bogactw kopalnianych i zakładów przemysłowych przypada na północną część kraju.

Fragmenty z historii

Jeszcze w 1592 r. 350-tysięczna armia japońska wylądowała w Korei. Oddziały koreańskie przy pomocy wojsk chińskich wypędziły agresorów, ale kraj został zrujnowany i długo nie mógł się dźwignąć po tej katastrofie.

W ciągu dalszych stuleci Korea uznawała formalnie protektorat Chin. Jednakże w roku 1876 Japonia zmusiła Koreę do podpisania układu handlowego, pozbawiającego ją niezależności w sprawach polityki celnej. W r. 1893 w południowej części kraju wybuchło powstanie chłopskie, które zostało krwawo stłumione przez Japończyków. Obalili oni marionetkowy rząd koreański, który przyłączył się do wojny japońskiej przeciwko Chinom.

Wojna zakończyła się zwycięstwem Japonii. W traktacie pokojowym podpisanym w Szimonoseki, Chiny formalnie uznały niezależność Korei. Faktycznie jednak Korea popadła w jeszcze większą zależność od Japonii.

Do rywalizacji o Koreę przyłączyła się carska Rosja, ale została wyeliminowana po klęsce poniesionej w wojnie z Japonią. W roku 1905 Korea została zmuszona do podpisania traktatu, w którym uznała protektorat Japonii. W roku 1910 Japonia dokonała oficjalnej aneksji Korei.

Przez cały czas trwał uporczywy opór ludu Korei, który kosztował dziesiątki tysięcy ofiar. Ruch niepodległościowy wzmógł się jeszcze bardziej po rewolucji listopadowej w Rosji i w związku z ogólną falą antyimperalistycznego ruchu narodowego w koloniach. Zupełnie nowe perspektywy otwarły się przed narodem koreańskim, gdy we wrześniu 1945 roku podpisany został układ o kapitulacji wojsk japońskich w Korei.

3 lata wyzwolonej Korei

Inaczej potoczył się rozwój Korei na północ od 38 równoleżnika, a zupełnie inaczej w części okupowanej przez Amerykanów.

W północnej Korei władzę objęły samorzutnie utworzone przez ludność Komitety Narodowe. Fabryki, kopalnie i banki zostały znacjonalizowane, wprowadzono 8-godzinny dzień pracy i przyjęta została ustawa gwarantująca prawa robotników. W wyniku reformy rolnej przeszło milion hektarów ziemi należącej do Japończyków, obszarników i zdrajców narodu, przeszedł w ręce 725 000 robotników rolnych, dzierżawców i małorolnych chłopów. Rozszerzone zostało wielokrotnie podstawowe, średnie i wyższe szkolnictwo.

W południowej Korei nic się nie zmieniło. Amerykanie znaleźli oparcie u tych samych obszarników i bogaczy miejskich, którzy współpracowali z Japończykami. Amerykanie podzielili się z miejscowymi kapitalistami łupem pojapońskim, a na wsi tłumili terrorem wszelką próbę przeobrażenia feudalnych stosunków rolnych.

Stosownie do uchwał konferencji trzech ministrów spraw zagranicznych z grudnia 1945 r. wspólna komisja radziecko-amerykańska miała, w konsultacji z miejscowymi partiami demokratycznymi, doprowadzić do utworzenia tymczasowego rządu Korei. Władze amerykańskie sabotowały jednak wykonanie tych uchwał, wiedziały bowiem, że niezależna Korea nie będzie ulegała wpływowi Stanów Zjednoczonych i nie podda się ich kolonizacji.

Amerykanie wysuwali jako kandydatów do udziału w obradach przedstawiciele fikcyjnych partii i samozwańczych grupek z południowej Korei. Tymczasem nawet korespondenci anglosascy niejednokrotnie pośrednio przynawali, że Demokratyczny Front Narodowy reprezentuje lwią część społeczeństwa koreańskiego.

Na północy, Front Narodowy był wykonawcą wszystkich dokonanych reform; na południu zaś stanął na czele walki przeciwko obcemu jarzmu. Front Narodowy liczy około 5 milionów członków.

Organizatorami Frontu byli komuniści, którzy po połączeniu się z Nową Partią Ludową, przyjęli nazwę Partii Pracy. W samej tylko południowej Korei, mimo nielegalności — Partia Pracy liczy 300 000 członków, a w całym kraju — ponad milion.

USA nie przyjęły propozycji ZSRR o jednoczesnym wycofaniu z Korei wojsk radzieckich i amerykańskich. Zamiast tego, Amerykanie stosują krwawe represje w stosunku do ruchu niepodległościowego na południu. W maju br. przeprowadzili oni fikcyjne wybory na południu Korei, bojkotowane przez zdecydowaną większość narodu i utworzyli marionetkowy „rząd“ ze znanym agentem Wall Street — Sil Man Ri na czele.

Wobec tego aktu USA, sprzecznego z zobowiązaniem podpisanym również przez Amerykanów, odbyta w Phienjenie narada przedstawicieli partii politycznych z północnej i południowej części kraju zwróciła się do narodu z apelem o utworzenie jednolitego, niezależnego państwa koreańskiego.

W wyborach do Najwyższego Zgromadzenia Ludowego w sierpniu br. brali udział nie tylko mieszkańcy północy, ale również 77% wyborców południowej Korei. Zgromadzenie Ludowe, reprezentujące cały kraj wyłoniło rząd z przywódcą Partii Pracy Kim Ir Senem na czele.

Rząd Republiki Koreańskiej uznany został przez rządy ZSRR, Polski i innych krajów. Korea wchodzi w nowy okres niezależnej państwowości, włączając się tym samym jako poważne ogniwo w ogólny światowy front pokoju. Pierwszym zadaniem rządu niepodległej Korei jest walka o zjednoczenie kraju, o wyzwolenie części południowej spod nienawistnej obcej okupacji.

ST. POLACZEK

NOWA FAZA ROZWOJU STOSUNKÓW POLSKO-RADZIECKICH

Stosunki handlowe ze Związkiem Radzieckim stanowiły i stanowią niezmiernie doniosły czynnik w rozwoju naszej gospodarki. Duża i bardzo istotna dla naszego gospodarstwa rola jaką odgrywał handel zagraniczny ze Związkiem Radzieckim wynikała nie tylko z wielkości obrotów, ale również stąd, że Związek Radziecki był dostawcą najbardziej niezbędnych artykułów, których brak szczególnie był dotkliwy w początkowym okresie krzepnięcia organizmu gospodarczego kraju i że dostarczał je na dogodnych warunkach kredytowych.

Dostawy żywności i zboża ze Związku Radzieckiego w pierwszych latach powojennych ratowały nas przed trudnościami aprowizacyjnymi. Import z ZSRR surowców włókienniczych, produktów naftowych itp. pozwolił uruchomić nasz przemysł. Fakt, że ZSRR w zamian za dostarczoną nam żywność i surowce importuje z Polski niektóre wyroby przemysłowe, które mogliśmy przeznaczyć na zbyt za granicę (węgiel, wyroby hutnicze, artykuły włókiennicze) ma olbrzymie znaczenie dla rozwoju polskiego przemysłu.

Obecnie możemy mówić o nowej fazie stosunków handlowych ze Związkiem Radzieckim mając na myśli dwa momenty: oparcie wymiany na bazie zawartej umowy długofalowej oraz zmianę struktury naszego importu ze Związku Radzieckiego. Krótki przegląd umów uwypukli dokładniej istotę zaszłych zmian.

---

*) Porównaj artykuł: St. Polaczek „Stosunki handlowe polsko-radzieckie“ — „Poradnik Pracownika Społecznego“ nr 15 (47) z dnia 1 X 1947 r., str. 58.

Nowa pięcioletnia umowa

W dniu 26.I.1948 r. została podpisana umowa o wzajemnych dostawach towarowych w latach 1948 — 1952. Umowa ta określa wysokość dostaw poszczególnych towarów, które strony zobowiązują się dostarczyć sobie w każdym roku okresu objętego umową. Globalną wartość dostaw każdej strony, w ciągu całego okresu trwania umowy, określono na sumę ok. 500 mln dol., to znaczy, że przeciętna wartość eksportu, względnie importu w każdym roku wynosić ma ok. 100 mln dol. Jest to suma w zasadzie niedużo wyższa od obrotów przewidywanych dotychczasowymi umowami. Trzeba jednak mieć na uwadze duże obciążenie umów dotychczasowych importem aprowizacyjnym (zboża), który w umowie obecnej nie ma miejsca. Oznacza to, że import prawie w całości będzie składać się z surowców (bawełna, rudy, żelazostopy itp.), paliw płynnych (benzyna, nafta, oleje itp.) oraz pewnych artykułów o charakterze inwestycyjnym (głównie traktory, pługi, samochody itp.). W rzeczywistości zatem te niedużo większe ramy umów lat przyszłych zapewniają jednak znacznie wyższy stopień zaopatrzenia naszego kraju w surowce i artykuły przemysłowe z importu radzieckiego, niż umowy dotychczasowe. Ponadto należy brać pod uwagę, że umowy bieżące w przyszłości nie będą wyczerpywać obrotów handlowych polsko-radzieckich, gdyż bardzo poważne obroty będą odbywać się w ramach umowy inwestycyjnej, o której jest mowa poniżej.

Lista naszych artykułów eksportowych uległa również rozszerzeniu. Obok pozycji występujących w umowach dotychczasowych, znajdują się nowe pozycje (np. w zakresie przemysłu metalowego).

Na umowę z 26.I.1948 r. zostały zaliczone obroty całego 1948 r., to znaczy, że praktycznie umowa poprzednia (z dn. 4.8.1947 r.) przestała być wykonywana z początkiem bieżącego roku. Szczegółowa lista dostaw wzajemnych na rok bieżący ustalona została protokołem z dn. 13.V.1948 r. oczywiście na bazie wytycznych zawartych w umowie pięcioletniej.

Dostawy żywności

Dnia 26.I.1948 r. została zawarta również nowa umowa zbożowa na dostawę 200 000 ton zboża. Jak wiadomo zbiory zeszłoroczne nie były obfite, w głównej mierze z powodu nieprzychylnych warunków atmosferycznych. Ostra zima 1946/47 r.

spowodowała wymarżnięcie ozimin; pewne szkody wyrządziła powódź. Lecz zakres tych szkód był terenowo ograniczony do niektórych tylko obszarów; natomiast dużą obniżkę zbiorów w skali ogólnokrajowej spowodowała w 1947 r. susza. Te wszystkie przyczyny złożyły się na powstanie deficytu zboża obliczanego na ok. 600 000 ton w roku gospodarczym 1947/48. Połowę tego deficytu pokryły dostawy z umowy zbożowej ze Związkiem Radzieckim z 1947 r. na dostawę 300 000 ton zbóż. W 1948 roku należało poczynić dalsze zakupy. I w tym wypadku przyszedł nam z pomocą Związek Radziecki, odstępując dalszą partię, tym razem w wysokości 200 000 ton zboża, również na warunkach kredytowych.

Rok 1948 jest rokiem, w którym dzięki pomyślnym zbiorom, uzyskaliśmy samowystarczalność w zakresie zbóż, a nawet pewne nadwyżki wywozowe. W tym fakcie należy widzieć jedną z przyczyn, zmieniających obraz naszego importu ze Związku Radzieckiego. W każdym z lat ubiegłych udział zbóż w tym imporcie był bardzo poważny i wynosił w poszczególnych latach kalendarzowych przynajmniej trzecią część wartości importu rocznego z ZSRR. Jeszcze w bieżącym roku kalendarzowym import zbóż będzie stanowił poważną pozycję ze względu na dostawy w ramach umowy zbożowej wyżej wspomnianej. Natomiast poczynając od roku przyszłego i w dalszych latach te poważne dostawy zbóż nie będą już miały miejsca i to jest jedna zasadnicza zmiana, którą wnosi rok bieżący do stosunków handlowych polsko-radzieckich.

Umowa inwestycyjna

Jest jeszcze druga zmiana, niemniej, lub nawet jeszcze bardziej istotna. Jest nią podjęcie w 1948 r. na dużą skalę importu dóbr inwestycyjnych z ZSRR w ramach umowy inwestycyjnej podpisanej również 26. I. 1948.

Przedmiotem umowy jest dostawa urządzeń inwestycyjnych dla hutnictwa oraz przemysłu chemicznego, cementowego, samochodowego, węglowego, energetycznego, naftowego, włókienniczego itd. Wachlarz dostaw jest więc szeroki. Jest to zrozumiałe, biorąc pod uwagę, że przewidziana umową wysokość dostaw sięga sumy 450 mln dol., a czas trwania umowy jest dość długi (ostatnie dostawy przewiduje się w 1956 r.).

Dostawy mają odbywać się na warunkach kredytowych. Warto zwrócić uwagę, że tak wysokiego kredytu właściwie nie uzyskaliśmy jednorazowo w żadnej z umów pożyczkowych, ani

po ostatniej wojnie, ani w okresie międzywojennym. Warunki kredytu są korzystne, zwłaszcza w zestawieniu z warunkami, na których importujemy dobra inwestycyjne z wielu krajów zachodnioeuropejskich. Przy zamówieniach bowiem towarów w krajach Europy Zachodniej import polski musi wpłacić zaliczkę wynoszącą ok. 20 do 30% wartości zamówienia. Wpłata zaliczki obowiązuje bez względu na długość czasu, wymaganą na wykonanie zamówienia (często dwa, trzy lata i więcej). Następnie reszta ceny kupna najczęściej musi być wpłacona w momencie dostawy towaru. Natomiast w umowie inwestycyjnej ze Związkiem Radzieckim nie płacimy żadnych zaliczek, całość zaś ceny kupna podlega spłacie w ciągu pięciu lat po dostawie towaru, przy czym raty roczne są najniższe w pierwszym roku i rosną stopniowo z biegiem lat. Spłaty mają być dokonywane eksportem towarów polskich. Będą to dostawy poza ramami umowy bieżącej, przy czym szczegółowe listy eksportowe na każdy rok będą ustalane bezpośrednio przed rozpoczęciem się danego roku dostaw.

Jako najważniejsze objekty, które otrzymamy ze Związku Radzieckiego na podstawie umowy kredytowej, należy wymienić następujące: największym obiektem jest kompletne urządzenie huty żelaznej o zdolności produkcyjnej 1,5 mln ton stali rocznie. Przez uruchomienie tej huty nasza produkcja stali ulegnie podwojeniu. Znaczenie tej inwestycji jest kolosalne, jeżeli przypomnieć, że produkcja stali posiada kluczowe znaczenie dla rozwoju gospodarczego każdego kraju i stanowi nieomylny wskaźnik rozwoju uprzemysłowienia kraju. O wielkości obiektu świadczy również porównanie z cyfrą przedwojenną produkcji stali w Polsce, która w 1938 r. przekraczała w całym kraju zaledwie 1,4 mln ton. W dziedzinie przemysłu chemicznego mamy otrzymać urządzenie fabryki nawozów azotowych (o zdolności produkcyjnej 75 000 ton rocznie), fabrykę kwasu siarkowego, sody i inne. Również duże znaczenie mają dostawy urządzeń dla górnictwa węglowego, przy czym terminy dostaw tych urządzeń są stosunkowo krótkie.

Rok bieżący przyniósł dalsze pogłębienie stosunków gospodarczych polsko-radzieckich i jednocześnie ponownie uwytknił pozytywny wkład, jaki wnoszą stosunki handlowe z ZSRR w dzieło odbudowy i rozbudowy naszego gospodarstwa.

Gdy w okresie powojennym istniał duży deficyt zbóż w kraju, mogliśmy uzyskiwać stale poważne dostawy importowe z ZSRR. Dziś, gdy nie potrzebujemy już obawiać się de-

ficytów zbożowych, miejsce importu aprowizacyjnego z ZSRR zajmą poważne i rosnące z biegiem lat dostawy urządzeń inwestycyjnych. Jednocześnie, jak w latach ubiegłych, tak i obecnie Związek Radziecki pozostaje głównym naszym dostawcą szeregu najbardziej podstawowych surowców przemysłowych. Około 50 do 60% naszego rocznego zapotrzebowania importowego bawełny, produktów naftowych, żelazostopów, rudy żelaznej i 80% zapotrzebowania rudy manganowej pokrywa import ze Związku Radzieckiego.

Jak to nie jednokrotnie podkreślali polscy przedstawiciele polityki zagranicznej i gospodarczej, kraj nasz chce utrzymywać jak najszersze stosunki gospodacze z wszystkimi krajami europejskimi i pozaeuropejskimi. Dążenia nasze w tym kierunku znajdują pełny wyraz w licznych układach handlowych zawieranych na krótkiej przestrzeni ostatnich lat.

Ale wśród ogółu układów handlowych współpraca gospodarcza Polski ze Związkiem Radzieckim i krajami demokracji ludowej zajmuje pozycję szczególnie doniosłą. Współpraca ta zapewnia nam możliwość planowego, równomiernego, niczym nie zakłóconego importu najpoważniejszych surowców przemysłowych i materiałów pomocniczych oraz niezbędnych maszyn i urządzeń technicznych.

Mgr JAN MARZEC

SAMORZĄD TERYTORIALNY W PLANIE 1949 R.

I.

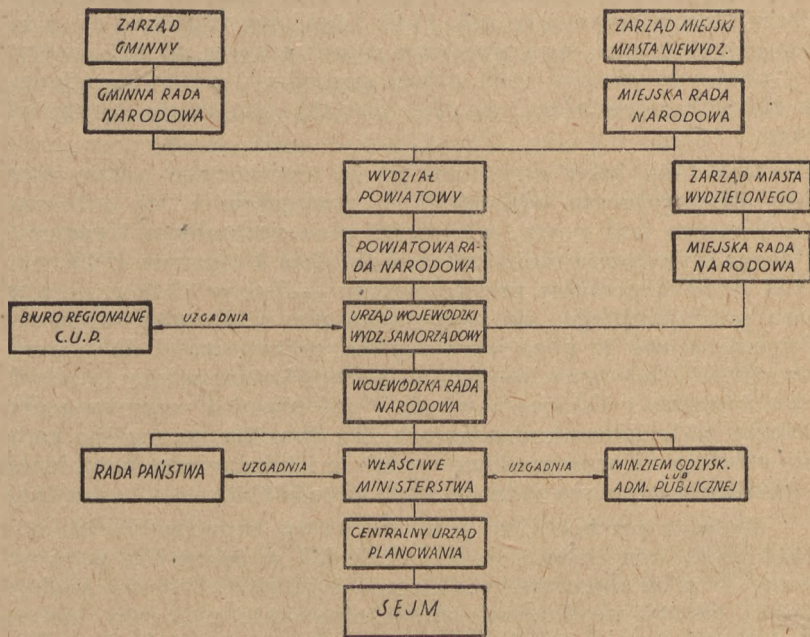
Do norm prawnych, które nadały nowe oblicze gospodarstwu i politycznemu ustrojowi Polski, zaliczyć należy ustawę Krajowej Rady Narodowej z dnia 11 września 1944 r. o radach narodowych (Dz. U. R. P. nr 5, poz. 22).

Ustawa nadała samorządowi terytorialnemu zupełnie nowe oblicze, dając mu większe — niż przed wojną — uprawnienia i zespalając go ściślej z całością gospodarki państwowej. To ściślejsze zespolenie nie pozostało bez wpływu na kształtowanie się modelu gospodarczego samorządu, który nie mógł pozostać w tyle za ogólnym postępem, zmierzającym do objęcia ramami planu całej gospodarki narodowej. Dążenie do planowania w samorządzie terytorialnym znalazło swój wyraz w powołaniu specjalnych komisji planowania przy wojewódzkich radach narodowych, których zadaniem jest czuwanie nad właściwym, zgodnym z potrzebami lokalnymi i założeniami planu narodowego określeniem celów gospodarczych danego regionu i sposobów ich realizacji.

Zakres działania gospodarki samorządowej jest olbrzymi. Utrzymanie i budowa szkół i ośrodków zdrowia, rozbudowa sieci dróg i mostów, rozwój urządzeń użyteczności publicznej i komunikacji miejskiej czy rozwiązywanie lokalnych problemów aprowizacyjnych i mieszkaniowych — to wszystko leży w zakresie działania gospodarki samorządowej. Trudno pomyśleć, by tak szeroki wachlarz gospodarki, jaką reprezentuje samorząd, mógł zostać odgradzony od ogólnej gospodarki narodowej i dzia-

łać „na własną rękę“, bez współpracy z Rządem, jak działa się często w stosunkach przedwrześniowych. Stąd pozytywnie należy ustosunkować się do ostatnich zarządzeń*), związanych z planowaniem działalności gospodarczej samorządu, mających na celu wprzęgnięcie do planu narodowego tych dziedzin gospodarki, które dotychczas znajdowały się poza nim. Nie znaczy to wcale, by miała ulec tu jakimkolwiek ograniczeniu oddolna

Powiązanie planu samorządowego z planem państwowym

inicjatywa samorządu — wręcz przeciwnie — przysługiwać mu będą w dalszym ciągu szerokie uprawnienia (np. planowe inwestycje zatwierdzone wstępnie przez Wojewódzką Radę Na-

- *) 1. Instrukcja w sprawie układania i zatwierdzania budżetów przez związki zawodowe na 1947 r.
 2. Okólnik w sprawie planowania inwestycyjnego związków samorządowych na 1949 r.
 3. Instrukcja w sprawie planowania gospodarczego związków samorządowych na 1949 r.

rodową będą podlegać zatwierdzeniu ostatecznemu przez Sejm, z pominięciem władz III instancji), wpływające w efekcie na wielkość i charakter planu ogólnonarodowego.

II.

Gospodarkę samorządową, wkraczającą w ostatni rok realizacji planu odbudowy gospodarczej z natury rzeczy obowiązują wytyczne w zakresie podstawowych zadań Narodowego Planu Gospodarczego na rok 1949. Stąd, aby zapoznać się z zadaniami ciężącymi na gospodarce samorządowej, należy omówić wytyczne do planów tych gałęzi gospodarki ogólnonarodowej, w których uczestniczą również związki samorządu terytorialnego.

Rok 1949, jako ostatni rok planu trzyletniego będzie okresem wymagającym odpowiednich przygotowań dla położenia fundamentu pod nowy, wieloletni plan rozbudowy i rozwoju, którego wykonanie rozpoczniemy z dniem 1 stycznia 1949 roku. Stąd wynika postulat przygotowania — już w 1949 r. — aparatu produkcyjnego do następnego planu długoterminowego. Przygotowanie to poza wzmoczeniem wytwórczości dóbr inwestycyjnych (maszyny, narzędzia) i środków zaopatrzenia rolnictwa (nawozy, traktory) powinno obiać również wzmoczoną produkcję materiałów budowlanych. Na tym tle szczególne zadania spadają na samorządowe cegielnie i klinkiernie, betoniarnie i kamieniołomy oraz różnego typu przedsiębiorstwa budowlane.

Zadania produkcyjne przedsiębiorstw samorządowych w r. 1949 wykonane zostaną — podobnie jak w przemyśle państwowym — przy dalszym zwiększeniu wydajności pracy, podniesieniu jakości produktów, zmodernizowaniu procesów technologicznych oraz przy obniżeniu kosztów własnych co najmniej o 4%.

Wzrost zarobków jako wynik wzrostu wydajności pracy, przy równoczesnym wzmoczeniu siły nabywczej pieniądza jako efektu potaniaenia dóbr skutkiem obniżki kosztów produkcji — to podstawowe gwarancje dalszego szybkiego wzrostu stopy życiowej naszego społeczeństwa.

Zapowiedź poważnego (około 20%) zwiększenia ogólnokrajowego ruchu budowlanego wiąże się ściśle z gospodarką komunalno-mieszkaniową. W roku 1949 nie ograniczy się ona do zabezpieczeń i remontów budynków już istniejących, które będą wykonywane w pierwszej kolejności. Równocześnie będą

kontynuowane budowy nowych obiektów mieszkalnych ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb Warszawy robotniczej.

W zakresie budownictwa przedsiębiorstw użyteczności publicznej (kanalizacja, wodociągi itp.), samorząd ma przed sobą poważne prace w miastach wielkich i średnich, głównie zaś w ośrodkach szczególnie zaniedbanych, jak np. w Łodzi.

W dziedzinie dróg samorządowych oraz komunikacji samorządowej szczególny nacisk, przy ustalaniu planowych zamierzeń położony zostanie na konserwację i odwodnienie dróg, naprawę odcinków szczególnie zniszczonych oraz na wydatne zwiększenie możliwości przewozowych, zarówno w komunikacji miejscowej, jak i dojazdowej.

Związki samorządowe obejmujące swym terytorium obszary na pograniczu Ziem Odzyskanych przeprowadzą w roku 1949 prace zmierzające do pełnego wykorzystania istniejącej tam sieci komunikacyjnej celem powiązania ziem zachodnich z ziemiami dawnymi.

Wyraźnie sprecyzowane wytyczne, jakie postawione zostały rolnictwu w realizacji planu na rok 1949 dotyczą w pełni ośrodków rolniczych pozostających we władaniu samorządu. Tu głównym dążeniem poza ostateczną likwidacją odłogów (700 000 ha) będzie intensywne podniesienie wzrostu plonów z hektara i to co najmniej o 11% dla zbóż i 6% dla ziemniaków w stosunku do wielkości zaplanowanych na rok 1948. Równoległe powiększy się liczebność inwentarza w skali od 10% dla koni i bydła — do 30% dla trzody chlewnej oraz prowadzone będą prace związane z rozbudową urządzeń przeznaczonych dla obrotu artykułami pochodzenia rolnego (chłodnie i magazyny).

Najpoważniejsze jednak zadania przy wykonywaniu planu na rok 1949 przypadną samorządowi w dziedzinie zagadnień socjalnych i kulturalnych. Jeśli zdamy sobie sprawę, że samorząd sprawuje pieczę nad całym szkolnictwem podstawowym, prowadzi szereg szkół zawodowych i bibliotek, patronuje ośrodkom zdrowia oraz domom matki i dziecka, czy wreszcie dba o szereg urządzeń służących kulturze — to w pełni zrozumieemy jego rolę, jaką odegra w planowanych na rok przyszły zamierzeniach. A nie należą one do łatwych.

Całkowita likwidacja okręgów bezszkolnych, przeszkolenie około 300 000 analfabetów, rozwój średnich szkół ogólnokształcących ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb młodzieży wiejskiej i zmniejszenie szkół niepełnych (o 1 nauczycielu) co najmniej 20% — to tylko fragment zamierzeń w dziedzinie oświaty.

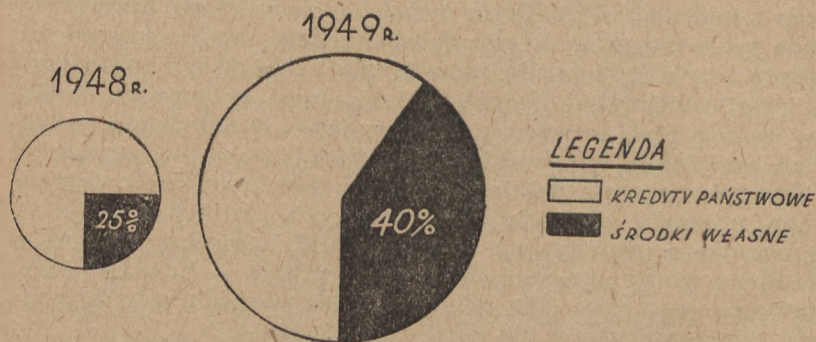
Inne dziedziny domagają się rozszerzenia sieci bibliotek, umasowienia pomocy lekarskiej, rozbudowy żłobków i przedszkoli, powiększenia o 150 000 liczby dzieci objętych dożywianiem w szkołach.

Obowiązki te w znacznej mierze spełnić musi samorząd terytorialny. Wymagać to będzie poważnej mobilizacji sił i środków we wszystkich ogniwach organizacyjnych. Państwo przyjdzie tu samorządowi z wielką pomocą, której miarą są przede wszystkim środki finansowe przewidywane dla związków samorządowych na 1949 rok w formie kredytów i dotacji skarbowych.

III.

W oparciu o powyżej omówione wytyczne do Narodowego Planu Gospodarczego na 1949 rok, samorząd przystąpił do trudnej i odpowiedzialnej pracy sporządzenia swych planów. Prace w terenie potoczyły się trzema torami:

- 1) przygotowywanie budżetu,
  - 2) przygotowywanie planu inwestycyjnego,
  - 3) przygotowywanie ogólnego planu gospodarczego,
- przy czym należy podkreślić konieczność ich wzajemnej zgodności i właściwego powiązania. Np. dla mającej powstać, szkoły przewidzianej w ramach planu gospodarczego, należy przewidzieć odpowiednie środki i to zarówno w planie inwestycyj-

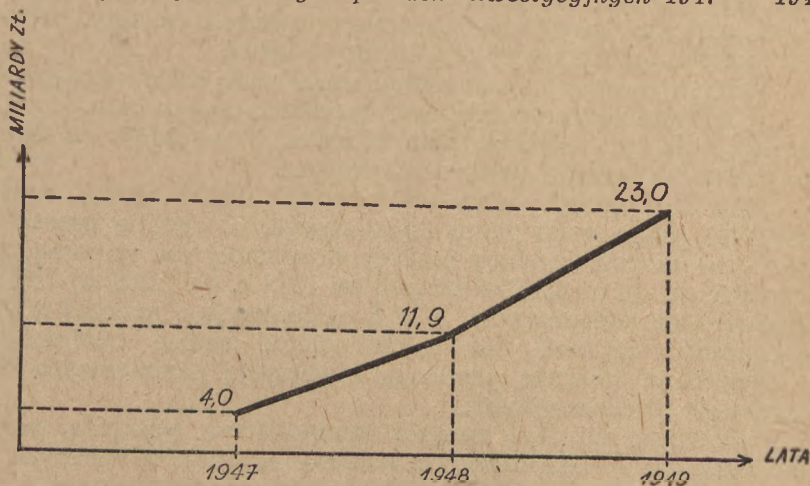
Charakter i wielkość planów inwestycyjnych samorządu w latach 1948 — 49

nym (na budowę i wyposażenie), jak i w budżecie (na koszty utrzymania obiektu oddanego do użytku).

Najbardziej dynamiczną część ogółu wymienionych przygotowań stanowi plan inwestycyjny, który praktycznie zdecydował o zakresie i kierunkach rozwoju gospodarki samorządowej.

Dotychczasowe plany inwestycyjne nie ujmowały całości wydatków nadzwyczajnych samorządu terytorialnego. Początkowo trafiały do nich tylko te kwoty, które stanowiły pomoc ze strony Państwa (kredyty skarbowe i bankowe) oraz nieliczne własne środki poszczególnych związków samorządowych, przy czym występowały one przeważnie wtedy, gdy zamierzona praca była częściowo subwencjonowana przez Państwo, a częściowo z własnych funduszy samorządowych. Poza planem pozostawała olbrzymia część inwestycji samorządu, wykonywana w całkowitym oparciu o własne finanse lub o świadczenia w naturze (szarwarki).

Samorząd w państwowych planach inwestycyjnych 1947 — 1949

Omówiony już poprzednio zwiększony zakres planowania w gospodarce samorządowej spowodował również zwrot na odcinke budżetu inwestycyjnego, polegający na włączaniu do planu państwowego wszystkich przedsięwzięć inwestycyjnych gospodarki samorządowej. Precyzują to wyraźnie przepisy zawarte w zarządzeniu prezesa CUP z dnia 15 maja 1948 r., z których wynika, że nakłady inwestorów samorządowych mogą być dokonywane nawet w wypadku posiadania środków własnych, tylko w ramach i na podstawie państwowego planu inwestycyjnego.

W ten sposób poza planem inwestycyjnym pozostaną tylko drobne inwestycje spółdzielni (do 5 milionów rocznie na spółdzielnię) i sektora prywatnego, dokonywane ze środków własnych bez pomocy Państwa.

Inwestycje samorządu terytorialnego — mimo że do planu państwowego wchodziły na początku jego istnienia — po raz pierwszy wyodrębniono z planu na rok 1948, stwarzając z nich osobną całość. Wówczas okazało się, że „plan inwestycyjny samorządu terytorialnego“ zamyka się kwotą **ponad 11,9 miliarda złotych i stanowi blisko 6%** ogólnie inwestowanych środków. Wymieniona suma zawierała w sobie **8,8 miliarda złotych** środków własnych. Charakter wydatków samorządowych na inwestycje zakreślony ramami tak sporządzonego planu był wyraźnie konsumpcyjny, co zasadniczo różniło go od produkcyjnego planu Państwa. O ile bowiem trzon inwestycji państwowych stanowiły wydatki na przemysł, komunikację czy rolnictwo, o tyle samorząd inwestował głównie w zakresie oświaty, zdrowia, opieki społecznej czy też kultury i sztuki.

Prace inwestycyjne samorządu wiązały się więc bezpośrednio z podniesieniem stopy życiowej szerokich mas ludności, uzupełniając na tym odcinku plan Państwa, obliczony przede wszystkim na szybkie efekty produkcyjne.

Plan inwestycyjny samorządu na rok 1949 będzie miał charakter podobny do planu tegorocznego. Z ogólnie przewidzianej ze skarbu Państwa pomocy finansowej dla samorządu w kwocie ok. 14 miliardów złotych (w 1948 r. 8,1 mlrd zł) 75% ma charakter konsumpcyjny, a 25% produkcyjny, podczas gdy analogiczny stosunek dla całości planu będzie odwrotny (w związku ze znaczną przewagą inwestycji państwowych o charakterze produkcyjnym).

Niezależnie od tego związku samorządowe poczynią **ważniejsze niż w roku ubiegłym nakłady** ze środków własnych, co znacznie zwiększy rozmiar ogólnie inwestowanych kwot.

Inwestycje, które mają być finansowane ze środków skarbu Państwa podzielić można na następujące grupy:

Budowa i wyposażenia urządzeń socjalnych	ok. 5,4 mlrd zł		
Budownictwo użyteczności publicznej	„ 3,2	„	„
Komunikacja miejska	„ 2,9	„	„
Gazownie i elektrownie	„ 0,8	„	„
Drogi i koleje	„ 0,6	„	„
Inne	„ 1,1	„	„

R a z e m

„ 14,0 „ „

Taki podział środków na poszczególne dziedziny gospodarki samorządowej w planie inwestycyjnym wiąże się ściśle z zadaniami, jakie postawiliśmy mu w planie na 1949 r. Zadania te — omówione już poprzednio — wynikają również z charakteru budżetu i ogólnego planu gospodarczego, nad którymi — podobnie jak i nad planem inwestycyjnym — przeprowadza się końcowe prace. Wynikiem ich będzie przedłożenie wkrótce całego planu gospodarczego samorządu terytorialnego najwyższym czynnikiem państwowym do ostatecznego zatwierdzenia.

K. A.

NARODOWY PLAN GOSPODARCZY W WYKONANIU

Jak wynika z ogłoszonego komunikatu CUP **wykonanie Narodowego Planu Gospodarczego w pierwszych trzech kwartałach 1948 r. miało przebieg pomyślny.** Na najważniejszych odcinkach plany zostały wykonane lub przekroczone. Dotyczy to zarówno przemysłu, rolnictwa jak i transportu.

W przemyśle państwowym procentowe wykonanie planu produkcji podstawowych artykułów przedstawia się w sposób następujący:

1) Energia elektryczna produkcja (CZE) 108%; 2) ropa naftowa 108%; 3) węgiel kamienny 103%; 4) koks 109%; 5) surowka żelaza 107%; 6) stal surowa 109%; 7) cynk 108%; 8) rudy żelaza 96%; 9) azotniak 118%; 10) saletrzak (z saletrą amonową) 114%; 11) superfosfat mineralny 98%; 12) obrabiarki do metali i drzewa 100%; 13) parowozy normalnotorowe 104%; 14) wagony osobowe 106%; 15) wagony towarowe (węglarki) 112%; 16) żarówki oświetleniowe 112%; 17) klinker cementowy 114%; 18) szkło okienne 108%; 19) tkaniny bawełniane 107%; 20) tkaniny wełniane 105%; 21) tkaniny lniane 116%; 22) tkaniny jedwabne 116%; 23) papier 111%; 24) skóry podeszwowe 119%; 25) skóry wierzchnie i futrówka 94%; 26) olej surowy 104%; 27) olej rafinowany 118%; 28) sól 105%; 29) papierosy 111%; 30) zapalaki 112%.

Na odcinku **rolnictwa** uzyskane w okresie sprawozdawczym wyniki przekraczają zadania planu. Ogólna powierzchnia zasiewów w roku gospodarczym 1947/48 wyniosła 14,2 milionów ha, tj. o 1,3 miliona ha więcej, niż w roku poprzednim.

Dzięki pomocy okazanej rolnictwu przez Państwo i pomyślnym warunkom atmosferycznym zarówno w czasie wzro-

stu jak i sprzętu roślin uprawnych, uzyskano z 1 ha przeciętne plony, znacznie przekraczające przewidywania planu, a mianowicie:

pszenica	12,0 q
żyto	12,6 q
jęczmień	11,7 q
owies	13,6 q

W związku z tym, według prowizorycznych obliczeń, zbiory czterech zbóż w roku bieżącym są około 40% wyższe, niż w roku ubiegłym i przedstawiają się następująco:

pszenica	1,6 mln ton
żyto	6,4 „ „
jęczmień	0,9 „ „
owies	2,4 „ „

Stan pogłowia zwierząt w rolnictwie wykazuje w stosunku do roku ubiegłego zwiększenie ilości bydła o 20%, a trzody chlewnej o 8%.

Zasiewy jesienne odbywają się w warunkach korzystnych. Rozprowadzenie nawozów jest dostateczne. Według ostatnich meldunków obszar zasiewów ozimych do dnia 10 października br. przekroczył 5 100 000 ha tj. 86% planu. Zasiewy trwają.

Przewozy towarów i osób wykonane przez PKP:

Przewóz towarów w tys. ton 80 467,0 — 115% planu. Przewóz w mln tono/km 19 737,0 — 94% planu. Przewóz osób w mln 276,9 — 114% planu. Przewóz w mln osobo/km 14 170,0 — 113% planu.

Obrót w **portach morskich** wyniósł 12 176 000 ton tj. 90% planu, a w stosunku do obrotu w odpowiednim okresie roku ubiegłego 173%.

Ważniejsze **usługi poczty i telekomunikacji** wykonano również według planu.

W wykonaniu Państwowego **Planu Inwestycyjnego** na r. 1948 Centralny Urząd Planowania uruchomił 99,2% kredytów planu rocznego. Uruchomienie powyższych kredytów nastąpiło przy pełnym pokryciu finansowym.

KRONIKA POLITYCZNA

POLSKA

Władze naczelne stronnictw demokratycznych obradują

Po plenum Komitetu Centralnego PPR i sesji Rady Naczelnej PPS odbyły się w pierwszej połowie października obrady Rad Naczelnych Stronnictwa Ludowego, Polskiego Stronnictwa Ludowego i Stronnictwa Demokratycznego.

Rady Naczelne obu stronnictw ludowych, które odbyły swe posiedzenia w pierwszych dniach października, przeszły pod znakiem szczególnego zainteresowania sprawą kierunku rozwoju gospodarczego i kulturalnego wsi, oraz sprawą zjednoczenia ruchu ludowego. Baczna uwagę zwrócono również na sprawę czystości szeregów stronnictw chłopskich, zapowiadając usunięcie wszelkich karierowiczów, spekulantów, lichwiarzy i oszustów, usiłujących bogacić się kosztem biedniejszych.

Rada Naczelna Stronnictwa Ludowego postanowiła jednomyślnie usunąć ze Stronnictwa b. przewodniczącego Rady Naczelnej Józefa Putka za działalność wybitnie szkodliwą dla Stronnictwa Ludowego, dla szerokich mas chłopskich i dla Polski Ludowej.

Przewodniczący Rady Naczelnej S.L. został marszałek Sejmu Ustawodawczego **Władysław Kowalski**.

W swoich rezolucjach Rady Naczelne obu stronnictw ludowych zwracają uwagę na konieczność walki z bogaczami i spekulantami wiejskimi oraz z reprezentującą ich prawicą ludową. Dużo uwagi poświęca się sprawie spółdzielczości wiejskiej, omawiając decydujące znaczenie spółdzielczości wytwórczej jako jedynego sposobu wyprowadzenia gospodarki wiejskiej ze stanu zacofania. Podkreśla się przybliżenie zjednoczenia całego ruchu ludowego, zalecając organom kierowniczym przedsięwzięcie kroków, zmierzających do jego realizacji. Podkreśla się również, iż jedność chłopska wyrasta z sojuszu chłopsko-robotniczego.

W czasie obrad Rady Naczelnej Stronnictwa Demokratycznego sekretarz generalny centralnego komitetu tej partii, wiceminister Chajn, wygłosił dłuższe przemówienie, poświęcone wytycznym polityki i działalności Stronnictwa Demokratycznego.

Omawiając sytuację międzynarodową, wiceminister Chajn wysuwał następujące cele programowe Stronnictwa:

Pogłębianie, utrwalanie i umacnianie dobrych stosunków sąsiedzkich i przyjaźni między naszym narodem a narodami Zw. Radzieckiego, Pogłębianie i umacnianie dobrych sąsiedzkich stosunków i przyjaźni z państwami demokracji ludowej.

Ustalanie przyjaznych i sprzymierzonych stosunków ze wszystkimi państwami miłującymi pokój.

Utrwalanie i pogłębianie współpracy międzynarodowej, jako podstawowego elementu pokoju i odbudowy powojennej Europy.

Na zakończenie obrad Rada Naczelna SD przyjęła rezolucję, w której m. in. jest powiedziane:

„Stronnictwo Demokratyczne dopatrując się w perspektywie Polski socjalistycznej podwalin jej pełnej suwerenności państwowej oraz warunków jej ekonomicznego, socjalnego i kulturalnego postępu, będzie towarzyszyć masom pracującym w marszu ku socjalizmowi“.

W stosunku do gospodarki prywatnej Stronnictwo Demokratyczne niezmiennie trwa na stanowisku, że przyszłość Polski, jej niepodległość i pozycja w świecie zależą od celowej przebudowy jej ustroju gospodarczego. W warunkach, kiedy władza polityczna w kraju należy do warstw pracujących, sektor gospodarki prywatnej może i powinien spełniać użyteczne funkcje gospodarcze w interesie najszerszych warstw narodu.

„Szczególnie szerokie pole dla gospodarki prywatnej — głosi dalej rezolucja — widzi Stronnictwo Demokratyczne w dziedzinie rzemiosła“.

Na zakończenie obrad Rady Naczelnej SD dokonano wyboru członków CK Stronnictwa Demokratycznego.

W skład Centralnego Komitetu weszli: Marek Arczyński, Wacław Barcikowski, Stanisław Beniger, Leon Chajn, Leszek Guziński, Maria Jaszczukowa, Jerzy Jodłowski, Eugenia Krassowska, Mieczysław Kulesza, Włodzimierz Lechowicz, Wiktor Nagórski, Jan Rabanowski, Wincenty Rzymowski, Karol Strzałkowski, Zygmunt Tomczak, Wiesław Choiński ze Szczecina, Stanisław Gabryl z Lublina, Wacław Jonsik z Poznania, Zygmunt Moskwa z Kielc, Jerzy Nowacki z Katowic, Stanisław Stefański z Gdańska, Leon Szestakowski z Bydgoszczy, Józef Varanka z Wrocławia, Witold Wenclik z Białegostoku i Lesław Wysocki z woj. warszawskiego.

4 rocznica istnienia Milicji Obywatelskiej

W dniu 9 października Milicja Obywatelska święciła czwartą rocznicę swej działalności

Z okazji tej wydano do milicjantów specjalne rozkazy ministra bezpieczeństwa publicznego Stanisława Radkiewicza i Komendanta Głównego MO gen. Witolda.

Nowe uchwały Rady Ministrów

Obok opublikowanych już postanowień o zniesieniu kartek chlebnych i mącznych, oraz likwidacji Ministerstwa Apropowizacji, Rada Ministerstwa Apropowizacji, Rada Ministrów przyjęła ostatnio szereg nowych uchwał. Jedną z nich dotyczy akcji pomocy zimowej, która również w roku bież. będzie kontynuowana przez Rząd przy współudziale KOS, stronnictw politycznych, związków zawodowych i organizacji społecznych. Akcja pomocy zimowej w roku ubiegłym zamknęła się

kwotą 1 684 000 000 zł. Korzystało z niej około 1 500 000 repatriantów, osieroconych dzieci i starców.

Rada Ministrów uchwaliła następnie powołać do życia Komisję Organizacji Administracji Publicznej. Komisja ta opiniować będzie wszystkie projekty, dotyczące kierowania nowych lub rozbudowy istniejących już urzędów państwowych. Pozwoli to na uniknięcie przerostów przy tworzeniu nowych jednostek administracyjnych.

Następna uchwała, dotycząca zasad udzielania organizacjom społecznym subwencji ze Skarbu Państwa, zmierza do położenia kresu wielotorowości i dowolności w polityce subwencyjnej państwa. Uchwała nakłada ponadto na organizacje społeczne obowiązek oszczędnego i racjonalnego zużycia otrzymanych subwencji oraz przewiduje odpowiednie sposoby kontroli.

Barbarzyńska napaść na studentów

24 września doszło na terenie powiatu piotrkowskiego do niesłychanych zjawisk. W powiecie przebywała grupa studentów historii sztuki, która miała wykorzystać pobyt w obozie w Sulejowie, zorganizowanym przez Ministerstwo Kultury i Sztuki, dla zbadania znajdujących się w okolicy zabytków.

Studenci w porozumieniu z władzami kościelnymi zwiedzali kościoły i okoliczne cmentarze.

Najciemniejsze i najbardziej wrogie Nowej Polsce elementy — okoliczni spekulanci i handlarze — podburzyli z tej okazji ludność przeciw studentom pod pozorem, iż należy ona do sekty i profanuje przedmioty kultu religijnego.

W dwóch miejscowościach — Kamieńsku i Goszkowicach — sfanatyzowany tłum napadł na grupy akademików i dotkliwie pobił wielu z nich, tak że 6 osób, w tym dwie w stanie ciężkim, musiano umieścić w szpitalu.

Miejscowi księża, mimo, iż wiedzieli, w jakim charakterze młodzież przebywała na terenie ich parafii, postawą swą podsycali szerzone plotki, tolerowali, a nawet podniecali ekscesy, odmawiając wszelkiej ingerencji.

Gdy studentki zwróciły się do jednego z nich z prośbą o udzielenie schronienia, ksiądz odmówił wpuszczenia ich na plebanię i przyglądał się biciu ich przez tłum. Również w dniach następnych, mimo przyrzeczeń z ich strony, nie padło ani jedno słowo potępiania barbarzyńskich ekscesów.

Polska nawiązuje stosunki z Ludową Demokratyczną Republiką Koreańską

Minister Spraw Zagranicznych Ludowej Demokratycznej Republiki Koreańskiej, Pak Hen, przesłał do polskiego MSZ depezę, w której proponuje nawiązanie stosunków dyplomatycznych i gospodarczych z Polską.

Polskie MSZ odpowiedziało depezą, w której wyraża zgodę na nawiązanie stosunków dyplomatycznych między Polską a Koreą.

ZAGRANICA

III sesja Generalnego Zgromadzenia ONZ

Po szeregu plenarnych posiedzeń, w czasie których szefowie delegacji wygłosili zasadnicze przemówienia, w dniu 30 września przystąpiły do pracy poszczególne komisje. Jednocześnie obraduje też Rada Bezpieczeństwa.

Na terenie Komisji Politycznej delegacja radziecka z wiceministrem Wyszyńskim na czele kontynuuje ofensywę pokojową. Omawiając konkretne zagadnienia, Wyszyński wielokrotnie powtarza i podkreśla dążenie narodu i rządu radzieckiego do utrwalenia pokoju, do czego prowadzić ma radziecki projekt rozbrojenia 5 głównych mocarstw o 1/3 w ciągu roku i zakaz używania broni atomowej.

Przedstawiciele państw zachodnich i powolna im „większość“ lub jak ją nazywają korespondenci — amerykańska „maszyna do głosowania“, czynią wszystko aby nie przyjąć propozycji radzieckich. Ponieważ zaś projekty radzieckie są wybitnie pokojowe i dlatego nie można — nie kompromitując się jako podżegacze wojenni — otwarcie głosować przeciw nim, znaleziono lepszy sposób ich utracenia. Oto cały szereg państw, mniej lub więcej zależnych od USA, zgłasza po prostu „inne“ projekty w tej samej sprawie, z których usuwa się wszystko co jest istotne w propozycjach radzieckich. Głosując za tymi „innymi“ rezolucjami, „amerykańska większość“ będzie mogła odrzucić pokojowe propozycje radzieckie, nie głosując oficjalnie przeciw nim, a tylko za innym, „odpowiedniejszym“ projektem w tej samej sprawie.

Delegacja amerykańska w żaden sposób nie chce się zgodzić na zakaz stosowania broni atomowej ani na zniszczenie istniejącego zapasu bomb atomowych. Wiceminister Wyszyński, mówiąc o tym stanowisku i o jego przyczynie — przeświadczeniu Amerykanów o ich monopolu na energię atomową, jeszcze kilkakrotnie podkreślił, iż przeświadczenie to jest złudne.

Mocarstwa zachodnie postanowiły uderzyć na Związek Radziecki z innej strony. Otóż, zerwawszy uprzednio rokowania w sprawie uregulowania sytuacji w Berlinie, USA, Anglia i Francja postanowiły wnieść sprawę Berlina do Rady Bezpieczeństwa. W liście do sekretarza generalnego ONZ mocarstwa te powołują się na jeden z paragrafów Karty ONZ, mówiący o zagrożeniu pokoju. Jasne jest, iż sytuacja w Berlinie w żadnym stopniu nie zagraża pokojowi, lecz najwygodniej byłoby przecież dla imperialistów przedstawić Związek Radziecki jako państwo zagrażające pokojowi. Jednakże plan państw zachodnich spalił na panewce. Delegacja radziecka (a z nią delegacja Ukrainy) stwierdziła, iż wniesienie sprawy Berlina na obrady Rady Bezpieczeństwa jest aktem bezprawnym, gdyż na mocy uchwał jałtańskich i poczdamskich oraz Karty ONZ wszystkie sprawy dotyczące Niemiec, a więc i Berlina, należą do kompetencji Rady ministrów spraw zagranicznych. Delegaci ZSRR i Ukrainy oświadczyli, że nie wezmą udziału w obradach nad sprawą Berlina.

Posiedzenie Rady Bezpieczeństwa poświęcone sprawie Berlina wyglądało więc tak, iż przedstawiciele państw zachodnich, jeden po drugim, stwierdzali, iż ich zdaniem Rada ma prawo rozpatrywać sprawę

Berlina, po czym z braku mówców posiedzenie zamknięto, nie wyznaczając nawet terminu następnego.

Charakterystyczne, iż członkowie Rady Bezpieczeństwa nie zainteresowani bezpośrednio w sprawie Berlina (6 małych państw), wystąpili z projektem pośrednictwa, mającego na celu doprowadzenie do porozumienia 4 mocarstw w tej sprawie. Akcja ich nie dała jednak żadnych wyników.

Przypominamy Czytelnikom, na czym polega „sprawa Berlina“.

Po przyjęciu późną wiosną br. tzw. uchwał londyńskich w sprawie Niemiec, mówiących o utworzeniu oddzielnego państwa zachodniorniemieckiego, przystąpiono do ich realizacji. Jednym z punktów uchwał było wprowadzenie w Niemczech zachodnich odrębnej waluty tzw. marki B. Walutę tę wprowadzono także w zachodnich sektorach Berlina. Ponieważ w związku z tym zaczęto przywozić olbrzymie ilości unieważnionej starej waluty do strefy radzieckiej i do radzieckiego sektora Berlina, radzieckie władze okupacyjne przeprowadziły reformę waluty w strefie wschodniej. Piętnując przeprowadzenie odrębnej reformy walutowej w strefach zachodnich jako bezprawnej (uchwały poczdamskie przewidują, iż wszelkie tego rodzaju kroki należą do Sojuszniczej Rady Kontroli, a władze radzieckiej strefy okupacyjnej proponowały przeprowadzenie reformy walutowej w całych Niemczech) władze strefy radzieckiej zażądały wycofania marki zachodniej z zachodnich sektorów Berlina, ponieważ cały Berlin znajduje się na terenie strefy radzieckiej. Jednocześnie, w celu przeszkodzenia akcji spekulantów, handlujących walutą, wprowadzono ograniczenia komunikacyjne Berlina ze strefami zachodnimi, szumnie nazwane przez państwa zachodnie „blokadą Berlina“. Państwa zachodnie dowodzą przy tym, iż na skutek zarządzeń władz radzieckich, mieszkańcom zachodnich sektorów Berlina grozi głód i epidemie. Od kilku miesięcy działa zorganizowany przez te państwa „most powietrzny“, który ponoć ma uratować Berlińczyków od głodu i zimna „Most powietrzny“ — setki samolotów, które przelatują do Berlina ze stref zachodnich — ma jednak zupełnie inne znaczenie. Nie zdoła się oczywiście dostarczyć w dostatecznej ilości żywności i opału dla 2 milionów mieszkańców zachodnich sektorów Berlina. Przy tym komunikacja samolotowa jest bardzo droga, a płacić za nią będą musieli... sami Berlińczycy. „Most powietrzny“ ma zatem znaczenie przede wszystkim propagandowe, a po wtóre... samoloty uczestniczące w nim „przy okazji“ wywożą z Berlina cenne urządzenia techniczne.

Jeśli zaś idzie o zaopatrzenie ludności Berlina, to **władze radzieckie już dawno wyraziły gotowość zaopatrywania w żywność i opał ludności całego Berlina.** Nie zgodzili się na to komendanci sektorów zachodnich, wobec czego władze sektora radzieckiego oświadczyły, iż **ludność zachodnich sektorów Berlina może rejestrować swe kartki w sektorze radzieckim.** Są wiadomości, że ci, którzy to czynią, narażeni są na represje ze strony władz okupacyjnych zachodnich sektorów Berlina.

Widać więc, że mocarstwom zachodnim chodzi nie o dobro „głodnych Berlińczyków“ A gdy proponuje się im rozpatrzenie sprawy Berlina przez Radę ministrów spraw zagranicznych, stawiają jako warunek... zniesienie nieistniejącej blokady Berlina.

*

W chwili gdy zamykamy numer, nie powzięto jeszcze uchwał w żadnej z omawianych przez nas spraw.

Fala strajków we Francji. Od 4.X. trwa powszechny strajk górników

W związku ze stałym wzrostem cen i obniżaniem się realnej płacy zarobkowej robotników i pracowników we Francji, mają miejsce ostatnio liczne strajki. Największym z nich jest powszechny strajk górników francuskich, który trwa od 4 października. Górnicy domagają się ruchomej skali płac, zniesienia dekretów antyrobotniczych min. Laco-ste'a („socjalisty“), uzdrowienia stosunków w przedsiębiorstwach znacjonalizowanych i amnestii dla uwięzionych za akcje strajkowe. Rząd ściągnął do walki ze strajkującymi oddziały Senegalczyków, stanowiące część francuskiej armii okupacyjnej w Niemczech. Kilkakrotnie docho-dziło do starć policji ze strajkującymi w czasie prób obsadzenia kopalni przez policję. W miejscowości Merlebach w czasie takiego starcia został zabity kolbami karabinowymi polski górnik, Jan Bartel.

Całe społeczeństwo francuskie popiera strajkujących górników. Paryżanie otaczają opieką dzieci strajkujących, chłopcy sprzedają im żywność po zniżonych cenach, wszyscy biorą udział w akcji zbiórkowej na rzecz strajkujących. Komunistyczna Partia Francji przeznaczyła na ten cel 500 000 franków.

Odmowa rządu podwyższenia płac mimo stałego wzrostu cen powoduje pogorszenie się warunków bytu robotników innych gałęzi przemysłu. Rezultatem tego są strajki jakie mnożą się w całej Francji. Tak np. w ciągu pierwszej połowy października strajkowali:

w dniu 1.X. pracownicy gazowni i elektrowni — w sumie 150 000 osób. Był to 4-godzinny strajk ostrzegawczy;

w dniu 5.X. — pracownicy instytucji użyteczności publicznej. Strajk był 24-godzinny;

drukarze paryskich firm wydawniczych, do których przyłączyli się drukarze w Algierze i Lyonie,

robotnicy portowi w Algierze i Oranie,

pracownicy gazowni we wschodnich departamentach Francji,

robotnicy budowlani Paryża i Marsylii (24-godzinny strajk protestacyjny przeciwko podwyżkom cen artykułów pierwszej potrzeby);

pracownicy szpitali na terenie całej Francji (12 godzin w dniu 5 X.),

30 000 metalowców oraz 12 000 górników w kopalniach rudy żelaznej w departamencie Meurthe et Moselle,

kolejarze w okręgu północnym, a w ślad za nimi w wielu innych okręgach Francji;

personel marynarki handlowej (częściowo),

robotnicy stoczni i metalowcy w Dunkierce,

metalowcy w zagłębiu Longawy w Lotaryngii,

robotnicy-włókniarze w Troyes,

kierownicy taksówek w Paryżu i innych miastach.

Wykaz nasz, dotyczący tylko dwutygodniowego okresu, jest oczywiście niedokładny. Wystarczy jednak podkreślić, iż w ciągu pierwszej połowy października **stałe strajkuje we Francji ok. pół miliona osób.**

W połowie października niektóre strajki zakończyły się już zwycięsko — pracodawcy zgodzali się uczynić zadość żądaniom robotników.

W zagłębiu przemysłowym Meurthe et Moselle, w wyniku trzytygodniowych rozmów z przedstawicielami strajkujących metalowców pracodawcy zgodzili się na przyznanie robotnikom szeregu korzyści, dających im w sumie 26-procentową podwyżkę płac.

Część kolejarzy po strajku ostrzegawczym wróciła do pracy. W dystrykcji wschodniej i północnej ruch kolejowy został na ogół przywrócony. Trwający nadal strajk w okręgu Charleville, utrudnia komunikację z Paryżem. W parowozowniach w Brest, Briex, Laon, Lens — akcja strajkowa trwa. W Rennes kolejarze zrzeszeni w GGT zapowiedzieli strajk ograniczony.

Robotnicy okręgu włókienniczego w Troyes, kontynuują strajk. W Etrepagny (Eure), liczni robotnicy zatrudnieni przy zbiorce buraków przerwali pracę.

Wobec przyjęcia przez czynniki rządowe postulatów szoferów taksówek w Paryżu i przyznania im 25-procentowej podwyżki taryfy, strajk w tej dziedzinie zakończył się. Strajk robotników portowych rozwinął się w 100%. W fabryce opon samochodowych Dunlop, strajk 5 000 pracowników warsztatów centralnych sparaliżował pracę w innych oddziałach.

1 200 robotników, pracujących przy zaporze wodnej Peyzat le Château (Haute Vienne) którzy strajkują od 22 września, wypowiedziało się w 95% za kontynuowaniem akcji.

...Gdy głodujący robotnicy strajkują

Generalna Federacja Pracy obliczyła, że dochody monopolistów francuskich wynoszą w pierwszym półroczu 1948 roku przeszło 400 miliardów franków.

Opozycja w SFIO wzrasta

W Puteaux pod Paryżem odbyły się obrady krajowej konferencji informacyjnej francuskiej partii socjalistycznej (SFIO). Przebieg obrad ujawnił głębokie rozdziewiki w łonie partii.

W imieniu Federacji Bretanii b. minister Tanguy — Pirgent, domagał się utworzenia rządu z udziałem komunistów. Propozycja Pirgenta została poparta przez liczne federacje, napotykając natomiast na sprzeciw sekretarza partii Molleta i ministra Mocha.

Kongres Generalnej Konferencji Pracy (CGT)

W dniach 11 — 15 października odbył się XXVII kongres francuskiej Generalnej Konfederacji Pracy. Udział w Kongresie wzięło 2 500 delegatów, reprezentujących 16 000 związków zawodowych

Referat zasadniczy o położeniu klasy robotniczej Francji wygłosił sekretarz generalny Konfederacji, Benoit Frachon, który podkreślił, iż w porównaniu z r. 1938 stopa życiowa klasy robotniczej obniżyła się o 49%.

W r. 1938 udział kapitalistów w dochodzie narodowym sięgał 29%.

W r. 1945 wzrósł on do 42,5%.

Udział robotników w dochodzie narodowym wynosił przed wojną 45%, obecnie spadł zaś do 38%.

Frachon zaznacza, że dochody kapitalistów w ciągu ostatniego dziesięciolecia wzrosły 30-krotnie, natomiast w tym samym okresie czasu płace podniosły się jedynie 10-krotnie w stosunku do r. 1938.

Przechodząc do działalności elementów reakcyjnych, które skupiły się wokół de Gaulle'a, Frachon oświadczył:

„Stwierdzamy, że w dziedzinie społecznej de Gaulle przyjął całkowicie idee i zasady wszystkich dyktatorów. Podobnie jak oni de Gaulle domaga się likwidacji związków zawodowych.

Nie chcemy używać wielkich słów, ale stwierdzamy z całym spokojem, że ci wszyscy, którzy wątpią, że klasa robotnicza zdecydowana jest zagrozić drogę faszystom, reprezentowanym przez de Gaulle'a, srodze się pomylą".

W ostatnim dniu obrad Kongres CGT przyjął rezolucję, w której sprecyzowane zostały żądania francuskiej klasy robotniczej:

1. CGT domaga się ustalenia minimum egzystencji w wysokości 15 000 franków miesięcznie. To minimum egzystencji przywróciłoby zdolność nabywczą płac, taką, jaka była 31 grudnia 1947 r., ale która odbiega jeszcze daleko od zdolności nabywczej płac z 1938 r.
2. Wszystkie inne płace winny być ustalone, biorąc za podstawę nowe minimum egzystencji w wysokości 15 000 franków.
3. Ruchoma skala płac winna automatycznie przystosować się do wzrostu kosztów utrzymania.
4. CGT domaga się rewizji stref płac w poszczególnych okręgach francuskich. Kongres potępia tzw. wolność płac, która, nie gwarantując minimum egzystencji, mogłaby w konsekwencji pociągnąć za sobą zmniejszenie zdolności nabywczej klas pracujących.
5. Kongres żąda ścisłego stosowania 40-godzinnego tygodnia pracy w gałęziach przemysłu zagrożonych bezrobociem oraz powiększenia o 40% wynagrodzenia za godziny nadliczbowe.
6. Należy przyjąć system progresywny w ustalaniu poszczególnych premii, a płaca dla mężczyzn, kobiet i młodzieży powinna być jednakowa.
7. Kongres żąda natychmiastowego wprowadzenia w życie statutu urzędów państwowych, reformy administracji, całkowitego wstrzymania zwolnień pracowniczych i poszanowania prawa strajku.
8. W stosunku do robotników rolnych należy ustalić parytet między płacami rolnymi a płacami przemysłowymi, oraz zastosować jednakowe ustawodawstwo socjalne i wprowadzić ubezpieczenia społeczne na wsi.

Wśród delegacji zagranicznych w Kongresie wzięła również udział delegacja polska Komisji Centralnej Związków Zawodowych z przewodniczącym KC ZZ, Kazimierzem Witaszewskim, na czele.

1 400 000 pracowników państwowych strajkowało we Włoszech

W dniu 14 października odbył się we Włoszech dziesięciogodzinny strajk pracowników państwowych, w których wzięło udział 1 400 000 pracowników. Przyczyną strajku była odmowa rządu podwyższenia uposażeń pracownikom państwowym.

Wobec solidarnego przystąpienia wszystkich pracowników do strajku, chrześcijańsko-demokratyczna rozłamowa organizacja zawodowa zmuszona była również przyłączyć się do manifestacji strajkowej.

O rozwiązaniu neofaszystowskiej partii we Włoszech

Na posiedzeniu Izby Posłów poseł Mattei ze stronnictwa chrześcijańsko-demokratycznego oraz poseł Natoli, komunista, zgłosili wniosek o rozwiązanie neofaszystowskiej partii NSL.

Chińska Armia Ludowa zdobyła stolicę Mandżurii

Chińska Armia Ludowa zdobyła w pierwszych dniach października miasto Czang-Czun, stolicę Mandżurii.

Rząd radziecki zgadza się na nawiązanie stosunków dyplomatycznych z Koreą

Premier rządu Ludowo-Demokratycznej Republiki Koreańskiej Kim-Ir-Sen zwrócił się do premiera ZSRR, generalissimusa Stalina, propozycją nawiązania stosunków dyplomatycznych i ekonomicznych między obu państwami.

Generalissimus Stalin napisał w odpowiedzi premierowi Kim-Ir-Senowi:

„Rząd radziecki, który broni prawa narodu koreańskiego do utworzenia niezależnego państwa, wita stworzenie rządu koreańskiego i życzy mu sukcesów w jego działalności w dziedzinie odrodzenia narodowego i demokratycznego rozwoju Korei. Rząd radziecki wyraża gotowość nawiązania stosunków dyplomatycznych między ZSRR a Ludowo-Demokratyczną Republiką Koreańską, wymiany przedstawicieli dyplomatycznych oraz ustanowienia odpowiednich stosunków gospodarczych“.

Przeciw polityce kliku Tita

W warszawskim „Głosie Ludu“ ukazał się artykuł byłego sekretarza ambasady jugosłowiańskiej w Warszawie, Radomira Szaronowicza, o b. ambasadorze Jugosławii w Polsce, Boży Liumowiczu. Liumowicz został aresztowany przez władze kliku Tita za to, że solidaryzuje się z rezolucją Biura Informacyjnego w sprawie Komunistycznej Partii Jugosławii.

Jugosłowiańscy chargé d'affaires i attaché prasowy w Egipcie podali się do dymisji na znak protestu przeciwko zdradzieckiej polityce obecnych przywódców Jugosławii.

W Pradze zaczęło się ukazywać pismo „Nova Borba“ („Nowa Walka“), wydawane przez klub dziennikarzy jugosłowiańskich, wiernych linii marksizmu-leninizmu i przeciwstawiających się zdradzieckiej polityce grupy Tita.

W pierwszym numerze pisma redakcja pisze o charakterze i zadaniach pisma:

„Po ukazaniu się rezolucji Biura Informacyjnego, wszystkie bez wyjątku gazety i czasopisma w Jugosławii przeszły na służbę antyleninowskiej, antyradzieckiej propagandy Tita. Prasa Jugosłowiańska stała się aparatem rozniecania szowinistycznej nienawiści wobec demokracji ludowych, trybuną najbardziej absurdalnych oszczerstw, rzucanych pod adresem ruchu komunistycznego na świecie.“

Grupa Tita zabroniła również kolportażu na terenie Jugosławii pisma „O trwały pokój, o demokrację ludową“.

W tej sytuacji, w której komuniści jugosłowiańscy pozbawieni zostali przez dyktaturę titowską swobody wypowiedziania się, „Nova Bor-

ba" stawia sobie za żądanie nieść słowa prawdy o sytuacji w Jugostawii oraz udostępnić komunistom, znajdującym się pod naciskiem Tita i Rankovica, dorobek myślowy partii komunistycznych i robotniczych za granicą.

Niemiecka Rada Ludowa popiera stanowisko radzieckie w sprawie Berlina

Członkowie prezydium Niemieckiej Rady Ludowej. Wilhelm Pieck, Otto Nuschke i prof. Kastner, opublikowali w związku ze sprawą Berlina oświadczenie, w którym przedstawili przyczyny sporu berlińskiego oraz sposób jego rozwiązania.

Prezydium Niemieckiej Rady Ludowej stwierdza, że ograniczenia komunikacyjne miały na celu obronę interesów ludności i życia gospodarczego radzieckiej strefy okupacyjnej.

Ograniczeń tych nie można nazywać „blokadą“.

Nie ma blokady Berlina. Niemiecka Komisja Gospodarcza uczyniła wszystko, aby zaopatrzyć ludność całego Berlina w żywność i opał.

Prezydium Niemieckiej Rady Ludowej uważa, że Rada Bezpieczeństwa nie jest organem właściwym dla rozpatrzenia konfliktu berlińskiego. Sprawa ta należy do kompetencji Rady Ministrów spraw zagranicznych.

Niemiecka Rada Ludowa domaga się aby Rada Ministrów spraw zagranicznych podjęła na nowo rozmowy w sprawie całokształtu zagadnienia niemieckiego.

Opozycja w łonie SPD

W łonie partii socjaldemokratycznej (SPD) zarysowała się poważna opozycja, na której czele, jeśli chodzi o Berlin, stoi kilku wiceburmistrzów Grupa opozycyjna występuje przede wszystkim przeciwko podżegaczom wojennym Neumanowi i Suhrowi, wchodzącym w skład kierownictwa SPD.

Wszyscy mieszkańcy Berlina otrzymają żywność i opał na zimę

Radziecki komendant wojskowy Berlina gen. Kotikow przyjął przedstawicieli bloku demokratycznego i omówił przedstawiony przez nich program pomocy zimowej dla ludności Berlina. Przedstawiciele bloku wskazali, że magistrat berliński dotychczas jeszcze nic nie przedsięwziął dla przygotowania Berlina do okresu zimowego i przedstawiając komendantowi radzieckiemu swój program pomocy zimowej, prosili o poparcie tego planu.

Gen. Kotikow oznajmił, że radziecki zarząd wojskowy dostarczy żywności dla wszystkich mieszkańców Berlina, zaś w początku listopada nastąpią dalsze przydziały materiałów opałowych. Ludność sektorów zachodnich, która zarejestruje swoje karty żywnościowe w sektorze radzieckim, będzie również objęta akcją dostaw, zarówno żywności jak i opału. Poza tym — jak zawiadomił gen. Kotikow — ludność Berlina otrzyma przydział towarów tekstylnych wartości 24 milionów marek.

W końcu audycji gen. Kotikow podkreślił z naciskiem, iż **cały hałas, podniesiony dookoła tzw. „blokady Berlina“, jest absurdem. Żadnej blokady nie ma.** Zarówno żywność, opał jak i surowce są przygotowane w wystarczającej ilości dla Berlina i tylko przez postępowanie mocarstw zachodnich właściwy ich rodzaj wśród ludności dzielnic zachodnich jest utrudniony.

Samoloty Anglosasów naruszają przepisy lotów nad Berlinem

Radzieckie władze okupacyjne w Niemczech wystosowały ostatnio pismo do angielskich i amerykańskich władz okupacyjnych, w których zwraca się uwagę na masowe naruszanie przepisów o lotach przez samoloty angielskie i amerykańskie.

Od 20 sierpnia do 1 października zanotowano 656 faktów naruszenia przepisów o lotach przez samoloty angielskie i 86 — przez samoloty amerykańskie. Radzieckie władze okupacyjne zażądały niezwłocznego powzięcia odpowiednich kroków w celu zapobieżenia naruszania przepisów o lotach w przyszłości.

Spółeczeństwo fińskie przeciw reakcyjnemu rządowi

W całej Finlandii odbywają się zebrania robotników, zorganizowane przez Demokratyczny Związek Narodu Fińskiego i Partię Komunistyczną, na których przyjmowane są uchwały przeciw reakcyjnemu rządowi Fagerholma. W rezolucjach potępia się zmianę linii polityki zagranicznej Finlandii oraz poparcie, jakiego rząd udziela reakcjonistom. Rezolucje domagają się bezwarunkowego przestrzegania traktatu pokojowego, ukarania terrorystów, realizacji propozycji Demokratycznego Związku Narodu Fińskiego w sprawie obniżki postulatów mas robotniczych, walczących w obronie swych żywotnych interesów.

Robotnicy stwierdzają w swych wypowiedziach, iż rząd Fagerholma, opierający się na reakcji, nie może zapewnić rozwoju demokracji i broni interesów gospodarczych mas pracujących. Wzywają do walki o sformowanie nowego rządu, opartego na szerokiej podstawie demokratycznej.

Anglia jest coraz bardziej zależna od USA

Dawno zwracaliśmy uwagę na wzrastającą zależność wielu krajów kapitalistycznych od USA. Od czasu otrzymania pożyczki dolarowej od Stanów Zjednoczonych, a szczególnie od chwili wejścia w życie planu Marshalla do krajów, które muszą się podporządkować woli Wujka Sama, należy również Wielka Brytania.

Gdy ostatnio brytyjski minister gospodarki, Cripps, był w Waszyngtonie, oświadczoneo mu, iż **Wielka Brytania musi odłożyć na czas nieokreślony plan nacjonalizacji przemysłu stalowego**. Anglia musi teraz wypełniać wszystkie żądania Wall-Street'u i rządu amerykańskiego.

Przypominamy, iż ostatnio postanowiono utworzyć anglo-amerykańską komisję w sprawie produkcji przemysłowej Wielkiej Brytanii, co daje kapitalistom amerykańskim możność bezpośredniego wtrącania się do wszelkich spraw, związanych z produkcją przemysłową Anglii.

Pod naciskiem Ameryki Anglia i Francja zrezygnowały z demontażu fabryk niemieckich

Uchwały poczdamskie przewidują demontaż wielu fabryk niemieckich — w pierwszym rzędzie tych, które posiadają znaczenie wojenne. Część tych fabryk miała być wywieziona do państw, które ucierpiały od okupacji niemieckiej. Obecnie pod naciskiem przedstawicieli imperializmu amerykańskiego Anglia i Francja oddają sprawę demontażu fabryk niemieckich w ręce ekspertów amerykańskich. Podobno w związku z wstrzymaniem demontażu szereg przestępców wojennych spośród wielkich przemysłowców niemieckich ma wrócić na dawne

20 000 robotników portowych USA strajkuje już wiele tygodni

Na zachodnim wybrzeżu USA trwa od początku września strajk około 20 000 robotników portowych, kucharzy okrętowych, radiotelegrafistów i palaczy, którzy żądają podwyżki płac i przestrzegania zasady, że do pracy przyjmować wolno tylko członków związku zawodowego. Armatorzy usiłują zdławić ten ruch strajkowy i stanowczo odmawiają wszelkich rokowań z przywódcami strajkujących. Stanowisko armatorów cieszy się poparciem kół rządowych i przywódców CIO i AFL.

Zjednoczenie partii demokratycznych w Indonezji

Organizacja pod nazwą Rewolucyjny Ruch Ludowy w Republice Indonezyjskiej, w której grupowało się szereg partii demokratycznych, postanowiła utworzyć z nich jedną partię pod nazwą Partii Proletariackiej.

Rewolucja w Hondurasie

W Hondurasie wybuchła podobno rewolucja. Donoszą, iż były komendant portu Lacaiba (na północy republiki), gen. Rufino Solis, stanął na czele rewolucjonistów. Do starć zbrojnych dochodzi w wielu częściach kraju.

Prezydent republiki, Carias Andino, nie może opanować sytuacji. O charakterze tej rewolucji brak narazie danych.

Paragwaj nawiązuje stosunki z gen. Franco

Przedstawiciel Paragwaju zawiadomił sekretarza generalnego ONZ, Trygve Lie, iż rząd Paragwaju postanowił nawiązać normalne stosunki dyplomatyczne z Hiszpanią frankistowską. Jest to jawne pogwałcenie uchwały Zgromadzenia Generalnego ONZ w sprawie bojkotu dyplomatycznego Hiszpanii frankistowskiej.

Jasne jest, iż krok Paragwaju jest inspirowany przez Stany Zjednoczone, których przedstawiciele ostatnio bardzo starają się o wciągnięcie rządu gen. Franco do organizacji międzynarodowych i o zapomnienie o tym, iż Franco uzyskał swą władzę w Hiszpanii dzięki Hitlerowi i Mussoliniemu.

„Prawda“ wyjaśnia przyczyny ustąpienia japońskiego premiera Ashidy

Moskiewska „Prawda“ podaje szczegóły skandalicznej afery, która spowodowała dymisję rządu Ashidy. Ashida i jego koledzy zamieszani byli w olbrzymią aferę korupcyjną towarzystwa akcyjnego „Siowa Denko“. Towarzystwo to otrzymało od banku finansowania odbudowy kolosalną pożyczkę w wysokości 2 676 milionów na produkcję nawozów sztucznych. Jest to 2/3 sumy, którą bank miał prawo wydać na tego rodzaju cele. „Siowa Denko“ produkuje tylko 15% nawozów sztucznych, wyrabianych w Japonii.

Tych hojnych kredytów udzielił firmie prezes Rady S'abilizacji Ekonomicznej, jeden z przywódców partii „demokratycznej“ i b. minister finansów Kurusu. W zamian za to firma „Siowa Denko“ finansowała politykę bruźdzącej partii „demokratycznej“, w szczególności zaś wspomagała samego Kurusu i Ashidę, co umożliwiło temu ostatniemu uzyskanie stanowiska premiera przy pomocy szczerze rozdzielanych ła-

pówek. Próby Ashidy zatarcia śladów tej afery pozostały bez skutku. Skandal stał się tak głośny, że Ashida wraz z rządem musiał podać się do dymisji.

Jak podkreśla „Prawda“, w Japonii zdarza się wiele podobnych afer. Nawet półoficjalny „Nippon Times“ pisze dosłownie: „Jeden skandal następuje po drugim ze zdumiewającą szybkością. Praktycznie biorąc, każda transakcja, w której bierze udział rząd, związana jest z korupcją“.

Tak wygląda — stwierdza „Prawda“ — polityka burżuazji japońskiej, która, pod kierownictwem amerykańskich władz okupacyjnych, usiłuje zdusić ruch demokratyczny i robotniczy w Japonii, przekształcając kraj w bazę wojenną imperializmu amerykańskiego.

KRONIKA GOSPODARCZA

POLSKA

PRZEMYSŁ I HUTNICTWO

Narada wytwórcza przemysłu bawełnianego

W Łodzi odbyła się pierwsza Ogólnokrajowa Narada Techniczna Polskiego Przemysłu Bawełnianego, poświęcona omówieniu dotychczasowych osiągnięć, braków i planów na przyszłość.

Narada skupiła cały aktyw dyrekcji CZPWŁ, wybitni przodownicy pracy i wielowarsztatowcy, maistrowie, technicy, inżynierowie, dyrektorzy przedsiębiorstw i racjonalizatorzy z całego kraju, jak również przedstawiciele Związku Zawodowego Włóknarzy.

Obrady techniczne odbywały się dotychczas w ramach poszczególnych fabryk czy kombinatów i kładły przede wszystkim nacisk na sprawy wykonania planów, zapominając o nie mniej ważnych zagadnieniach, jakości produkcji, dyscypliny pracy, rozwijania kultury technologicznej i technicznej.

W referatach wykazano z jednej strony osiągnięcia, z drugiej popełnione błędy, niedociągnięcia zarówno w skali całej branży, jak i w poszczególnych fabrykach, czy oddziałach tych fabryk.

Produkowane w kraju maszyny włókiennicze wpływają na trwałe polepszenie staru parku maszynowego. Równocześnie postępuje na-przód proces modernizacji urządzeń technicznych.

Plany inwestycyjne, zarówno w dziedzinie budowy nowych obiektów, jak i w dziedzinie kapitalnych remontów, wypełniane są dotych-czas całkowicie.

W 1949 r. przeznaczona się na inwestycje w przemyśle bawełnianym znaczną sumę 3 272 mln zł, nie licząc 2 miliardów zł na kapitalne remon-ty, wyznaczone z funduszy obrotowych.

W r. 1949 zainstalowanych zostanie 116 000 nowych wrzecion śre-dnioprzędnych, które dadzą możliwość wykonania planu produkcyjnego w 100 %.

Poruszono szereg zasadniczych tematów, związanych z zagadnie-niem ruchu wielowarsztatowców i przodowników pracy.

We wszystkich dziedzinach, poczynwszy od czerwca ub. r. następo-
wał wielki wzrost ilości robotników, przystępujących do obsługi więk-
szonych ilości maszyn. Ruch wielowarsztatowców łącznie ze współ-
zawodnictwem pracy, w którym bierze udział ponad 35 000 osób, przy-
czynił się walnie do wypełnienia planu produkcyjnego.

Celem zwiększenia ilości robotników, biorących udział w ruchu
współzawodnictwa, trzeba wprowadzić nowe formy współzawodnictwa.
Przodownicy pracy, którzy zdobyli w dotychczasowych 10 etapach 5 —
6 razy pierwsze miejsce, nie mówiąc już o tych, którzy byli przodow-
nikami przez wszystkie 10 etapów, mogą nauczyć swych sposobów pracy
innych, mniej zaawansowanych kolegów. Dlatego wprowadzone będzie
współzawodnictwo między przodownikami, mające na celu tworzenie
przez nich grup produkcyjnych i współzawodnictwa między grupami.

Na zakończenie narady wytwórczej przemysłu bawełnianego
uchwalona została rezolucja, w której narada postanowiła m. in.: wyko-
nać i przekroczyć plan produkcyjny, popierać ruch wielowarsztatow-
ców i współzawodnictwo, podnieść jakość produkcji, zobowiązano się
poza tym tępić solidarnie brakarstwo i dbać aby produkcja i gospo-
darka w fabrykach była oszczędna.

Wzrost produkcji cukru

W dniu 5 października rozpoczęło kampanię cukrowniczą 5 dużych
fabryk. Do listopada zostały uruchomione prawie wszystkie cukrownie,
które wezmą udział w tegorocznej kampanii. W terminie późniejszym,
tj. w drugiej połowie listopada zostaną uruchomione jedynie dwie no-
wozbudowane na Ziemiach Odzyskanych cukrownie, a mianowicie w
Gryficach i Kluczewie. Ogółem w kampanii 1948/49 weźmie udział 76
cukrowni, które zgodnie z planem mają wyprodukować ponad 250 000
ton cukru.

Produkcja cukru w Polsce wzrasta poważnie z roku na rok. W
1946/47 roku, przy 71 czynnych cukrowniach wyniosła ona 375 000 ton,
co ze względu na duże zniszczenia w dziedzinie plantacji było dużym
sukcesem. W roku następnym do kampanii cukrowniczej stanęło 76
cukrowni. Plan przewidywał produkcję w wysokości 438 000 ton, uzy-
skano natomiast 496 000 ton.

Narodowy plan gospodarczy na rok bieżący ustalił, że produkcja
cukru w kampanii 1948/49 powinna wynieść 520 600 ton, tj. 119%
produkcji zeszłorocznej, a 106% produkcji przedwojennej. Produkcja
ta w przeliczeniu na mieszkańca w stosunku do 1938 roku wyniesie
158%

Przewidywany wzrost produkcji cukru ściśle się wiąże z ustalonym
w planie zwiększeniem zakontraktowanego obszaru pod uprawę buraka
cukrowego, a mianowicie do 220 000 ha. Ponieważ cyfra ta została prze-
kroczona, a jednocześnie w roku bieżącym wzrosła wydajność plonów
z hektara (do ok. 200 q), istnieje zatem wiele danych na to, że i w kam-
panii tegorocznej plan zostanie przekroczony.

W 1949 roku a więc ostatnim roku planu trzyletniego przewiduje
się, że w związku z dalszym rozszerzeniem plantacji buraczanych oraz
rozbudową aparatu produkcyjnego, wytwórczość cukru w Polsce wzro-
śnie do 600 000 ton, tj. przewyższy wytwórczość przedwojenną o 22%.
Dzięki temu wewnętrzna konsumpcja cukru w kraju podniesie się do
przedwojennego poziomu spożycia w woj. zachodnich a jednocześnie bę-
dzie można skierować większe ilości cukru (ok. 100 000 ton) na eksport.

Fundusze na remonty domów robotniczych

Niezależnie od dwumiliardowej dotacji przyznanej samorządom uchwałą Rady Państwa, Ministerstwo Przemysłu i Handlu przeznaczyło dodatków kwotę w wysokości 400 mln zł na doraźny remont domów mieszkalnych, pozostających pod zarządem przedsiębiorstw państwowych i z tego tytułu nie podlegających zarządom nieruchomości w poszczególnych miastach. W kwocie tej największy udział posiada przemysł węglowy (120 mln zł), przemysł hutniczy (80 mln zł), przemysł metalowy (70 mln zł) oraz przemysł włókienniczy (40 mln zł). Reszta rozdzielona została pomiędzy pozostałe gałęzie przemysłu.

ROLNICTWO I LEŚNICTWO

Zaopatrzenie wsi w nawozy

Sprzedaż nawozów sztucznych, przeznaczonych dla gospodarstw chłopskich przebiega zgodnie z przewidywaniami.

Spółdzielnie gminne i powiatowe związki spółdzielni otrzymały w czasie od 1 czerwca do 10 września rb. ogółem 335 000 t nawozów sztucznych i 14 000 t wapna nawozowego. Z ilości 335 000 t dostarczono 84 000 t nawozów azotowych, 210 000 t fosforowych i 41 000 t nawozów potasowych.

Do końca sierpnia br. spółdzielnie sprzedawały nawozy tylko chłopom małym i średniorolnym, posiadającym gospodarstwa do 12 ha. Bogatsi chłopcy zaopatrywali się w nawozy począwszy od września br. Wprowadzenie tego ograniczenia dla chłopów bogatszych ułatwiło zaopatrywanie się w nawozy wszystkim chłopom biedniejszym, którzy w czasie poprzednich kampanii nie mogli często kupić nawozów, gdyż przed tym wykupili je chłopcy bogaci. Drugim nie mniej ważnym ułatwieniem dla małych i średniorolnych było urochomienie przez Państwowy Bank Rolny kredytów na zakup nawozów w wysokości 350 mln zł.

Według dotychczasowych meldunków do 15 września br. sprzedano ok. 90% dostarczonych nawozów w województwach: krakowskim, rzeszowskim, białostockim i łódzkim. W województwach: warszawskim, śląsko-dąbrowskim i lubelskim sprzedano 80% nawozów, a w województwach poznańskim, pomorskim i gdańskim — 60%. Najsprawniej sprzedaż odbywała się w województwach o przewadze gospodarstw drobnych, a najgorzej tam, gdzie przeważają gospodarstwa duże.

Ewentualne pozostałości dostarczone będą majątkom ziemskim tak, by magazyny spółdzielni przyjmować mogły od listopada nawozy, przeznaczone na wiosenną akcję siewną. Według opracowanego rozdzielnika gospodarstwom chłopskim dostarczy się na okres wiosenny łącznie 274 109 ton nawozów sztucznych.

Kontraktowanie upraw przemysłowych

W br. rozprowadzono wśród chłopów nasiona o szczególnie dodatnich cechach w stopniu oryginałów i odsiewów. Wyższe odsiewy — super elity i elity rozprowadzane są w majątkach Państwowych Nieruchomości Ziemijskich i Państwowych Zakładów Hodowli Roślin, gdzie mają zagwarantowane szczególną pielęgnację i należyty zbiór.

W sezonie wiosennym br. rozprowadzono nasion i sadzeniaków kwalifikowanych na ogólną powierzchnię ponad 12 000 ha, co w po-

równaniu z r. ub. stanowi około 300% powierzchni plantacyjnej. Wartość tych nasion wynosi 190 mln zł.

Z rozprawdaniem kwalifikowanych nasion łączy się sprawa kontraktowania upraw przemysłowych i handlowych. Centrala Rolnicza zakontraktowała w obu kampaniach siewnych br. rzepak przemysłowy dla Zjedn. Przem. Olejarskiego. Zakontraktowano łącznie rzepaku ozimego i jarego na powierzchnię 33 145 ha, co stanowi 185% preliminowanego planu. Wyp'acono zaliczek na zakontraktowany rzepak na 231 mln zł. licząc po 7 000 zł na 1 ha.

W okresie jesiennym br. Centrala Rolnicza zakontraktowała dotąd 23 000 ha, zamiast 15 000 ha rzepaku ozimego, co stanowi 154% planu. Zaliczek wydano chłopom 188 mln zł. i 96 000 ltr. oleju rafinowanego jadalnego. Przewidziany plon rzepaku z obu kampanii wyniesie około 400 000 q. Państwowe Zakłady Hodowli Roślin dostarczyły na powyższy cel 845 ton nasion rzepaku.

W roku przyszłym planowane jest kontraktowanie oprócz rzepaku — cykorii przemysłowej i jęczmienia browarnego oraz upraw handlowych: pastewnych, strączkowych, motylkowych, buraków pastewnych, okopowych i traw. Prace przygotowawcze do tej akcji są w pełnym toku.

Majątki państwowe

Majątki państwowe mają do spełnienia trzy zasadnicze funkcje.

Po pierwsze powinny one stanowić poważną bazę zaopatrzenia dla rosnącej wciąż, w związku ze stałym rozwojem przemysłu, ludności nierolniczej. Podkreślić przy tym należy, że dzięki bezpośredniości planowania i kierownictwa, w majątkach państwowych mogą być osiągnane najlepsze efekty produkcyjne.

Po drugie majątki te powinny pomagać drobnym gospodarstwom chłopskim. Pomoc ta wyraża się w dostarczaniu uszlachetnionych nasion oraz zwierząt zarodowych dla hodowli, w pewnego rodzaju „pomocy sąsiedzkiej“ polegającej na umożliwieniu korzystania w miarę możliwości przez drobne gospodarstwa z niektórych urządzeń rolniczych, maszyn i narzędzi.

Po trzecie wreszcie, w służeniu tym gospodarstwom za wzór, w spełnianiu roli ośrodków kultury rolnej, reprezentujących na nowoczesnych metodach opartą, racjonalną produkcję rolną i hodowlaną.

W chwili obecnej przeszło 75% rolniczej własności społeczniejszej pozostaje pod zarządem Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych. Majątki państwowe nastawione na produkcję rolną zorganizowane są w Państwowych Nieruchomościach Ziemiach (PNZ). Areal powierzchni PNZ wynosi przeszło 1 500 000 ha ziemi, w czym ponad 1 050 000 ha ziemi ornej. Ogólna liczba majątków, zorganizowanych w przeszło 730 zespołach wynosi 4 674. Cztery piąte stanu posiadania PNZ przypada na obszary Ziemi Odzyskanych. Majątki dysponują przeszło 48 500 koni oraz ok. 9 000 czynnych traktorów. Stan zatrudnienia wynosi blisko 151 000 ludzi, w tym przeszło 131 000 pracowników fizycznych.

Obszar zasiewów w majątkach PNZ obejmuje w br. blisko 1 000 000 ha ziemi, z czego przypadnie 52% na uprawę zbóż, 22% roślin okopowych, ok. 4% na rzepak, a reszta na tzw. zielone użytki.

Niezależnie od PNZ, istnieją tzw. Państwowe Zakłady Hodowli Roślin, które czuwają nad dostarczeniem rolnictwu odpowiednio wysokokwalifikowanych nasion i sadzeniaków, których staranny dobór wpły-

wa poważnie na wydajność plonów i przyczynia się do systematycznego zwiększania produkcji z 1 hektara ziemi. Areal 150 majątków PZHR wynosi 60 000 ha, w tym 48 000 ziemi ornej (bez odlogów).

Ponadto istnieją jeszcze tzw. Państwowe Zakłady Hodowli Koni, których majątki obejmują obszar 41 000 ha ziemi, w tym 28 000 ha ziemi ornej.

Majątki państwowe winny być przekształcone we wzorowe gospodarstwa z zadaniem dostarczenia od 15 do 20% ogólnokrajowej produkcji zbóż i od 7 do 10% ogólnokrajowej towarowej produkcji mięsa. Wymagać to będzie pewnych zmian w planie inwestycyjnym na korzyść rolnictwa oraz pewnych zmian w systemie kierownictwa majątkami zarówno w terenie jak i w centrum.

Narodowy plan gospodarczy wyznaczył majątkom państwowym poważne zadania do wykonania w roku przyszłym.

Nczelne z nich — to likwidacja ok. 200 000 ha odlogów, tak aby areal zasiewów w majątkach państwowych wyniósł w 1949 r. ok. 1 200 000 ha powierzchni.

Zgodnie z wytycznymi planu na rok przyszły zasiewy powinny wynieść ok. 650 000 ha zbóż chlebowych (zwiększenie plonów o 11%), z podażą rynkową co najmniej 260 000 t. Zbiory ziemniaków powinny wynieść ok. 1 500 000 t. Produkcja nasion powinna wzrosnąć o 15%. Wreszcie stan inwentarza winien zwiększyć się: koni i bydła o 10%, trzody chlewnej o 30%.

HANDEL I WSPÓLPRACA GOSPODARCZA Z ZAGRANICĄ

Polska największym eksporterem węgla

Europejska Komisja Ekonomiczna ONZ ogłosiła sprawozdanie stwierdzające, że w ciągu najbliższych trzech miesięcy Polska dostarczy dla Europy 3 947 000 ton węgla. W tym okresie Anglia dostarczy 2 755 000 ton węgla. Sprawozdanie podkreśla że w b. kwartale Polska znajduje się na czele europejskich eksporterów węgla.

Polska dzięki niezwykle wysiłkowi polskiego górnika staje się systematycznie państwem, które w pierwszym rzędzie likwiduje zależność Europy od dostaw węgla pozaeuropejskiego, a tym samym przyczynia się w sposób wybitny do likwidacji głodu węglowego w Europie. który w okresie powojennym wynosi jeszcze kilkadziesiąt milionów ton rocznie. Podczas gdy w roku 1945 eksport węgla polskiego wynosił 5,5 mln ton, a 1947 r. około 20 mln — w roku bieżącym ma wynieść około 25 milionów ton, w roku 1949 preliminuje się eksport węgla polskiego na 30 mln tj. mniej więcej połowę deficytu węglowego, który odczuwa Europa w latach powojennych.

Polsko-duńskie rokowania handlowe

4 października rozpoczęły się w Warszawie rokowania handlowe z delegacją duńską celem zawarcia nowej umowy handlowej na rok 1949.

Obrazy polsko-brytyjskiej komisji handlowej

6 października rozpoczęły się rokowania handlowe z przybyłą do Warszawy delegacją brytyjską. Polsko-brytyjska wymiana handlowa, oparta na umowie z czerwca 1947 r. uzupełniona porozumieniem z marca 1948 r. wykazała poważne nadwyżki zarówno po stronie eksportu jak

i importu. Ten pomyślny rozwój stosunków handlowych i dotychczasowe osiągnięcia wymagają przedyskutowania i ustalenia nowych warunków wzajemnej wymiany handlowej.

Z prac Rady Współpracy Gospodarczej

W Pradze obradowały komisje, działające w ramach Polsko-Czechosłowackiej Rady Współpracy Gospodarczej.

Czechosłowacko-polski komitet portowy omówił warunki wydzielania terenów w porcie szczecińskim, gdzie powstać ma wolna strefa czechosłowacka.

12 października rozpoczęła obrady polsko-czechosłowacka komisja dla spraw wymiany towarowej.

Rozpoczęliśmy eksport zboża

Z portu gdańskiego wyruszył do Norwegii pierwszy po wojnie ładunek 300 ton polskiego żyta, pochodzącego z tegorocznych zbiorów.

Dzięki obfitym zbiorom w br. uzyskaliśmy pewne nadwyżki eksportowe, które kierowane będą na rynki skandynawskie, zachodnio-europejskie i ew. do Czechosłowacji. Przed wojną Polska należała do czołowych eksporterów zbóż w Europie.

Stosunki handlowe z Izraelem

Przerwane wybuchem działań wojennych w Palestynie, stosunki handlowe między Polską a Izraelem znów się ożywiły. Mimo, że obecna sytuacja nie stwarza jeszcze warunków pomyślnych dla prowadzenia normalnego handlu wymiennego, żydowskie sfery gospodarcze zwróciły się do Polski o dostawę wielu rodzajów towarów.

Ostatnio, po dłuższej przerwie do Haify zawinął polski statek SS „Toruń“ który przywiózł szereg towarów z Polski. Do portu gdyńskiego wpłynął szwedzki motorowiec „Skogaland“, który po załadowaniu maszyn rolniczych i wyrobów żelaznych odszedł do portów Izraela.

MORZE I WYBRZEŻE

Port drobnicowy w Szczecinie

W chwili obecnej ilość drobnicy przechodzącej przez Szczecin jest niewielka; podstawowymi artykułami obrotów portowych jest węgiel i ruda.

W przyszłości jednak obok tych ładunków masowych odbywać się będą również obroty drobnicą. Pod koniec planu sześcioletniego Szczecin będzie przeładowywał około 10 milionów ton węgla, 3,5 miliona ton rudy i 1,5 miliona ton drobnicy.

Tworzenie portu drobnicowego jest znacznie trudniejsze i kosztowniejsze od budowania portu przeładunków masowych. Port masowy wymaga przede wszystkim odpowiednich nabrzeży, urządzeń przeładunkowych i wielkich dworców kolejowych. Przy porcie drobnicowym trzeba się jeszcze liczyć z olbrzymimi wydatkami na stawianie magazynów

Nowoczesny port drobnicowy musi posiadać dobrze usytuowane i wyposażone w dźwigi itp. magazyny. Bez nich praca portowa nie może być wykonywana sprawnie, szybko i tanio.

Plan sześcioletni przewiduje na budowę portu drobnicowego w Szczecinie ok. 12 mld zł. Z sumy tej najwięcej, bowiem około 30%

przeznaczonych będzie na budowę wielkich, nowoczesnych dobrze usytuowanych magazynów portowych.

Na drugim miejscu znajdują się inwestycje związane z ustawieniem dźwigów. Na ten cel przeznaczają się 25% całej sumy inwestycyjnej. W kolejności kosztów trzecie miejsce zajmuje wznoszenie nabrzeży, a czwarte roboty kolejowe i mostowe. Z robót mostowych jedną z ważniejszych będzie wybudowanie mostu na Parnicy.

Pierwsze polskie dźwigi

Zmontowane na nabrzeżu Parnickim w porcie centralnym Szczecina dwa nowe dźwigi produkcji polskiej o nośności 7 ton rozpoczęły już próbną pracę.

Dzienna wydajność każdego dźwigu obliczana jest na przeladunek do tysiąca ton węgla

Na wyspie Gryfin montuje się 6 dalszych dźwigów produkcji krajowej.

ZAGRANICA

Wykonanie planu gospodarczego ZSRR w III kwartale

W ZSRR ogłoszono dane, dotyczące realizacji państwowego planu odbudowy i rozwoju gospodarki narodowej w III kwartale br.

Plany produkcyjne wykonane zostały przez poszczególne ministerstwa gospodarcze w 119 — 85% (globalnie w 107%).

Największy % wykonania produkcji dały.

Ministerstwo przemysłu budowy maszyn budowlanych i drogowych	
Min. przemysłu budowy maszyn transportowych	w 119%
Min. przemysłu elektrotechnicznego	w 117%
Min. przemysłu chemicznego	w 115%
Min. przemysłu samochodowo-traktowego	w 113%
Min. przemysłu naft. w rejonach wschodnich	w 112%
Min. przem. materiałów budowlanych	w 112%
Min. budowy ciężkich maszyn	w 109%

Najniższe wyniki dało wykonanie planu:

Min. przem. rybnego rejonów wschodnich	— 85%
Min. przem. mięsnego i mleczarskiego	— 91%

Produkcja najważniejszych wyrobów przemysłowych w III kwartale 1948 w stosunku do III kwartału r. ub. zwiększyła się globalnie o 23%.

Najwyższe wyniki dała produkcja traktorów	— 441%
Trolleybusów	— 298%
Najniższe: benzyna i olej	— 107%
ropa naftowa	— 109%

Plan niżenia kosztów produkcji ustalony na III kwartał br. został przekroczony Przemysł zaoszczędził w ciągu 9 miesięcy 1948 roku przeszło 4 miliardy rubli ponad plan.

Przyrost obszaru zasiewów w r. 1948 stanowi w porównaniu z rokiem 1947 13,3 miliona hektarów. Produkcja globalna kultur zbożowych osiągnęła w roku 1948 poziom przedwojennego roku 1940, a urodzaj z jednego hektara przewyższył poziom przedwojenny.

Do 10 października 1948 r. zebrano zboże z 10 000 000 ha więcej, aniżeli w tym samym terminie roku zeszłego. Do 10 października 1948 r. zasiano o 3 000 000 hektarów zbóż ozimych więcej i zaorano o 10,6 miliona hektarów więcej, aniżeli w tym samym terminie roku 1947.

Pogłowie bydła w kołchozach na 1 września 1948 r. zwiększyło się w porównaniu z 1 września 1947 roku: bydła rogatego — o 22%, trzody chlewnej — o 71%, owiec i kóz — o 15% i koni — o 11%. Uległ także zwiększeniu stan liczebny bydła stanowiącego własność osobistą kołchoźników.

W III kwartale 1948 r. koleje łądowały przeciętnie w ciągu doby 115% towarów w stosunku do III kwartału 1947 r. Plan załadunku w transporcie kolejowym wykonano w 99%, obroty ładunków w transporcie rzeczonym o 27%, przy czym plan załadunku zrealizowano w 107%.

Inwestycje w ciągu 9 miesięcy br. w całej gospodarce narodowej wyniosły 126%, w tej liczbie w przemyśle węglowym — 127%, w przemyśle metalurgicznym 126%, w przemyśle elektrowni — 117%, w przemyślach lekkim i spożywczym — 130%, w transporcie — 113% i w budownictwie mieszkaniowym — 144% w stosunku do r. ub.

W III kwartale 1948 r. sprzedaż chleba zwiększyła się w porównaniu z III kwartałem 1947 roku o 56%, ryb o 20%, cukru o 92%, wyrobów cukierniczych o 41%, tkanin bawełnianych o 55%, tkanin wełnianych o 41%, tkanin jedwabnych o 24%, obuwia skórzanego o 28%.

Sprzedaż produktów rolniczych na rynku kołchozowym przekroczyła poziom przedwojenny o 22%. W ciągu III kwartału odbywała się systematyczna zniżka cen w handlu spółdzielczym i na rynku kołchozowym. Ceny na rynku spółdzielczym w miastach spadły w III kwartale 1948 roku w porównaniu z poziomem w II kwartale 1948 roku o 13%, ceny na rynku kołchozowym uległy w tym samym okresie obniżce o 24%.

Dostawy kartofli do miast zwiększyły się o 58%, warzyw o 19%.

W III kwartale 1948 roku stan liczebny robotników i pracowników w gospodarce narodowej powiększył się o 2 400 000 osób. Wydajność pracy robotników w przemyśle podniosła się o 11%. Fundusz płac zarobkowych powiększył się o 9%.

Na pierwszym rok studiów w uczelniach wyższych przyjęto w bieżącym roku akademickim 188 000 osób, czyli o 16% więcej. Na pierwszy rok studiów w technicach i innych średnich uczelniach specjalnych przyjęto w br. akademickim 360 000 osób, czyli o 9% więcej aniżeli w 1940 roku.

Na obszarach, które znajdowały się pod okupacją, produkcja globalna przemysłu zwiększyła się w III kwartale 1948 r. w porównaniu z III kwartałem 1947 roku o 38%, w tym produkcja surówki powiększyła się o 29%, stali o 63%, wyrobów walcowanych o 53%, energii elektrycznej o 33%, cementu o 39%, węgla w zagłębiu Donieckim — o 20%.

W gospodarce tych rejonów zainwestowano 13 miliardów 200 milionów rubli, odbudowano i zbudowano m. in. 2,5 miliona m kw. powierzchni mieszkalnej w miastach i 175 000 domów mieszkalnych w miejscowościach wiejskich.

Węgiersko-radziecka wymiana towarowa

Radziecko-węgierska umowa, która przewiduje wymianę towarów na sumę ok. 150 mln dolarów, przyczyni się do dalszego rozwoju węg-

gierskiej produkcji przemysłowej, zwłaszcza w przemyśle ciężkim. Węgry będą mogły otrzymać niezbędne im surowce np. koks, surówkę i inne. Jednocześnie węgierski przemysł tekstylny zostanie zaopatrzoney w takie ilości bawełny, które umożliwią mu pracę do końca 1949 r. Oprócz tego Związek Radziecki dostarczy Węgrom różnych skomplikowanych maszyn, narzędzi, środków transportowych i innych urządzeń.

Węgry będą eksportowały w ramach nowej umowy maszyny, motory elektryczne, materiały tekstylne, niektóre uprawy techniczne itd. Warunki układu umożliwią przemysłowi węgierskiemu dalszy rozwój na bazie najnowszych osiągnięć technicznych. Toteż wymiana towarów ze Związkiem Radzieckim jest nie tylko transakcją handlową na wielką skalę, ale również poważnym czynnikiem przebudowy przemysłu węgierskiego i rolnictwa. W ramach zawartej umowy Związek Radziecki umożliwi Węgrom dokonanie zamówień prawie wszystkich rodzajów maszyn i narzędzi, których potrzebują Węgry.

W porównaniu z r. 1947 eksport do ZSRR wzrośnie z 15% do 24% ogólnego eksportu Węgier, a import z 11,7% do 27%.

Radziecko-czechosłowacka umowa handlowa

Czechosłowacja w roku 1949 otrzyma od Związku Radzieckiego, na mocy zawartego układu handlowego, 300 000 ton pszenicy, 25 000 ton tłuszczów jadalnych, 25 000 ton mięsa oraz inne artykuły spożywcze. Poza tym Czechosłowacja otrzyma 800 000 ton rudy żelaznej, znaczną ilość rudy manganowej i chromowej, fosfaty, wełny, łożyska kulkowe, drzewo, żelazo i inn. Minister Gregor dodał, że import surowców ze Związku Radzieckiego będzie w r. 1949 większy o 2 miliardy 500 mln koron czeskich w porównaniu z rokiem 1948. Przeszło połowa surowców, które dostarczy Zw. Radziecki należy do tego rodzaju towarów, które można nabyć jedynie za dolary w USA.

Czechosłowacja natomiast wyeksportuje do Związku Radzieckiego obuwie, wyroby z gumy, papier, wyroby wełniane, bieliznę jedwabną, wyroby tekstylne, szkło, porcelanę, artykuły przemysłowe i maszyny.

Nowe umowy handlowe Czechosłowacji

Ostatnio zakończone zostały rokowania delegacji czechosłowackich w sprawie nowych umów handlowych z Szwajcarią i Danią. Umowa czechosłowacko-szwajcarska, ważna od 1 października br. rozszerza znacznie dotychczasową wymianę towarową między obu krajami i przewiduje dostawę przez Szwajcarię maszyn i narzędzi, farb, chemikali, wyrobów włókienniczych, zegarków i niektórych produktów rolnych w zamian za cukier, sól, chmiel, szkło, wyroby żelazne i stalowe, samochody, papier, wyroby włókiennicze, obuwie itp.

Dania dostarczać będzie Czechosłowacji masło, smalec, tran, bydło, drób, mleko, mięso, jarzyny, owoce, ryby, nasiona i niektóre surowce przemysłowe w zamian za wyroby hutnicze, maszyny, tkaniny, szkło wyroby skórzanе, ceramiczne i papierowe.

Obecnie toczą się rokowania o zawarcie nowych umów z Finlandią, Węgrami, Bizonią i Rumunią. Poza tym Czechosłowacja uzyskała od Banku Narodowego Austrii drugi z kolei kredyt w wysokości 0,5 mln funtów na zakup wełny australijskiej.

KRONIKA KULTURALNO-OŚWIATOWA

POLSKA

Z miesiąca Pogłębienia Przyjaźni Polsko-Radzieckiej

Poważny wkład w dzieło realizacji Miesiąca Pogłębienia Przyjaźni Polsko-Radzieckiej wnosi Polskie Radio.

Audycje literackie w ramach Miesiąca zapoznają słuchaczy z dorobkiem literatury rosyjskiej i radzieckiej. Inowacją w tym dziale są montaż radiowe o książkach radzieckich: „Opowieść o prawdziwym człowieku“ Polewoja, „Statek Derbent“ Krymowa oraz utwory najwybitniejszych pisarzy partyzanckich jak Werszyhory, Kowpaka i Linkowa.

Repertuar słuchowisk, przygotowanych przez Wydział Literacki Polskiego Radia z okazji Miesiąca Pogłębienia Przyjaźni Polsko-Radzieckiej zawiera takie pozycje, jak: „Lew na Placu“ Ilij Erenburga, „Młoda Gwardia“ Fadijewa, „Matka“ wg Maksyma Gorkiego, „Malwa“ tegoż autora, „Nuda Jesienna“ Niekrasowa, „Rozkaz Padyszacha“ — słuchowisko wg uzbeckiej bajki i wiele innych.

Audycje z działu społeczno-oświatowego przynoszą przekrój najważniejszych zagadnień społecznych i ustrojowych Związku Radzieckiego. „Trzy radzieckie pięćlatki“, „Sowchozy i kołchozy“, „Uprzemysłowienie kultury rolnej wsi radzieckiej“, „Konstytucja Stalinowska“ — oto tytuły pogadarek radiowych.

Program muzyczny Polskiego Radia w tym czasie zawiera audycje poświęcone wszystkim działom muzyki radzieckiej. Koncerty muzyki symfonicznej i kameralnej, wokalne i instrumentalne, transmisje oper — wypełniają bogaty program muzyczny Polskiego Radia.

W zakresie muzyki lekkiej Polskie Radio nadaje w tym czasie pieśni żołnierskie kompozytorów radzieckich, muzykę filmową, koncerty radzieckiego zespołu Pieśni i Tańca i wiele innych.

W Miesiącu Pogłębienia Przyjaźni Polsko-Radzieckiej Ministerstwo Oświaty poleciło Kuratoriom Okręgów Szkolnych:

1. Zorganizowanie we wszystkich klasach szkół wszelkich typów tak ogólnokształcących, jak i zawodowych, cyklu pogadarek, w których byłoby podkreślone rozstrzygające znaczenie Związku Radzieckiego w

odzyskaniu i utrwaleniu niepodległości i odzyskaniu Ziemi Odzyskanych, decydująca rola Związku Radzieckiego w dziele utrzymania pokoju światowego oraz wielkie postępy dokonane w dziele odbudowy zniszczonego przez wojnę kraju ZSRR.

2. Wręczenie nagród uczniom, wyróżniającym się w nauce języka rosyjskiego, w postaci książek rosyjskich lub tłumaczonych z rosyjskiego.

3. Zorganizowanie wycieczek szkolnych, w celu zwiedzenia okolicznościowych wystaw, urządzonych przez Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej lub inne instytucje.

4. Współdziałanie w organizowaniu pokazów radzieckich filmów dziejących, historycznych i popularno-naukowych.

5. Udział młodzieży, zorganizowanej w Związku Młodzieży Polskiej i Związku Harcerstwa Polskiego, w uporządkowaniu grobów żołnierzy radzieckich, którzy padli w walce o wyzwolenie naszych ziem.

★

W ramach Miesiąca Pogłębienia Przyjaźni Polsko-Radzieckiej zorganizowany został miesiąc filmu radzieckiego.

W Warszawie i we wszystkich większych miastach wybrano na ten cel po kilka kinoteatrów, w zależności od liczby kin, przy czym jedno kino w każdym mieście przeznaczone zostało na przegląd filmów młodzieżowych.

Akcją przeglądów filmów radzieckich objęte zostały również miejscowości, w których nie ma kin stałych. 123 kina objazdowe wyruszyły w teren z filmami radzieckimi, by zapoznać mieszkańców mniejszych osiedli i wsi ze szczytowymi osiągnięciami kinematografii radzieckiej. Wraz z kinami wyruszyli w teren prelegenci Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej i Związku Samopomocy Chłopskiej, którzy wyjaśniają widzom charakter kinematografii radzieckiej, jej wartość artystyczną i ideologiczną. Dzięki pomocy związków zawodowych udostępnione zostały dla omawianej akcji sale świetlic robotniczych, młodzieżowych i wiejskich, a dzięki pomocy Kuratorów szkolnych — sale szkolne.

★

Z okazji Miesiąca Pogłębienia Przyjaźni Polsko-Radzieckiej Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej organizuje szereg wystaw.

Jedną z najciekawszych jest niewątpliwie Wystawa Książki Radzieckiej w Warszawie. Wystawa ta gromadzi dzieła naukowe, podręczniki, beletrystykę radziecką, literaturę dla dzieci i młodzieży itd.

Druga wystawa poświęcona jest Galerii Tretiakowskiej. Składa się na nią znacznie rozszerzona kolekcja reprodukcji dzieł sztuki, zdobiących tę słynną galerię. Pokaz ten urządzony będzie w Krakowie, Lublinie i większych ośrodkach woj. śląsko-dąbrowskiego i olsztyńskiego.

Wystawa, poświęcona dziecku i matce w ZSRR, podkreśla jak dużą troską ołacza rząd radziecki kobietę ciężarną oraz swych najmłodszych obywateli od chwili przyjścia na świat. Wystawa ta odwiedzi kolejno miasta wojewódzkie.

Czwarta z kolei wystawa pod nazwą „Przemysł radziecki pracuje dla pokoju“ gromadzi zdjęcia, obrazujące szybką odbudowę różnych gałęzi przemysłu radzieckiego.

Wystawa ta, szczególnie przeznaczona dla naszych ośrodków przemysłowych, jest jednym z wielu dowodów świadczących o pokojowych założeniach gospodarki radzieckiej.

Tematycznie ze sobą związane wystawy „800-lecie Moskwy“ i „30 lat ZSRR“ przewędrują przez całą Polskę z północy na południe. Jest to fotograficzny bilans wszechstronnych osiągnięć naszego wschodniego sąsiada od czasu obalenia caratu po dzień dzisiejszy.

Ośrodki wiejskie objęte zmontowana na samochodach bardzo ciekawa i pouczająca wystawa, obrazująca wspaniały rozwój wsi radzieckiej, jej wysoką kulturę rolną i jej nowoczesne uprzemysłowienie.

Zmiany w systemie stypendialnym

Ministerstwo Oświaty ustaliło na rok akademicki 1948/49 rozdział stypendiów na poszczególne uczelnie i wydziały, wyodrębniając dwie grupy: w pierwszej grupie znajdują się stypendia dla studentów studium wstępnego (rok wstępny) oraz dla studentów przyjętych na I rok studiów, w drugiej — stypendia dla studentów, mających ukończony I rok studiów. Podział na te dwie grupy jest spowodowany koniecznością zastosowania odmiennego sposobu przyznawania stypendiów. Stypendia dla słuchaczy studium wstępnego będzie przyznawał Delegat Ministerstwa Oświaty do Spraw Młodzieży Szkół na wniosek państwowych Komisji Kwalifikacyjnych dla kandydatów na Studium Wstępne, zaś stypendia dla studentów przyjętych na I rok studiów — Delegat Min. Oświaty na wniosek Komisji dla doboru kandydatów na I rok studiów. Przy Delegacie będzie funkcjonować opiniodawca Komisja Stypendialna, w skład której wejdą przedstawiciele:

- a) Komisji Okręgowej Związków Zawodowych,
- b) Zarządu Wojewódzkiego Związku Samopomocy Chłopskiej,
- c) Zarządu Wojewódzkiego Towarzystwa Przyjaciół Młodzieży Szkół Wyższych,
- d) Komitetu Środowiskowego Federacji Polskich Organizacji Studenckich.

Ministerstwo ustala wysokość miesięcznej kwoty stypendialnej na 4 000 zł. Kwoty te będą wypłacane przez kwestury szkół wyższych.

Ministerstwa Oświaty dysponuje 4 128 stypendiami.

Konferencja Kierowników Poradni Świetlicowych

Ministerstwo Oświaty zorganizowało przy Inspektoratach Szkolnych Powiatowe Poradnie Świetlicowe, których celem jest podnoszenie poziomu pracy świetlicowej przez dostarczenie wszystkich świetlicom materiałów do prac świetlicowych, fachowych porad i pomocy instruktorskiej.

Obecnie na terenie Polski zostało zorganizowanych 50 Poradni Świetlicowych. W czasie od 13—17 października Ministerstwo Oświaty zorganizowało czterodniową konferencję kierowników Poradni Świetlicowych.

Program konferencji obejmował zagadnienia ideologiczne, zagadnienia związane z organizacją poradnictwa w dziedzinie teatru ochotniczego, amatorskich zespołów muzycznych, czytelnictwa i samokształcenia oraz zagadnienia Polski współczesnej w programach pracy świetlicowej.

Znaczną ilość czasu poświęcono omówieniu i przedyskutowaniu sprawozdań, które są konkretnym wyrazem potrzeb i trudności terenu.

Czytelnictwo i samokształcenie w ramach prac Ministerstwa Oświaty

Wobec narastających potrzeb w zakresie samokształcenia i upowszechnienia czytelnictwa coraz pilniejszą stawała się sprawa realizacji

pełnej sieci specjalnych instytucji pomocniczych tzn. poradni samokształcenia i czytelnictwa.

W związku z tym Ministerstwo Oświaty (Wydział Czytelnictwa i Samokształcenia) przeprowadziło we wrześniu br. kurs, którego celem było przeszkolenie czynnych pracowników, kierowników poradni samokształceniowej przy Kuratoriach Okręgów Szkolnych w okręgach i powiatach, nadto przeszkolenie referentów i instruktorów czytelnictwa i samokształcenia w centralach organizacji społeczno-oświatowych.

Kurs liczył 46 słuchaczy, delegatów Kuratoriów oraz organizacji społeczno-oświatowych (ZSch, TUL, LK, SP, KC ZZ).

Nowe szkoły artystyczne

Ministerstwo Kultury i Sztuki zezwoliło na otwarcie w nowym roku szkolnym 1948/49 następujących szkół:

1. Wyższej Szkoły Muzycznej we Wrocławiu. Szkoła ta w bieżącym roku szkolnym prowadzić będzie wyłącznie Wydział Pedagogiczny. Przewidziane jest jej upaństwowienie z dniem 1.I.1949 roku.

2. Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych w Szczecinie.

3. Prywatnego Liceum Sztuk Plastycznych w Jarosławiu.

4. Państwowej Szkoły Umuzyczniającej w Gdyni.

5. Niższej Szkoły Muzycznej im. Szymanowskiego w Zamościu.

6. Studium eksperymentalnego gry na fortepianie dla dzieci w wieku przedszkolnym w Krakowie.

7. Szkoły umuzyczniającej Komisji Organizacyjnej Liceum Mazursko-Warmińskiego w Szczytnie.

8. Szkoły Umuzyczniającej Państwowego Zakładu Wychowawczo-Naukowego w Krzeszowicach.

Ministerstwo Kultury i Sztuki przejęło od Ministerstwa Oświaty Państwowe Gimnazjum Rzeźbiarskie w Zakopanem i zreorganizowało je na „Państwowe Liceum Technik Plastycznych w Zakopanem“.

W nowym roku szkolnym 1948/49 Ministerstwo Kultury i Sztuki zlikwidowało następujące szkoły:

1. Niższą Szkołę Muzyczną im. Fr. Chopina w Olawie,

2. Szkołę Umuzyczniającą im. Fr. Chopina we Wrocławiu,

3. Szkołę Umuzyczniającą im. Kurpińskiego w Warszawie,

4. Prywatne Ognisko Kultury Plastycznej we Wrocławiu.

Ponad 4 000 uczestników Powszechnego Instytutu Korespondencyjnego

Liczba uczestników Powszechnego Instytutu Korespondencyjnego, prowadzonego w Łodzi przez Związek Nauczycielstwa Polskiego i Związek Młodzieży Polskiej, przekroczyła już 4 000 osób. Celem tego zakładu naukowego jest umożliwienie młodzieży robotniczej i chłopskiej kształcenia się w zakresie szkoły średniej ogólnokształcącej.

Nauka korespondencyjna opiera się na programach szkół średnich dla dorosłych. Programy te zatwierdzone są przez Ministerstwo Oświaty.

Ścisłe opracowany system kontroli oraz obowiązkowe egzaminy gwarantują właściwy poziom nauki.

ZNP wraz z ZMP dążą do zorganizowania dostatecznie gęstej sieci ośrodków dydaktycznych i zapewnienia im opieki i pomocy ze strony fachowych sił nauczycielskich.

Powszechny Instytut Korespondencyjny jest typu matematyczno-przyrodniczego. Rok szkolny trwa od 1 października do 30 czerwca.

Program nauki obejmuje cztery klasy gimnazjum i dwie klasy liceum.

Egzaminy przejściowe i końcowe przeprowadzane będą w ośrodkach dydaktycznych w trzech terminach — czerwiec, wrzesień i luty.

Kursy dla instruktorów scen niezawodowych

Ministerstwo Kultury i Sztuki (Wydział Szkolnictwa Teatralnego) przystąpiło do organizowania 2-letnich kursów dla instruktorów scen niezawodowych. Otwarcie kursów przewiduje się w Warszawie, Lublinie, Katowicach, Poznaniu i Bydgoszczy.

Opery objazdowe

Na rok 1949 planuje się stworzenie „Opery Kolejarza“ oraz „Opery Polskich Rzek“ — Odra i Wisła.

„Opera Polskich Rzek“ obsługiwałaby wzdłuż Odry ludność Ziem Odzyskanych, a wzdłuż Wisły osiedla od Krakowa do Gdańska.

„Opera Kolejarza“ działałaby przez 2 miesiące letnie na przestrzeni od Bałtyku, poprzez Warmię i Mazury, do Rzeszowa.

Radiofonizacja kraju

Rozbudowa radiofonii przewodowej w Polsce postępuje stale naprzód. W ciągu sierpnia uruchomiono 12 nowych radiowęzłów pomocniczych.

Ekipy radiofonizacyjne Polskiego Radia zainstalowały w tym czasie na sieciach radiowęzłowych oraz zbiorczych urządzeń radiowych 7 620 głośników, wybudowano 174 km przewodów na liniach sieci radiowęzłowych, zainstalowano 77 nowych zbiorowych urządzeń sieciowych, wybudowano 56 linii na sieciach urządzeń zbiorowych, zradiofonizowano 83 wsie.

Zarejestrowano przyrost 3 973 głośników w miastach (stan ogólny 166 493) i 3 188 głośników na wsi (stan ogólny 75 410). Nadto zradiofonizowano głośnikami 85 szkół (ogółem 2 305 zradiofonizowanych szkół), 30 świetlic (2 934 zradiofonizowanych), 12 szpitali (na 327). Ogólna ilość zakładów przemysłowych, zradiofonizowanych głośnikami, wynosi 622.

★

Doceniając potrzebę zakładania w szkołach zbiorowych urządzeń radiowych, Polskie Radio zezwoliło na rozkładanie należności na raty. Warunki spłaty, ratalnej wchodzi w grę wówczas, gdy kwota zebrana przez szkołę łącznie z subsydiem Społecznego Komitetu Radiofonizacji Kraju nie wystarcza na pokrycie należności za sprzęt radiowy i robotyczną.

★

Jubileusz Polskiej Akademii Umiejętności

Polska Akademia Umiejętności obchodziła w dniach 20—27 października 1948 r. siedemdziesiątą piątą rocznicę swego istnienia.

Protoktorat nad uroczystościami jubileuszowymi objął Prezydent Rzeczypospolitej Bolesław Bierut; udział w Komitecie Honorowym biorą członkowie Rady Państwa i Rządu.

Ogólnopolski Komitet Obchodu 150-lecia urodzin Adama Mickiewicza

Komitet Ministrów dla Spraw Kultury przy Prezydium Rady Ministrów, na posiedzeniu w dniu 2 października, powołał do życia na wnio-

sek Ministra Kultury i Sztuki Ogólnopolski Komitet Uczczenia 150-lecia urodzin Adama Mickiewicza.

Protokolat nad Komitetem objął Prezydent Rzeczypospolitej Bolesław Bierut.

W skład Komitetu obok przedstawicieli rządu, nauki, kultury i sztuki weszli delegaci związków zawodowych, Związku Samopomocy Chłopskiej, przodownicy pracy oraz przedstawiciele gromad chłopskich.

Święto obchodu 150-lecia urodzin Adama Mickiewicza stanie się świętem całego narodu, który złoży hołd wielkiemu poecie i myślicielowi, realizując pragnienie wieszczą, by dzieła jego dotarły pod strzechy

ZSRR

Praca kulturalno-oświatowa we wsiach Federacji Rosyjskiej

We wsiach Federacji Rosyjskiej prowadzona jest intensywna i rozgałęziona praca kulturalno-oświatowa. W miejscowościach wiejskich Federacji czynnych jest obecnie około 60 000 klubów, ponad 28 000 bibliotek i znaczna liczba innych instytucji kulturalno-oświatowych. Kluby kołchozowe posiadają około 11 000 aparatów kinowych.

Jedynie w okresie lat 1946 — 1948 wsie Federacji Rosyjskiej otrzymały 5 684 nowych kinoteatrów. Ponadto w ciągu ostatnich 9-ciu miesięcy do kołchozów Federacji wysłano jeszcze około 1 000 aparatów radiowych. Jednocześnie kołchoźnicy posiadają tysiące własnych aparatów radiowych, które umożliwiają im słuchanie audycji radiowych samodzielnie.

Kluby wiejskie prowadzą szeroką akcję odczytową. W ostatnim roku we wsiach Federacji ogłoszono około 700 000 odczytów. (w)

9 000 studentów w Uniwersytecie Moskiewskim

Uniwersytet Moskiewski, który jest jedną z najsłynniejszych wyższych uczelni w ZSRR, liczy obecnie 9 000 studentów. W roku obecnym przyjęto do Uniwersytetu 1 907 osób, reprezentujących 40 narodów radzieckich.

Wystawa dziecięcych prac malarskich.

W salonach Związku Malarzy Radzieckich w Moskwie dokonano otwarcia wystawy prac malarskich dzieci. Wystawa poświęcona jest 30 rocznicy Związku Komunistycznego Młodzieży — Komsomołu. Zgromadzono na niej liczne obrazy, rysunki i rzeźby dzieci radzieckich z całego kraju. Wystawa cieszy się wielkim powodzeniem wśród młodzieży stolicy ZSRR.

9 000 osób studiuje zasady marksizmu - leninizmu w Leningradzkim Uniwersytecie wieczorowym

W roku bieżącym w Leningradzkim Uniwersytecie wieczorowym około 9 000 osób, przeważnie pracowników nauki, sztuki i oświaty, uczy się zasad marksizmu - leninizmu.

Autor „Cichego Donu“ obchodzi 25-lecie pracy literackiej

Wybitny pisarz radziecki Michał Szołochow, który bawił niedawno w Polsce jako delegat na Kongres Intelktualistów, obchodzi 25-lecie

swej działalności literackiej i społecznej. Autor „Cichego Donu“ i „Za-
oranego ugoru“ zdobył w ciągu tych lat wielką popularność na całym
świecie. Prace jego tłumaczone były na liczne języki narodów Związku
Radzieckiego, krajów Europy i Ameryki.

KRAJE DEMOKRACJI LUDOWEJ

Rozwój oświaty w Bułgarii

Szerokie rzesze narodu bułgarskiego otrzymały dostęp do szkół
średnich i uniwersytetów dopiero z chwilą objęcia władzy w kraju
przez masy pracujące to jest od 9.IX 1944 r. Przed rządem ludowym
stały zadania: demokratyzacji nauczania, usunięcia elementów reak-
cyjnych z uczelni, przystosowania nauczania do potrzeb całego narodu
i państwa demokratycznego.

Liczba przedszkoli w ciągu czterech lat władzy ludowej w Bułgarii
z 280 w roku 1944 wzrosła do 3 400, w br., z tego 2 500 we wsiach. Licz-
ba szkół podstawowych zwiększyła się z 5 022 do 6 000, ilość progimna-
zjów z 2 140 — do 2 816, liczba gimnazjów ze 137 — do 231. Zamiast
1 uniwersytetu w Sofii istnieją obecnie 4 uniwersytety (pozostałe
w Płowdivie, Warnie i Russe).

Liczba studentów w uczelni wyższych przed 9.IX 1944 r. nie
przekraczała 20 000 osób. Przy tym studenci ci rekrutowali się prze-
ważnie spośród dzieci zamożnych kupców i przemysłowców. Obecnie
w wyższych uczelniach uczy się 45 000 osób, w tym znaczna część
dzieci robotników i chłopów. Aby umożliwić naukę młodzieży pracu-
jącej w szkołach średnich, zorganizowano progimnazja (131) i gimnazja
wieczorowe (32). Ogółem w gimnazjach pobiera obecnie naukę około
200 000 młodzieży tj. o 100% więcej aniżeli przed 9.IX 1944 r.

Już w roku 1945 wszystkie podręczniki szkolne zostały zmienione
i dostosowane do nowych potrzeb państwa demokratycznego. W tym
samym roku przystąpiono do radykalnych zmian programów na-
uczania.

Wielki nacisk kładzie się na rozbudowę szkolnictwa zawodowego.
Liczba szkół zawodowych wzrasta ustawicznie.

Utworzono specjalną Naczelną Radę Oświatową przy Radzie Mini-
strów, która zajmuje się całokształtem zagadnień oświatowych. Państwo
przeznacza ogromne sumy na stypendia dla niezamożnych studentów,
na budownictwo szkolne, na poprawę bytu nauczycieli itd.

Udostępniono również szkoły mniejszościom narodowym (Turkom,
Cyganom, Macedończykom), które do 9.IX.1944 r. zupełnie były pozba-
wione szkolnictwa.

W wyniku tych reform, liczbę analfabetów zredukowano już
w ciągu 4 lat o 16%, podczas gdy w okresie od roku 1920 do 1944
liczba ta zmniejszyła się zaledwie o 1%.

Posiedzenie Komisji Kulturalnej Czechosłowackiego Frontu Narodowego

W Pradze odbyło się posiedzenie Komisji Kulturalnej Czechosłow-
wackiego Frontu Narodowego, w którym wzięli udział najwybitniejsi
przedstawiciele nauki, sztuki i kultury.

Powieściopisarz Drda, złożył sprawozdanie z udziału delegacji
czechosłowackiej w Światowym Kongresie Intelktualistów we Wrocła-
wiu, rektor Uniwersytetu Praskiego prof. dr Mukarovsky scharaktery-
zował znaczenie Kongresu Wrocławskiego dla spaw pokoju światowego.

Zakomunikował on m. in., że Czechosłowackie Ministerstwo Informacji powzięło decyzję wydania w najbliższym czasie zbioru tekstów wszystkich przemówień i uchwał kongresowych.

Przewodniczący podkomisji naukowej, prof. uniwersytetu Herzik, w przemówieniu poświęconym sprawom nauki i sztuki, podkreślił konieczność zlikwidowania niektórych organizacji naukowych i reorganizacji poszczególnych instytucji naukowych, w tej liczbie Czeskiej Akademii Nauki i Sztuki, Narodowej Rady Badań Naukowych i innych. Wszystkie szkoły i uczelnie prywatne oddane zostaną pod zarząd państwowy aż do czasu definitywnego rozwiązania kwestii szkolnictwa prywatnego w kraju. Organizacje „Jedność Narodowa“ i „Macierz Szkolna“ ulegną likwidacji.

W zakończeniu posiedzenia postanowiono uzupełnić skład Komisji Kulturalnej przedstawicielami świata pracy najważniejszych ośrodków przemysłowych Czechosłowacji.

Współpraca czesko - rumuńska w dziedzinie szkolnictwa

Między Czechosłowacją i Rumunią zostało osiągnięte porozumienie w sprawie współpracy w dziedzinie szkolnictwa. Zgodnie z tym porozumieniem nauczyciele czescy będą wykładali w tych szkołach rumuńskich, w których uczą się Czesi lub Słowacy, mieszkający stale w Rumunii. Nauczyciele ci będą otrzymywali wynagrodzenie od rządu rumuńskiego. Porozumienie przewiduje utworzenie z czasem specjalnego instytutu pedagogicznego dla czeskiej i słowackiej mniejszości narodowościowych w Rumunii.

Czeski Teatr Narodowy występuje na wsi

Reprezentacyjny Teatr Narodowy w Pradze, udaje się w najbliższym czasie na występy gościnne do miejscowości wiejskich. Teatr odwiedzi przede wszystkim te gminy i wsie, które najlepiej wykonały plany dostaw zboża, mięsa i nabiału. Pierwsze występy teatru odbędą się w powiecie bydzowskim, gdzie chłopci czescy ujrzą operę Smetany się w porcie bydzowskim, gdzie chłopci czescy ujrzą operę Smetany „Sprzedana narzeczona“.

Współpraca węgiersko - czechosłowacka

Rozgłoszania w Budapeszcie nadaje systematycznie audycje, poświęcone sztuce i literaturze czechosłowackiej. W ramach tych audycji poeta Ggedy wygłosił kilka prelekcji, poświęconych najciekawszym utworom literatury czeskiej. Teatr Narodowy w Budapeszcie wystawia sztuki dramaturga czeskiego Czapeka; „Matka“ i „Życie owadów“. Wydawnictwa węgierskie przygotowują do druku przekłady utworów Czapeka, Ilemnickiego, Kaszeka i Fuczyka.

KRONIKA ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH I ORGANIZACJI SPOŁECZNYCH

Główna Komisja Koordynacyjna Organizacji Społecznych

Dnia 3 sierpnia 1948 r. Główna Komisja Koordynacyjna Organizacji Społecznych zyskała osobowość prawną przez wpisanie do rejestru stowarzyszeń.

W skład Głównej Komisji Koordynacyjnej Organizacji Społecznych weszły organizacje:

1. Liga Lotnicza — Zarząd Główny — Warszawa, ul. Nowogrodzka 49,
2. Liga Morska — Zarząd Główny — Warszawa, ul. Widok 10,
3. Polski Czerwony Krzyż — Zarząd Główny — Warszawa — ul. Mokotowska 14,
4. Polski Związek b. Włóźniów Politycznych — Zarząd Główny — ul. Bracka 22,
5. Polski Związek Zachodni — Zarząd Główny — Poznań, ul. Chełmońskiego 2,
6. Towarzystwo Przyjaciół Żołnierza — Zarząd Główny — Warszawa, ul. Targowa 63,
7. Związek Inwalidów Wojennych RP. — Zarząd Główny — Warszawa, ul. Kopernika 1,
8. Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej — Zarząd Główny — Warszawa, al. Stalina 26,
9. Liga Kobiet — Zarząd Główny — Warszawa, ul. Puławska 24,
10. Związek Bojowników z faszyzmem i najazdem hitlerowskim o Niepodległość i Demokrację — Zarząd Główny — Warszawa, al. Wyzwolenia 54/56.

Poniżej podajemy w wyjątkach statut Głównej Komisji Koordynacyjnej Organizacji Społecznych.

I. Nazwa, siedziba, teren działania i charakter stowarzyszenia

§ 1

Stowarzyszenie nosi nazwę: Główna Komisja Koordynacyjna Organizacji Społecznych.

§ 2.

Siedzibą Stowarzyszenia jest m. st. Warszawa.

§ 3.

Terenem działalności Stowarzyszenia jest Rzeczypospolita Polska.

§ 5.

Komisja posiada osobowość prawną i zrzesza organizacje społeczne na zasadzie dobrowolności.

II. Cele Stowarzyszenia i środki działania

§ 7.

Celem Stowarzyszenia jest koordynacja i zespolenie wysiłków organizacji społecznych w pracy dla Polski Ludowej oraz w działalności wychowawczej w duchu demokracji ludowej.

§ 8.

Cele swoje Komisja osiąga przez:

- a) koordynowanie działalności i planowanie organizacji społecznych wchodzących w jej skład,
- b) działalność szkoleniową, wydawniczą itp.

III. Członkowie i Stowarzyszenia

§ 10.

Członkiem Komisji może być każda organizacja społeczna, przyjęta na podstawie uchwały Plenum Komisji, powziętej zwykłą większością głosów.

V. Organizacja władz Komisji

§ 14.

Władze Komisji:

- a) Plenum Komisji,
- b) Zarząd,
- c) Komisja Rewizyjna.

§ 15.

Plenum Komisji — w skład Plenum Komisji wchodzi upoważnieni przedstawiciele organizacji społecznych po jednym z każdej organizacji należących do Komisji oraz dyrektor z głosem doradczym.

VI. Komisja Rewizyjna.

§ 20.

Komisja Rewizyjna składa się z 5-ciu członków powołanych przez Plenum Komisji spośród Komisji Rewizyjnych poszczególnych organizacji społecznych należących do Komisji.

★

Na posiedzeniu Plenum Głównej Komisji Koordynacyjnej Organizacji Społecznych w dniu 7 września br. dokonano wybory Zarządu Komisji.

W skład Zarządu weszli:

- ob. min. Matuszewski Stefan — prezes
- ob. płk Sęk-Małecki Józef — wiceprezes
- ob. Bogusz Jerzy — sekretarz generalny
- ob. Kowalska Izolda — skarbnik.

Zjazd Związku Inwalidów Wojennych RP

W dniu 13 października br. zakończył obrady zjazd Związku Inwalidów Wojennych RP.

Do Zarządu Głównego weszli m. in. płk Łustacz, dr Welykanowicz Jadwiga, uczestniczka walk w Hiszpanii, płk Hausman, płk Hański, ppłk Kiełczyński, ob. Fotek, ob. Łyszkiewicz i ob. Tymoziuk.

Do Komisji Rewizyjnej weszli: gen. broni Popławski, mjr Sznepf i kpt. Falkowski.

W skład sądu koleżeńkiego weszli: płk Cymkin, ob. Winter i ob. Ogrodowicz Izabella, żołnierz-kościuszkowiec.

Na zakończenie obrad uchwalono rezolucję polityczną, którą podajemy w I części naszego numeru.

Uroczysta akademii przyjaźni polsko-radzieckiej w sali „Roma“

Tysiączne rzesze robotników stolicy, przedstawiciele świata nauki i pracy, przewodnicy fabryk warszawskich i profesorowie wyższych uczelni, młodzież i dorośli — zapełnili salę „Roma“ na uroczystej akademii inauguracyjnej Miesiąca Pogłębienia Przyjaźni Polsko-Radzieckiej, która odbyła się w Warszawie w dniu 7 października br.

Akademii zagał przewodniczący Zarządu Stołecznego TPPR ob. Dworakowski, stwierdzając na wstępie, że akademii rozpoczyna w całym kraju Miesiąc Pogłębienia Przyjaźni Polsko-Radzieckiej, którego szczytowym punktem będzie uczczenie 31 rocznicy Rewolucji Listopadowej.

Z kolei zabrał głos min. Henryk Świątkowski, który stwierdził, że tradycje przyjaźni, łączące polskie i rosyjskie masy pracujące, obejmują okres 70 lat.

Min. Świątkowski scharakteryzował podstawy ustrojowe Związku Radzieckiego, podkreślając, że bazę polityczną ZSRR stanowią rady delegatów pracujących, cała władza w państwie należy do pracujących miast i wsi. Bazę gospodarczą Związku Radzieckiego stanowi socjalistyczny system gospodarstwa — socjalistyczna własność narzędzi i środków produkcji, a w konsekwencji zniesienie wyzysku człowieka przez człowieka.

Mówca podkreślił na zakończenie, iż budując pod przewodnictwem klasy robotniczej Polskę świata pracy, naród polski czerpie i czerpać będzie z bogatych doświadczeń budownictwa socjalistycznego Związku Radzieckiego, widząc w Związku Radzieckim rękojmię bezpieczeństwa i pokoju, każdy zaś patriota winien być szermierzem przyjaźni polsko-radzieckiej.

Liga Kobiet szkoli aktywy

W październiku zakończył się w Poznaniu kurs dla prelegentek Ligi Kobiet, na którym przeszkolono około 45 kobiet. Ogółem Liga zorga-

nizowała w ciągu bieżącego roku 32 tego rodzaju kursy, które przygotowują do pracy 1 200 kobiet.

Na program kursów składają się przedmioty dotyczące pracy w organizacji, oraz nauka o Polsce współczesnej.

W Warszawie rozpoczynają się 5-cio tygodniowe kursy dla kierowniczek świetlic, które przeszkoli 160 osób. Po zakończeniu tych kursów zostaną obsadzone wykwalifikowanymi siłami prawie wszystkie świetlice Ligi Kobiet.

Delegaci PCK potępiają sprawców i inspiratorów zajścia w Sulejowie

W dniu 4 października br. odbyły się w Warszawie dwudniowe obrady pełnomocników okręgowych kół PCK z całej Polski. W pierwszym dniu obrad zebrani przedyskutowali zagadnienia pracy młodzieży kół PCK, postanawiając między innymi wzmocnić pracę w zakresie szkolenia sanitarnego, oraz podniesienia higieny na terenie wsi. Akcja ta będzie prowadzona pod ideowym przewodnictwem Związku Młodzieży Polskiej w oparciu o powszechną organizację „Służba Polsce”.

Na zakończenie obrad uchwalono rezolucję potępiającą i domagającą się surowego ukarania sprawców oraz inspiratorów zajścia w Sulejowie.

Rezolucja PCK, popierająca wniosek delegacji radzieckiej na sesji ONZ

W dniu 5 października odbyła się w Warszawie krajowa odprawa pełnomocników okręgowych PCK. Na zakończenie obrad zgromadzeni uchwalili rezolucję, w której m. in. czytamy:

„Organizacja PCK, której zadaniem, wspólnie z całym społeczeństwem polskim, jest odbudowa zniszczonego kraju, walka o pokój światowy i światową współpracę wszystkich narodów — w całej rozciągłości popiera wniosek delegacji Związku Radzieckiego, wniesiony na sesję ONZ w sprawie redukcji zbrojeń wielkich mocarstw oraz zakazu produkcji broni atomowej.

Wniosek delegacji Związku Radzieckiego popierają delegacje wszystkich państw miłujących pokój. PCK potępia wnioskodawców i zwolenników amerykańskiego planu tzw. „Kontroli energii atomowej”, ponieważ plan ten zmierza do przekreślenia dążeń do redukcji zbrojeń i zakazu produkcji broni atomowej. Jest to plan antypokojowy, wymagający bezwzględnego potępienia”.

Liga Lotnicza w „Miesiącu Pogłębienia Przyjaźni Polsko-Radzieckiej”

Członkowie Ligi Lotniczej wzięli czynny udział w obchodach i manifestacjach z okazji „Miesiąca Pogłębienia Przyjaźni Polsko-Radzieckiej”. W pierwszej dekadzie października prezes Zarządu Głównego Ligi, inż. Wiktor Leja, wygłosił pogadanki i referaty dla członków i sympatyków Ligi w Warszawie, Bydgoszczy i Poznaniu. Na wszystkich szczeblach organizacyjnych Ligi wygłoszone były również odczyty i pogadanki. Prócz zagadnień natury ogólnej, specjalną uwagę przywiązywano do zaznajomienia członków Ligi z bratnią organizacją w Związku Radzieckim — z Ossoawiachimem.

W szkolnych i fabrycznych kołach Ligi Lotniczej, w modelarniach i kursach specjalizacyjnych powstaną Koła Przyjaźni Polsko-Radzieckiej. Prowadzona będzie szeroka propaganda prenumerowania pism: „Przyjaźń” i „Wolne Narody”.

W miastach wywieszane będą gablotki z odpowiednio dobranym materiałem fotograficznym, obrazującym życie w ZSRR, a w szczególności rozwój lotnictwa radzieckiego.

W rocznicę bitwy pod Lenino umundurowane drużyny Ligi Lotniczej wzięły udział w marszach organizowanych przez ZMP. Na zakończenie „Miesiąca Pogłębiania Przyjaźni Polsko-Radzieckiej“ odbędzie się szereg uroczystości, związanych z 31 rocznicą Rewolucji Listopadowej.

Budowa przystani żeglarskiej na Gople

Zarząd Ligi Morskiej w Inowrocławiu przystąpił do wybudowania w Kruszwicy wielkiej przystani żeglarskiej na Gople. Członkowie Zarządu I Sekcji Żeglarskiej Ligi dobrowolnie ofiarowali pracę przy budowie przystani.

Na Żoliborzu powstaje nowy dzieciniec

Z inicjatywy RTPD powstaje w Warszawie na Żoliborzu nowy dzieciniec, który pomieści około 100 dzieci w wieku od 2 — 4 lat. Dzieciniec ten zostanie wyposażony w najnowocześniejsze urządzenia. Poprowadzi go fachowy personel. Kierownictwo zwróciło specjalną uwagę, by nowy dzieciniec był nie tylko instytucją opiekuńczą lecz i wychowawczą. Najbiedniejsze dzieci otrzymają pomoc w postaci ubrań.

40 kursów TUR

Oddział Towarzystwa Uniwersytetów Robotniczych w Rzeszowie zorganizował w bieżącym sezonie 40 kursów dla analfabetów. Na kursy te zapisało się już 800 dorosłych analfabetów. Równocześnie TUR prowadzi 12 uniwersytetów powszechnych. Uruchomiono także 5 bibliotek „turowskich“ dla robotników oraz pokryto całe województwo szeroką siecią stałych odczytów naukowo-społecznych.

5 uniwersytetów ludowych

W województwie rzeszowskim Towarzystwo Uniwersytetów Robotniczych zorganizowało 5 uniwersytetów. Przy uczelniach uruchomiono bogate biblioteki dla wsi. Równocześnie staraniem TUR, zorganizowano przy Kuratorium Okręgu Szkolnego w Rzeszowie bibliotekę literatury świetlicowej oraz wypożyczalnię strojów ludowych dla zespołów wiejskich.

Odprawa Kierowniczek Wydziałów Kobięcych Komisji Centralnej Związków Zawodowych

W dniu 30 września br. odbyła się KC ZZ w Warszawie ogólnokrajowa odprawa kierowniczek Wydziałów Kobięcych przy poszczególnych komisjach związków zawodowych.

Referat o uchwałach władz naczelnych obu partii robotniczych i plenum KC ZZ wygłosił sekretarz KC ZZ ob. Jędrzejewski, podkreślając, że walka o zniesienie wyzysku człowieka przez człowieka, walka o socjalizm wchodzi w Polsce w nowy etap i w walce tej nie może zabraknąć 823 433 kobiet, zrzeszonych w związkach zawodowych.

Jak wynika ze sprawozdań z terenu, Rady Kobięce wzmogły działalność w kierunku rozwoju współzawodnictwa pracy wśród kobiet, rozrozczenia opieki nad przodowniczkami pracy i wszystkimi kobietami zatrudnionymi w przemyśle.

Reasumując dane kierowniczką Wydziału Kobiecego KC PPR ob. Orłowska zaznaczyła, że wyniki pracy wśród kobiet są nie wystarczające. Praca ta musi zostać pogłębiona przez silniejsze powiązanie się z masami, przez podniesienie świadomości politycznej oraz kolegiąlną pracę wszystkich organizacji kobiecych.

W toku ożywionej dyskusji, w której wzięło udział 20 osób, przedstawiono trudności i niedociągnięcia w pracy, stwierdzono również, że kobiety, zrzeszone w związkach zawodowych, wykazują wielkie zainteresowanie życiem społecznym i politycznym oraz gotowość do pracy.

Ob. Sztachelska, przewodnicząca Ligi Kobiet, omówiła konieczność współpracy Rad Kobietych z Ligą. Zasadniczym błędem w pracy Ligi, jak wynika ze słów ob. Sztachelskiej, jest dopuszczenie do szeregów Ligi elementu drobno-mieszczańskiego, który nadał pracy charakter filantropijny, obcy duchowi Ligi Kobiet. Są również braki w szkoleniu kadr aktywu. Wprowadzenie w szeregi Ligi Kobiet elementu robotniczego usunie te niedociągnięcia i zwiększy wyniki pracy.

W rezolucji powziętej na zakończenie obrad, uczestniczki odprawy zobowiązały się wzmocnić pracę w kierunku uaktywnienia kobiet w życiu społecznym i związkowym; zbadać warunki pracy zawodowej kobiet w celu polepszenia ich bytu; odciążyć kobiety z pracy domowej drogą zakładania pralni, piekarni itp. i rozłożyć opiekę nad matką i dzieckiem; stosować krytykę pracy, wyciągając wnioski z dotychczasowej praktyki.

Podczas obrad przybyła na salę kierowniczką ruchu kobiecego z wyzwolonej prowincji Grecji, Laula Vlachutiku, powitana burzliwą owacją. L. Vlachutiku w paru słowach podziękowała za niezwykłą serdeczność, z jaką się spotyka w czasie swego pobytu w Polsce oraz opowiedziała o walce kobiet w Grecji gen. Markosa. Walczą one w przekonaniu, że niedługo będą mogły pracować w wolnej ojczyźnie tak jak kobiety polskie.

Szkolenie w Centralnej Szkole Związków Zawodowych

4 października br. rozpoczął się w Centralnej Szkole Związków Zawodowych dwumiesięczny kurs dla przewodniczących i sekretarzy zarządów oddziałów związków zawodowych. Kurs obejmuje ponad 70 słuchaczy. Program, poza wykładami z zakresu pracy związków zawodowych, obejmuje również zagadnienia ideologiczne.

W tegorocznym programie szkoleniowym Centralnej Szkoły Związków Zawodowych przewidziany jest jeszcze w grudniu dwumiesięczny kurs dla kierowników wydziałów kulturalno-oświatowych i kierowników

Konferencja redaktorów gazetek świetlicowych

W Warszawie odbyła się ostatnio konferencja redaktorów gazetek świetlicowych z całego kraju, zwołana przez Zarząd Główny Związku Pracowników Samorządowych.

Referat ideologiczny wygłosił sekretarz Związku ob. Wałaszczyk, po czym zebrani zapoznali się z techniką redagowania „gazetek”.

Konferencja dała uczestnikom wiele materiału informacyjnego.

Ogólnopolski zjazd kierowników świetlic

W dniach 14. 15 i 16 października br. odbyła się we Wrocławiu konferencja kierowników świetlic związkowych oraz działaczy oświatowych związków zawodowych.

Konferencja ta, zorganizowana przez Centralną Komisję Związków Zawodowych, zgromadziła w Hall Ludowej ponad 3 500 osób.

Rząd reprezentował na konferencji wiceminister kultury i sztuki W. Sokorski. Po otwarciu konferencji przez sekretarza KC ZZ—S. Matuzewskiego, przewodnictwo objął wiceprzewodniczący KC ZZ — W. Zukowski.

Konferencja w sprawie współzawodnictwa pracy w przemyśle skórzanym

Z inicjatywy Zarządu Głównego Związku Zawodowego Pracowników Przemysłu Skórzanego odbyła się w Centralnym Zarządzie Przemysłu Skórzanego konferencja, na której omówiono zagadnienie usprawnienia współzawodnictwa pracy.

Ogólnokrajowy zjazd Państwowców

We Wrocławiu odbył się II ogólnokrajowy zjazd 651 delegatów Związku Zawodowego Pracowników Państwowych. Walny zjazd zerwał całkowicie z fałszywą teorią o apolityczności aparatu państwowego. Zjazd stwierdził wyraźnie, że pracownicy państwowi realizują politykę rządu i, że od ich pracy zależy w dużej mierze stosunek społeczeństwa do rządu. Omówiono sprawę współzawodnictwa wśród pracowników państwowych.

Kolejarze w akcji współzawodnictwa

Na ogólnokrajowej naradzie aktywistów Związku Zawodowego Kolejarzy w sprawie współzawodnictwa pracy sprecyzowano następujące wytyczne dla tej akcji:

1. pogłębienie uświadczenia ideologicznego członków Związku,
2. opieka nad przodownikami pracy i wykorzystanie zdobytych przez nich doświadczeń,
3. walka z rozbijaczami dyscypliny związkowej,
4. podniesienie przygotowania fachowego członków Związku,
5. zwiększenie odpowiedzialności za wyniki pracy powierzonego działu,
6. walka z przestarzałymi metodami produkcji,
7. dobór odpowiednich ludzi do wykonania poszczególnych prac,
8. wytworzenie właściwych form współdziałania z administracją w zakresie usprawnienia pracy i zapewnienia należytej troski o warunki pracy i bytu członków Związku.

W ciągu ostatnich 9 miesięcy zorganizowano 3 092 komitety współzawodnictwa i przeprowadzono 5 110 narad wytwórczych. W okresie tym, dzięki akcji współzawodnictwa, usprawniono racjonalne wykorzystywanie taboru, zaoszczędzono znaczne ilości materiałów przy naprawach i uzyskano — w stosunku do pierwszego półrocza ub. r. — 34⁰/₁₀₀ oszczędności w zużyciu paliwa. Przyczyniło się to do zmniejszenia kosztów eksploatacyjnych i pozwoliło na wprowadzenie nowych, socjalistycznych metod premiovania.

Obrady pracowników skarbowych

W Warszawie odbył się ogólnokrajowy zjazd delegatów Związku Zawodowego Pracowników Skarbowych. W wyniku obrad postanowiono:

1. zaaprobować stanowisko zarządu głównego w sprawie połączenia Związku ze Związkiem Zawodowym Pracowników Bankowych, Kas Oszczędności i Ubezpieczeniowych,

2. upoważnić zarząd główny do określenia formy i terminu wprowadzenia w życie systemu dobrowolnego opłacania składek członkowskich,

3. wezwać ogniwa związkowe do współdziałania z władzami skarbowymi dla zwiększenia dyscypliny pracy, zwalczania przerostów biurokratycznych, podniesienia etyki skarbowców i zorganizowania współzawodnictwa pracy,

4. wzmocnić działalność w dziedzinie pracy kulturalno-oświatowej i pracy wśród kobiet.

Uchwały plenum ZNP

We Wrocławiu odbyło się rozszerzone plenarne posiedzenie Zarządu Głównego Związku Nauczycielstwa Polskiego. W wyniku obrad uchwalono m.in. wniosek w sprawie zorganizowania przez Związek sieci kursów społeczno-politycznych dla nauczycieli. Uchwalono także wnioski o uwzględnieniu w liceach pedagogicznych, w szerszym niż dotąd zakresie, nauk społecznych i o przyspieszenie prac nad utworzeniem Instytutu Pedagogiczno-Badawczego. Ponadto stwierdzono konieczność wypracowania zrębów nowej teorii pedagogicznej, opartej o marksistowsko-leninowską naukę.

Główne Komitety Współzawodnictwa Pracy

Dział ekonomiczny KC ZZ opracował szczegółową instrukcję w sprawie form organizacyjnych i zadań Głównych Komitetów Współzawodnictwa Pracy przy zarządach głównych związków zawodowych i Komitetów Współzawodnictwa przy radach zakładowych.

W myśl przepisów tej instrukcji większość zarządów głównych utworzyła już komitety, które przystąpiły natychmiast do opracowywania regulaminów akcji współzawodnictwa i ustalania zasad premiowania. Główne Komitety czuwają także nad powoływaniem zakładowych komitetów współzawodnictwa.

Konferencja aktywistek związkowych

W Warszawie odbyły się obrady aktywistek związkowych z terenu całego kraju. Po referatach i dyskusji uchwalono rezolucję, w której czytamy m. in.:

„Konferencja stwierdza, że kobiety pracujące dołożą wszelkich starań aby wykonać zadania, które stawia przed nimi polityczny ruch klasy robotniczej“.

Ponadto postanowiono:

1. wzmóc wysiłki w kierunku włączenia wszystkich członkiń związków zawodowych oraz żon związkowców do szeregów Ligi Kobiet,

2. zacieśnić współpracę ze wszystkimi organizacjami społecznymi, które walczą o pokój światowy, o demokrację i socjalizm,

3. roztoczyć specjalną opiekę nad przodownicami pracy, nad jedy-nymi żywicielkami rodzin i nad ich dziećmi,

4. powołać do Rad Kobietych, zamiast funkcjonariuszek związkowych, aktywistki z dolowych instancji związkowych, ze szczególnym uwzględnieniem radczyń zakładowych i przodownic pracy,

5. zrealizować postulat opiniowania zawieranych umów zbiorowych przez wydziały kobiece zarządów głównych.

Akcja oświatowa wśród robotników rolnych PNZ

W sali konferencyjnej OK ZZ w Olsztynie odbyła się wojewódzka narada kierowników świetlic, istniejących na terenie Warmii i Mazurów, w celu opracowania planu działalności kulturalno-oświatowej na okres jesieni i zimy.

W radzie tej wzięli udział nowcwyszkoleni kandydaci na kierowników, którzy założą świetlice w zespołach majątków PNZ. Zespoły majątków PNZ, przy których powstaną nowe świetlice, będą radiofonizowane.

Spośród istniejących świetlic przygotowano już w zespołach majątków PNZ 48 punktów, posiadających odpowiednie pomieszczenia do wyświetlania w nich filmów.

Plan pracy świetlicowej wśród robotników i pracowników rolnych przewiduje nawiązanie ścisłych kontaktów z właścicielami średnich i drobnych gospodarstw rolnych, sąsiadujących z majątkami PNZ.

Akademia w Fabryce Wedla poświęcona pogłębieniu przyjaźni polsko-radzieckiej

W dniu 10 października odbyła się w Warszawie w fabryce Wedla akademia, poświęcona pogłębieniu przyjaźni polsko-radzieckiej. Na akademii min Matuszewski wygłosił referat na temat stosunków gospodarczych, politycznych i kulturalnych w Związku Radzieckim.

Uchwały Plenum Zarządu Wojewódzkiego ZSCh

Plenum Zarządu Wojewódzkiego ZSCh, które obradowało w Warszawie w dniu 2 października, po przedyskutowaniu aktualnych zagadnień wsi województwa warszawskiego, uchwaliło rezolucje i powzięło szereg uchwał.

Na najbliższy okres zadaniem ZSCh będzie wyeliminowanie wpływów wyzyskiwaczy wiejskich i odsunięcie ich od mas pracujących chłopów. W spełnieniu tego zadania — mówią uchwały — winni wziąć udział sami chłopci mało- i średniorolni.

Plenum wojewódzkie stwierdza w dalszych uchwałach konieczność pogłębienia i ożywienia prac kół gromadzkich ZSCh przez branie bardziej czynnego niż dotąd, udziału w rozdziale kredytów, ziarna siewnego, nawozów sztucznych, oraz w dopilnowaniu sprawiedliwego wymiaru podatkowego i właściwego stosowania ulg podatkowych dla biednych rolników.

Na zakończenie, plenum wezwało wszystkich członków do czynnego udziału w wyborach do nowych zarządów powiatowych, gminnych i gromadzkich w celu oczyszczenia szeregów ZSCh z obcych i szkodliwych elementów.

W uchwalonej rezolucji aktywiści wyrazili całkowitą zgodę z uchwałami plenum Zarządu Głównego ZSCh.

ZSCh organizuje kursy dla instruktorów rolnych

W myśl planu szkoleniowego na rok 1948, Zarząd Główny ZSCh organizuje w końcu pierwszej połowy października 2-miesięczne kursy

dokształcające dla instruktorów rolnych, zatrudnionych w zarządach wojewódzkich i powiatowych ZSCh

Zwiększają się szeregi członków ZSCh

W marcu br. liczba członków ZSCh w woj. warszawskim wynosiła 103 731; do dnia 1 X br. liczba ta wzrosła do 127 101 członków, czyli w ciągu 6 miesięcy zwiększyła się ilość członków o 23 370 osób.

W marcu br. było 3 724 zorganizowanych kół gromadzkich ZSCh. Obecnie liczba tych kół wzrosła w woj. warszawskim do 4 139 tj. o 415.

Mobilizacja młodzieży pomorskiej zrzeszonej w ZMP do walki przeciw wyzyskowi robotników i chłopów

Plenum zarządu wojewódzkiego ZMP w Bydgoszczy, solidaryzując się w pełni z uchwałami wrześnieowymi plenum Zarządu Głównego ZMP, uchwaliło rezolucję, w której młodzież postanawia wzmóc szeroką akcję popularyzacji spółdzielczości produkcyjnej wśród młodzieży wiejskiej, ujawniać i zwalczać próby obniżania produkcji rolnej i przemysłowej przez wrogów Polski Ludowej, prowadzić bezkompromisową walkę przeciw ideologii kapitalistycznej, rozwinąć szeroką akcję oświatową i szkoleniową wśród członków Związku i mas młodzieży, kształcąc je w duchu marksizmu-leninizmu, zacieśniać braterską współpracę z demokratyczną młodzieżą innych krajów w ramach SFMD, a zwłaszcza z młodzieżą krajów demokracji ludowej i przodującym oddziałem młodzieży demokratycznej świata — z Wszechzwiązkowym Leninowskim Komunistycznym Związkiem Młodzieży — Komsomołem.

Kurs dla prelegentów aktywu społecznego ZMP

Zarząd Stołeczny Związku Młodzieży Polskiej zorganizował w Warszawie kurs dla 80 aktywistów młodzieżowych — kandydatów na prelegentów.

Po ukończeniu kursu prelegenci zostaną skierowani do poszczególnych kół warszawskich Związku Młodzieży Polskiej.

Brygady „Służby Polsce“ otrzymują sztandary od społeczeństwa

W Katowicach odbyło się w dniu 10 października uroczyste wręczenie sztandarów siedmiu brygadam zgrupowania katowickiego „Służby Polsce“ Sztandary ufundowało społeczeństwo w dowód wdzięczności i uznania dla ofiarnej i wydajnej pracy junaków.

Oto wyniki prac pierwszych turnusów „Służby Polsce“ w okręgu przemysłowym: wybudowanie osiedla robotniczego w Hołdunowie, złożonego z 350 domków, wykonanie ponad 45 km magistrali piaskowej dla przemysłu węglowego, ułożenie ponad 6 km gazociągu na trasie Zabrze — Gliwice — Łabędy, wykonanie rozległych prac przygotowawczych przy zwożeniu materiału, oczyszczania cegły i odgruzowaniu zniszczonych zakładów przemysłowych w Dworach i Kędzierzynie.

Przy pracach tych junacy wykonali z nadwyżką postawione im zadania, osiągając od 160 do 179% normy.

Na uroczystość wręczenia sztandarów przybyli przedstawiciele Rządu RP, gen. Aleksander Zawadzki oraz komendant główny „Służby Polsce“, płk Braniewski w towarzystwie szefa Zarządu Głównego „Służby Polsce“ dla Spraw Kultury i Wychowania, płk Górskiego, oraz komendanta wojewódzkiego „SP“, mjra Gryńskiego.

Wydajność pracy brygad „SP“

W pracy przy odgruzowaniu Warszawy wyróżnili się junacy trzeciej i ósmej kompanii I Brygady „SP“. Ponadto pierwsza brygada posiada 135 przodowników pracy fizycznej i 84 przodowników pracy społecznej.

Druga brygada, pracująca przy budowie Centralnego Domu Młodzieży, przy poszerzaniu ul. Marszałkowskiej oraz na terenie trasy W—Z, uzyskuje przeciętnie 170% normy.

„Służba Polsce“ w walce z analfabetyzmem

W ramach akcji zwalczania analfabetyzmu w szeregach Powszechnej Organizacji „Służba Polsce“ objęto nauczaniem 3 000 junaków.

Obecnie na terenie całego kraju prowadzone są dalsze kursy nauki czytania i pisania dla junaków „SP“. Naukę na kursach prowadzą wychowawcy, delegowani do brygad „Służby Polsce“ przez poszczególne kuratoria szkolne.

ODPOWIEDZI NA PYTANIA CZYTELNIKÓW

Ob. K. Cieślak — Katowice.

W sprawie informacji odnośnie warunków przyjęć do kompanii akademickich należy zwrócić się do RKU w miejscu Waszego zamieszkania.

Ob. T. Jędrzejczyk — Piotrków Trybunalski.

Komplety „Poradnika“ z lat 1946—1947 można zamówić w naszej administracji (Warszawa, al. Niepodległości 164).

Cena kompletu z 1946 r. (brak nr 7 i nr 16/17)   wynosi zł 150.—
„   „   „ 1947 „ (całość)   „   „ 260.—

Kursy korespondencyjne w zakresie gimnazjum prowadzi Towarzystwo Uniwersytetów Robotniczych (Wydział Kształcenia Korespondencyjnego), Warszawa, al. Róż 7.

Towarzystwo Uniwersytetów Robotniczych prowadzi również Poradnię Samokształceniową (adres jak wyżej), w której można otrzymać wskazówki oraz materiały (czasopisma, broszury itp.) potrzebne do pracy somokształceniowej.

Ob. Czesław Mitus — Przysucha pow. Opoczno.

Redakcja nasza nie posiada własnej biblioteki i w związku z tym nie jesteśmy w możności zadośćuczynić Waszej prośbie.

Spróbujcie zwrócić się w tej sprawie do gminnego komitetu PPR lub PPS, które niewątpliwie istnieją w miejscu Waszego zamieszkania. Może komitety te posiadają w swej biblioteczkę potrzebne Wam książki.

Ob. Kpt Henryk Minkowski — Kalisz.

W następnym numerze „Poradnika“ zamieścimy artykuł na temat partii politycznych w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej.

ERRATA:

W numerze 20—21 (73—74) „Poradnika Społecznego“ w artykule „Organizacje społeczne wobec perspektyw rozwojowych“ na str. 8, wiersz 11 od dołu winien brzmieć: „demokratycznych (PPR, PPS, SL, PSL, ŁD, SP) oraz bezpartyjni“.

W KAŻDEJ INSTYTUCJI
I ORGANIZACJI SPOŁECZNEJ,
W KAŻDEJ ŚWIETLICY

„WOLNE NARODY”

**NAJWIĘKSZE
CZASOPISMO ILUSTROWANE**

Adres redakcji i administracji:
Warszawa, Al. Stalina 21, tel. 8-76-38.

W każdej świetlicy
— „**ŚWIETLICA**”

Adres redakcji i administracji:
WARSZAWA
Al. Niepodległości 164. = Telefon 4-23-07.